

OPETUSHALLITUS

**OPETUSHALLITUKSEN TILIVIRASTON
TOIMINTAKERTOMUS JA TILINPÄÄTÖSLASKELMAT
VUODELTA 2005**

1 JOHDON KATSAUS TOIMINTAAN	2
1.1 Katsaus vuoden 2005 toimintaan.....	2
1.2 Opetushallituksen tehtävät	3
1.3 Toimintaympäristö ja sen muutokset	5
2 TULOKSELLISUUDEN KUVAUS.....	7
2.1 Toiminnan vaikuttavuus	7
2.2 Toiminnallinen tuloksellisuus.....	9
2.2.1 Opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet	9
2.2.1.1 Yleissivistävän koulutuksen opetussuunnitelmien perusteet.....	9
2.2.1.2 Ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmien perusteet.....	10
2.2.1.3 Näyttötutkintojen perusteet	10
2.2.2 Koulutuksen kehittäminen.....	12
2.2.2.1 Yleissivistävä koulutus.....	12
2.2.2.2 Ammatillinen koulutus.....	16
2.2.2.3 Aikuiskoulutus.....	21
2.2.2.4 Verksamhet vid linjen för svenskspråkig utbildning.....	23
2.2.2.5 Koulumuotojen yhteiset hankkeet.....	24
2.2.3 Koulutuksen arviointi ja seuranta	32
2.2.3.1 Indikaattorit.....	32
2.2.3.2 Koulutuksen arviointi ja seuranta.....	32
2.2.4 Tietohuolto.....	37
2.2.4.1 Koulutuksen tietovaranto	37
2.2.4.2 Opetustoimen taloutta ja rahoitusta koskevan tiedon hallinta	38
2.2.5 Muut palvelutehtävät.....	40
2.2.5.1 Kansainväliset tehtävät	40
2.2.5.2 Opiskelijavalinnat ja koulutustiedotus.....	42
2.2.5.3 Toimikunnat.....	43
2.2.5.4 Tutkintopalvelut	44
2.2.5.5 Muut tehtävät	46
2.2.6 Valtion oppilaitokset	46
2.2.7 Toiminnallinen tehokkuus ja sen kehitys	54
2.2.7.1 Taloudellisuus ja tuottavuus.....	54
2.2.7.2 Maksullinen toiminta ja kannattavuus	56
2.2.8 Tuotokset ja laadunhallinta.....	66
2.2.9 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	67
2.3 Tulosanalyysi ja johtopäätökset	68
3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT JA LASKELMIEN ANALYYSI	70
3.1 Tilinpäätöslaskelmat	70
3.2 Tilinpäätösanalyysi	78
3.3 Tilinpäätöslaskelmien liitetiedot.....	79
3.4 Henkilöstötilinpäätökset.....	89
4 SISÄISEN VALVONNAN ARVIOINTI- JA VAHVISTUSLAUSUMA.....	114
4.1 Sisäinen tarkastus	114
4.2 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	114
5 YHTEENVEDOT VÄÄRINKÄYTYKSISTÄ.....	115
6 ALLEKIRJOITUKSET	116

1 JOHDON KATSAUS TOIMINTAAN

1.1 Katsaus vuoden 2005 toimintaan

Vuonna 2004 Opetushallituksessa selvitettiin koulutuksen ja oppimisen megatrendejä sekä sidosryhmien odotuksia ja näkemyksiä Opetushallituksen tulevaisuuden painopisteistä. Selvitysten perusteella Opetushallituksen johto määritteli virastolle uuden strategian. Vuoden 2005 aikana on luotu perusteita strategian toimeenpanolle tulossopimuskaudella 2006 -2008.

Strategiatyössä määriteltiin Opetushallituksen ydintehtävät keväällä 2005. Syksyllä määriteltiin visiosta ja ydintehtävistä johdetut toimenpidekokonaisuudet tulossopimuskaudelle 06-08. Työssä on määritelty laajempia, entistä horisontaalisempia tehtäväkokonaisuuksia. Tavoitteena on ollut toiminnan vaikuttavuuden lisääminen ja asiakaspalvelun kehittäminen. Opetushallituksen johtokunta on ollut mukana viraston strategiatyössä.

Tulossopimuskaudella 06-08 toiminnan painotuksia suunnataan entistä voimakkaammin koulu-
muotojen yhteisiin kehittämishankkeisiin. Vuoden 2005 ja myös tulevien vuosien suuria kysymyksiä ovat koulutusjärjestelmän rakenne, ohjauksen kehittäminen ja rahoituksen riittävyys. Strategian toimeenpanon suunnittelussa kiinnitettiin huomiota Opetushallituksen vaikuttavuuden ja tehokkuuden parantamiseen. Vaikuttavuutta parannettiin tavoitteita ja ydintehtäviä tarkentamalla. Työ on monelta osin kesken, mutta antaa mahdollisuuksia meneen vuoden tarkasteluun.

Tulossopimuksessa vuodelle 2005 määritellyt tavoitteet eivät riittävässä määrin antaneet suuntaa toiminnalle. Jatkossa toiminnan tuloksellisuudelle tullaan määrittelemään tarkempia tavoitteita. Vuotta 2005 koskevassa tulossopimuksessa oli myös suoritusasteen tavoitteita, jotka toteutuivat. Jatkossa tavoitteita pyritään tarkentamaan huomioimalla myös toiminnallinen tehokkuus.

Yhteiskunnallisesti merkittävät kysymykset ovat olleet strategian toimeenpanon suunnittelussa keskeisesti mukana, mutta Opetushallituksen vaikuttavuus on vielä selvittämättä. Vuoden 2005 aikana on panostettu merkittävästi alueellisen yhteistyön tukemisen toimintamuotojen kehittämi-

seen, ohjauksen vaikuttavuuden parantamiseen sekä koulujen ja oppilaitosten toimintakulttuurin aktiivista yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia tukeviksi. Merkittävänä haasteena kuluvalle tulosopimuskaudella on kehittää omia toimintatapoja, joilla asiakkaiden palvelutuotantoa tuetaan. Informaatio-ohjauksen tueksi kehitetään jatkuvasti toimintamuotoja, joilla tuetaan koulutuksen järjestäjiä käytännön uudistamistyössä.

1.2 Opetushallituksen tehtävät

Opetushallituksesta annetun lain mukaan Opetushallitus toimii kehittämis- ja hallintotehtävissä opetusministeriön alaisena asiantuntijavirastona, jonka vastaa toimialaansa kuuluvan koulutuksen kehittamisestä, edistää koulutuksen tuloksellisuutta sekä seuraa koulutuksen järjestämistä.

Opetushallituksen toimialaan kuuluvat:

perusopetus, esiopetus, aamu- ja iltaopetus, lisäopetus ja maahanmuuttajille järjestettävä perusopetukseen valmistava koulutus, lukiokoulutus, ammatillinen peruskoulutus, aikuiskoulutus vammaisille järjestettävä valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus sekä maahanmuuttajille järjestettävä ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus sekä taiteen perusopetus.

Opetushallitukselle säädetyn toimialan lisäksi ministeriö on osoittanut virastolle yliopistoja ja ammattikorkeakouluja koskevia tietopalvelutehtäviä.

Opetushallitus

- toteuttaa kansallista koulutuspolitiikkaa päättämällä opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteista sekä toteuttamalla kehittämisohjelmia ja levittämällä innovaatioita sekä arvioimalla koulutuksen ja oppimisen tuloksia.
- virasto tuottaa tietoa koulutuksen tilasta, tarpeista ja työelämästä ja hoitaa opetustoimen viranomais tehtäviä.
- suuntaa palvelunsa ja tuotteensa rehtoreille, opettajille, opiskelijoille, kouluille ja koulutuksen järjestäjille sekä koulutuksen hallinnolle, opetustoimen päättäjille, työelämälle ja kansainväliseen yhteistyöverkkoon.
- tukeutuu toiminnassaan laajaan kotimaiseen ja kansainväliseen yhteistyöhön ja asiantuntijaverkostoon.

Opetushallituksen toimintaa ohjaa ja valvoo 1.4.2003 alkaneena nelivuotiskautena valtioneuvoston nimittämä koulutuksen asiantuntijoista koottu johtokunta. Johtokunnan puheenjohtajana toimii toimialajohtaja Maritta **Vuorinen** ja varapuheenjohtajana kansanedustaja Jukka **Gustafsson**. Muut jäsenet ovat työvoima- ja koulutuspoliittinen sihteeri Jari-Pekka **Jyrkänne**, opetustoimenjohtaja Pekka **Pasanen**, linjanjohtaja Margareta **Nygård**, johtaja Kari **Purhonen** (3.2.2005 saakka), koulutusjohtaja Markku **Koponen** (alkaen 3.2.2005) ja johtaja Liisa **Souri**. Lisäksi johtokuntaan kuuluvat Opetushallituksen pääjohtaja Kirsi **Lindroos** ja henkilöstön edustajana opetusneuvos Juhani **Pirttiniemi**. Johtokunnan sihteerinä toimii hallintojohtaja Kari **Pitkänen**. Johtokunnan kokouksiin osallistuvat myös Opetushallituksen ylijohdajat ja suunnittelujohtaja. Johtokunta kokoontui kertomusvuoden aikana 10 kertaa.

Johtoryhmä

Opetushallituksen johtoryhmään kuuluvat pääjohtaja Kirsi **Lindroos**, yleissivistävän koulutuksen linjan ylijohdaja Aslak **Lindström** 30.9.2005 saakka ja 1.10.2005 alkaen ylijohdaja Irmeli **Halinen**, ammatillisen koulutuksen linjan ylijohdaja Heli **Kuusi**, aikuiskoulutuksen linjan ylijohdaja Timo **Lähdesmäki**, ruotsinkielisen koulutuksen linjan ylijohdaja Ole **Ehrstedt**, hallinto- ja palvelutoi-

mintojen hallintojohtaja Kari **Pitkänen** sekä suunnitteluryhmän suunnittelujohtaja Petri **Pohjonen**. Henkilöstön edustajana oli kertomusvuoden aikana kamreeri **Ritva Lindell**.

Johtokunta

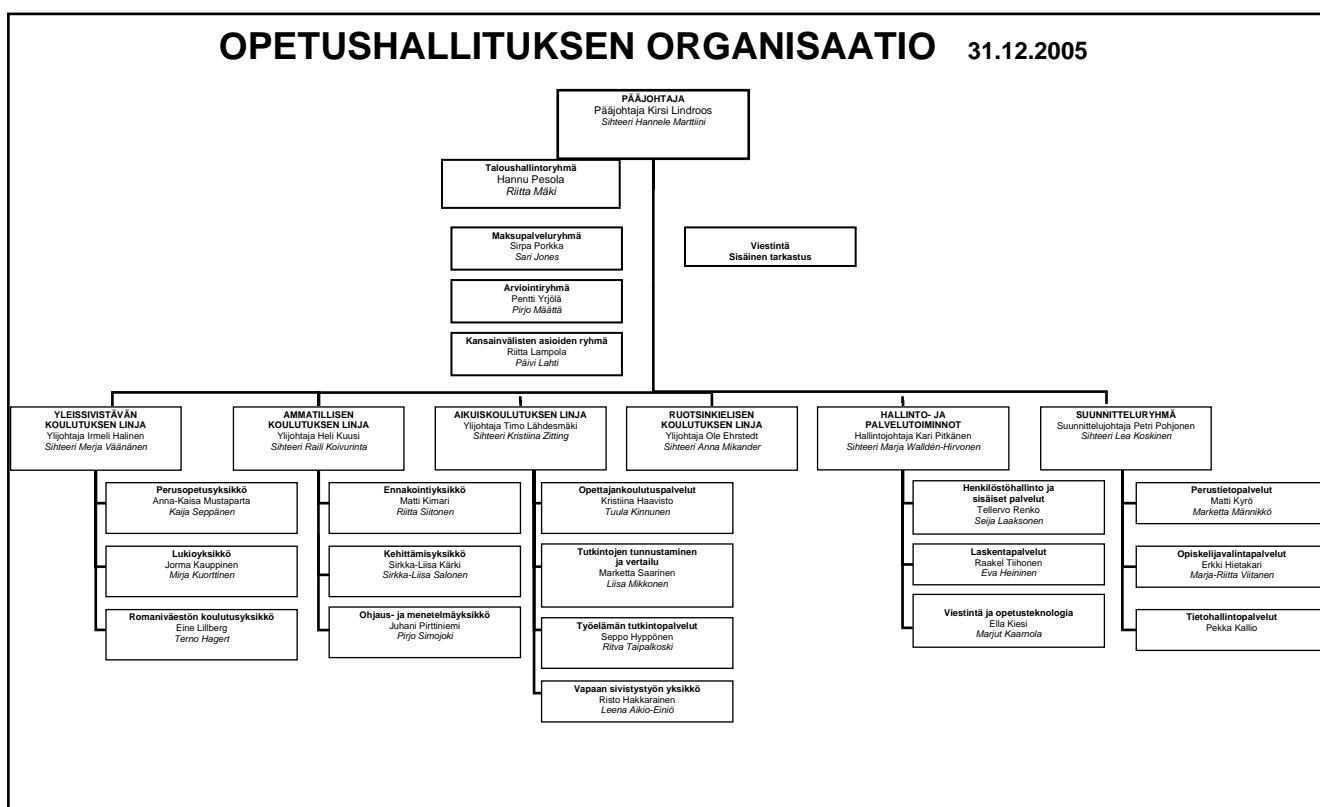
Johtoryhmän kokouksiin osallistuvat pääjohtajan kutsumina pysyvinä asiantuntijoina myös arviointiryhmän esimies, opetusneuvos Pentti **Yrjölä**, kansainvälisten asioiden ryhmän päällikkö Riitta **Lampola**, maksupalveluryhmän päällikkö Sirpa **Porkka** 1.11.2005 alkaen, sisäinen tarkastaja Jukka **Vuorio**, kehittämisspäällikkö Peter **Kanerva** ja viestintäpäällikkö Tiiu **Bräutigam** 18.8.2005 saakka ja viestintäpäällikkö Juha **Ojanen** 1.9.2005 alkaen

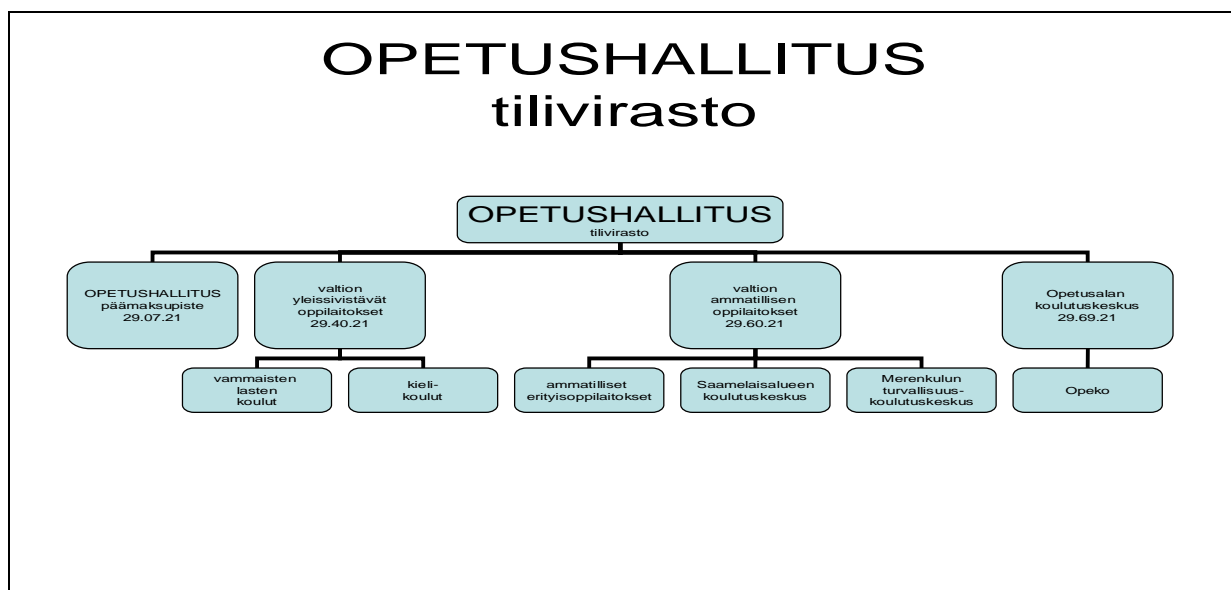
Johtoryhmän sihteerinä toimii pääjohtajan sihteeri Hannele **Marttiini**. Johtoryhmä kokoontui kertomusvuoden aikana yleensä kerran viikossa.

Tulos- ja asiantuntijayksiköt

Opetushallituksen kuusi toimintayksikköä jakautuvat 16 asiantuntijayksikköön. Vuonna 2005 pääjohtaja muutti päätöksellään työjärjestystä siten, että hallinto- ja palvelutoiminnoista siirrettiin välittömästi pääjohtajan alaisuuteen taloushallintoryhmä ja maksupalveluryhmä.

Opetushallitus on tilivirasto, jolla on päämaksupisteen lisäksi 18 maksupistettä (valtion oppilaitokset). Alla on esitetty ensiksi Opetushallituksen organisaatiokaavio ja sitten tiliviraston organisaatio.

1.3 Toimintaympäristö ja sen muutokset

Opetushallituksen tehtävänä on vastata toimialaansa kuuluvan koulutuksen kehittamisestä, edistää koulutuksen tuloksellisuutta ja seurata koulutuksen järjestämistä. Koululainsäädännöstä nousevia ydintehtäviä ovat opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteiden valmistelu sekä oppimistulosten arviointi.

Toimintaympäristön muutokset, jotka vaikuttavat toimialalla, liittyvät väestö- ja aluerakenteiden muutoksiin, kansainvälistymiseen, tietoyhteiskunnan ja teknologian kehitykseen sekä niistä nouseviin osaamistarpeiden muutoksiin. Näköpiirissä olevat uhat johtuvat eriarvoistumiskehityksestä, jota on nähtävissä hyvinvointiyhteiskunnan keskellä.

Suomen koulutusjärjestelmä on pärjännyt erinomaisesti kansainvälisissä oppimistulosten vertailuissa. Korkealaatuisten ja yhtenäisten koulutuspalvelujen turvaaminen ja edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen ovat viraston tavoitteissa keskeisellä sijalla muuttuvassa toimintaympäristössä. Väestöltään vähenevillä alueilla on tuettu seudullista yhteistyötä ja palvelurakenteiden uudistumista sekä koulumuotojen välistä yhteistyötä. Verkko-opetusta on kehitetty ja oppimisympäristöjä uudistettu kaikissa koulumuodoissa. Syrjäytymisen riskejä on pyritty vähentämään erilaisilla erityisopetuksen, ohjauksen, oppilashuollon ja nivelvaiheen yhteistyön hankkeilla. Koulutuksen monipuolisuutta ja laatua on viety eteenpäin useilla opetuksen kehittämishakkeilla sekä vahvistamalla taiteen perusopetuksen yleisoppimäärän opetussuunnitelman perusteet.

Väestön ikääntyminen merkitsee lähivuosina suurta työvoiman poistumaa ns. suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle. Nuorten koulutus- ja osaamistason nostamisesta sekä koko ikäluokan koulutuksesta huolehtiminen on jatkuva tehtävä, johon on paneuduttu. Oleellista on huolehtia ammatillisesti pätevien työntekijöiden saatavuudesta kaikilla koulutuksen tasoilla. Myös yrittäjyyden edistäminen koulutuksen keinoin on tärkeää yrittäjäväestön ikääntyessä.

Elinkeinoelämän ja ammattirakenteiden muutokset ovat olleet nopeita ja niissä tapahtuu yllättäviä käännteitä. Tämän vuoksi koulutustarpeiden ennakointiin on kiinnitetty erityistä huomiota. Vuoden aikana arvioitiin uudelleen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa asetettuja koulutuksen määrällisiä tavoitteita vuodelle 2008. Maakuntien liittojen ja lääninhallitusten kanssa on kehitetty alueellista ennakointia.

Suomen väestö monipuolistuu kulttuuri- ja kielitaustaltaan. Maahanmuuttajien määrä on kasvussa. Vuoden 2005 lopussa Suomessa asui 114 000 ulkomaan kansalaista. Ulkomaalaistaustaisia oppilaita ja opiskelijoita oli oppilaitoksissamme lähes 25 000 ja oman äidinkielen opetusta annettiin yli 50 kielessä.

Kansainvälistyminen koskettaa toimialan kehitystä monella muulla tavalla. Kansainvälinen yhteistyö ja kanssakäyminen koulutuksen kehittämisessä on lisääntynyt. Tutkintoja uudistetaan kansainvälisessä yhteistyössä ja vaihtoon osallistuvien opiskelijoiden ja asiantuntijoiden määrä kasvaa. Opetushallitus tukee kansainvälistymistä osoittamalla määrärahoja koulutuksen järjestäjille. Suomi toimi vuonna 2005 myös World Skills MM-ammattitaitokisojen näyttämönä ja virasto osallistui niiden järjestelyihin.

Eduskunta ja valtioneuvosto hyväksyivät ammattiosaamisen näyttöjä koskevat säädösmuutokset (L 601/2005 ja A603/2005), joiden toimeenpanon vaatimia toimia on jatkettu. On valmisteltu opetussuunnitelmien perusteet, tiedotettu laajasti sekä järjestetty erilaista koulutusta opetushenkilöstölle ja työelämän edustajille. Säädökset tulevat voimaan vuoden 2006 alusta.

2 TULOKSELLISUUDEN KUVAUS

2.1 Toiminnan vaikuttavuus

Yleissivistävä koulutus

Opetussuunnitelman perusteiden toteutumisen seuranta osoitti, että sekä perusopetuksen että lukion perusteet ovat ohjanneet hyvin kunta- ja koulukohtaista opetussuunnitelmatyötä. Kaikki lukiot siirtyivät säädösten edellyttämällä tavalla uusien perusteiden mukaiseen opetukseen syyslukukauden 2005 alusta. Peruskouluista noin 75 % siirtyi syyslukukauden 2005 alusta 1-8 vuosiluokkien osalta uusien perusteiden mukaiseen opetukseen; säädökset edellyttävät, että viimeistään syksyllä 2006 peruskoulun kaikilla vuosiluokilla opiskellaan uusien perusteiden mukaisesti.

Kokeilukunnista tehtyyn otantaan perustuva opetussuunnitelma-analyysi viittaa siihen, että perusopetuksessa opetussuunnitelmat noudattavat hyvin kansallisia normeja. Kunta- ja koulukohtaista liikkumavaraa on käytetty melko varovaisesti. Lukioille suunnattu kattava kysely osoitti, että lukiot pitivät perusteiden ohjaavuutta sopivana ja Opetushallituksen antamaa tukea ja ohjausta hyvänä.

Perusopetuksen yhtenäisyys toteutui paikallisissa opetussuunnitelmissa hyvin; opetussuunnitelmat on laadittu yhdeksänvuotista yhtenäistä perusopetusta varten. Yhtenäisen perusopetuksen hankkeella tuettiin yhtenäisyyttä edistävien toimintamallien kehittämistä ja toteutumista, ja hankkeen tilaisuuksissa tavoitettiin suuri osa kunnista, noin 2 000 paikallisen opetushallinnon edustaja, rehtoria ja opettajaa. Hankkeeseen kytkeytyvä laaja tutkimushanke saatiin käyntiin yhteistyössä Helsingin, Tampereen ja Joensuun yliopistojen kanssa.

Opetussuunnitelman perusteiden toteutumista tuettiin useilla kehittämishankkeilla. Kohdennetun hanketuen piirissä oli noin 250 esi- ja perusopetuksen järjestäjää sekä noin 60 lukiokoulutuksen järjestäjää. Kaikille koulutuksen järjestäjille tarkoitettua, kohdentamatonta koulutus- ja ohjaustukea tarjottiin runsaasti maksullisin ja maksuttomin koulutustilaisuuksin, painetun ja verkkomateriaalin avulla sekä puhelimitse ja sähköpostitse tapahtuvana päivittäisohjauksena.

Oppimistulosten arviointeihin osallistui kertomusvuonna 492 otoskoulua, joista noin 13 000 oppilaan koetulokset kuuluivat valtakunnalliseen otokseen. Arviointien yhteydessä opettajat ovat saaneet välitöntä tietoa koulunsa oppilaiden tuloksista. Koulu sai alustaviin tuloksiin perustuvaa vertailutietoa otosoppilaiden osalta muutaman viikon kuluttua koepäivästä. Valtaosa otoskoulusta on pitänyt hyödyllisenä sitä, että koulu saa käyttöönsä ennakkotietoa nopeasti arvioinnin jälkeen.

Kansallisten oppimistulosarviointien lisäksi opetuksen järjestäjät ovat tilanneet Opetushallitukselta erillisiä arviointeja, jotka on järjestetty yleensä koko oppilasikäluokalle. Kertomusvuonna maksullinen oppimistulosten arviointi toteutettiin yli 400 koulussa. Näiden arviointien yhteydessä tilaajat ovat saaneet Opetushallitukselta runsaasti vertailutietoa oppilaiden tiedoista ja taidoista, asenteista ja opiskeluun liittyvistä käsityksistä sekä arvosanoista suhteessa osaamisen tasoon.

Vuoden 2005 aikana suunnattiin runsaasti voimavaroja erityisopetuksen kehittämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Opetusministeriö osoitti yhteensä 790 000 euron suuruisen lisämäärärahan integraatiota edistävän erityisopetuksen kehittämiseen. Työ ongelmien varhaisen tunnistamisen ja erityistarpeisiin vastaavan opetuksen toimintamallien ja opetusta tukevien välineiden kehittämiseksi Erilaiset oppijat –yhteinen koulu sekä Erityisopetuksen virtuaaliset työkalut-hankkeissa sekä alueellisen ja seutukunnallisen yhteistyön lisäämiseksi ALPO-hankkeessa saatiin hyvin käyntiin. Kohdennetun hanketuen piirissä on noin 100 koulutuksen järjestäjää. Sairaalaopetuksen ke-

hittämishanke käynnistettiin ja aiemmin aloitettu työ koulukotiopetuksen sekä vankiloopetuksen kehittämiseksi jatkui.

Perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa järjesti vuonna 2005 noin 91 % kunnista. Vuonna 2004 vastaava osuus oli 88 %. Toiminnan laatua nostettiin koulutuksen ja ohjauksen, tukimateriaalin, kehittämisverkostojen sekä vuonna 2005 käynnistetyn, valtakunnallisesti kattavan ohjaajakoulutuksen avulla.

Opinto-ohjauksen hankkeella saavutettiin hyviä tuloksia perusopetuksen jälkeisiin opintoihin siirtymisessä. Useilla alueilla toiselle asteelle tai lisäopetukseen siirtyi jopa yli 98 % peruskoulun päättävistä. Koko hankkeen osalta tulos oli viime vuonna 97,6 %, mikä ylitti opetusministeriön vuodelle 2008 asettaman tavoitteen. Työtä tuki vuonna 2005 käynnistynyt ESR -rahoitteinen CHANCES –hanke, jossa on paneuduttu erityisesti riskiryhmiin kuuluvien nuorten ohjaamiseen.

Ammatillinen koulutus

Ammatillisen koulutuksen tutkinnot ja opetussuunnitelmat uudistettiin vuosituuhannen vaihteessa. Uudistuksen toimeenpanoa ja sen vaikutuksia on seurattu. Vuonna 2005 valmistuneen seurantaraportin mukaan koulutuksen järjestäjät ovat ottaneet uudistuksen hyvin vastaan. Tutkintojen rakenne on pääosin toimiva ja paikallisten opetussuunnitelmien hyväksymistilanne on hyvä. Erityisesti tutkintokohtaiset osat olivat kunnossa, yhteisissä osissa havaittiin enemmän puutteita. Syyksi yhteisen osan puuttumiselle ilmoitettiin koulutuskuntayhtymissä tapahtuneet organisatiomuutokset. Ammatillisen koulutuksen järjestävät tekevät yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän kanssa (96 %) sekä valtaosa myös lukioiden kanssa (lähes 70%). (Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman uudistuminen, OPH: n moniste 21/2005)

Ammatillisen koulutuksen arvostuksen ja vetovoiman parantamiseen tähtääviä toimia on jatkettu ja tuloksia on nähtävissä. Ammatillisen koulutuksen hakeneiden ja aloittaneiden määrät sekä osuudet peruskoulun päättävästä ikäluokasta ovat hiljaisessa kasvussa. Koulutuksen keskeyttämistä on pyritty vähentämään nivelvaiheen yhteistyöllä, ohjauksella ja keskeyttämisen ehkäisyyn tähtäävillä projekteilla. Niiden ansiosta keskeyttäminen on kääntynyt laskuun. Myös nuorten työllisyyskehitys on ollut viimeisen kymmenen vuoden aikana erityisen suotuisa.

Yrittäjyyskasvatuksen vaikuttavuutta voidaan arvioida pitkällä aikavälillä asenteiden ja nuorten yrittäjien määrällisinä muutoksina. Suomen Yrittäjien jäsenrekisterin mukaan vuoden 200 jälkeen yrityksen perustaneiden alle 30-vuotiaiden ammatillisen koulutuksen suorittaneiden osuus on kasvanut ollen nyt 43 %.

Työssäoppimisen tukiohjelman toimeenpanoa jatkettiin vuoden aikana. Opetushallitus on tukenut koulutuksen järjestäjiä sekä kansallisella että EU:n rahoituksella erilaisissa kokeilu-, kehittämis- ja levityshankkeissa ja koulutuksella. Työssäoppimisen laajentamisella ammatillisen peruskoulutuksen yhteydessä on ollut myönteisiä vaikutuksia. Työnantajat ovat suhtautuneet oppilaitosyhteistyöhön suopeasti. Työssäoppimispaikkojen saatavuus on pysynyt vuodesta toiseen verrattain hyvänä, pienehköjä alueellisia vaihteluita ja heilahteluita esiintyy. Työssäoppimisen laatuun kiinnitetään jatkossa erityistä huomiota.

Opetusministeri nimesi vuoden 2005 Ammattiosaajan vuodeksi, jonka tapahtumien järjestämiseen Opetushallitus osallistui. Näyttävien tapahtumien olivat menestykselliset World Skills Ammattitaidon MM-kisat Helsingissä ja siihen liittyvien tukitoimien ja oheistapahtumien järjestäminen. Suomalaisten nuorten kisamenestys oli paras kautta aikojen muun muassa hyvän valmennustoiminnan ansiosta. Opetushallitus on tukenut valmennustoimintaa

2.2 Toiminnallinen tuloksellisuus

Tulosalue I

2.2.1 Opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet

2.2.1.1 Yleissivistävän koulutuksen opetussuunnitelmien perusteet

Opetushallitus vahvisti *taiteen perusopetuksen* yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet, jotka valmisteltiin laajassa sidosryhmäyhteistyössä.

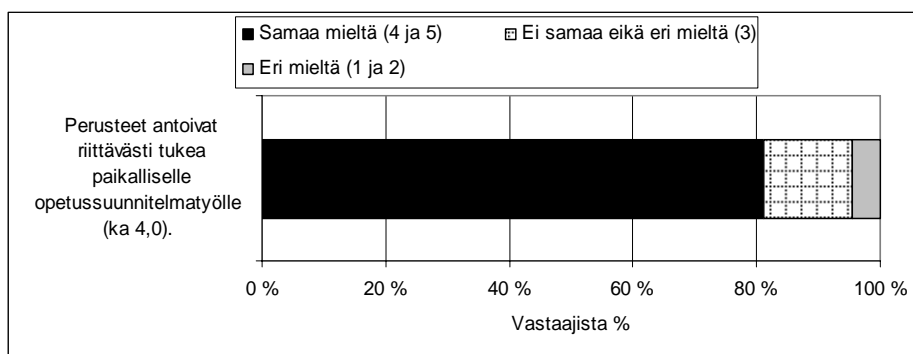
Koulutuksen järjestäjien ja koulujen opetussuunnitelmatyötä tuettiin ohjauksen, koulutuksen ja konsultoinnin avulla. EDU.fi -portaaliin on valmistettu opetussuunnitelmien käyttöönottoa tukevaa materiaalia eri oppiaineisiin ja muihin opetussuunnitelman osioihin. EDU.fi -sivuilla käyntejä oli noin 200 000 kuukaudessa. Asiakasmäärä kasvoi 26 %:lla edellisvuodesta ja käyntimäärä 43 %:lla. Vuonna 2005 ilmestyivät seuraavat kirjalliset opetussuunnitelmatyötä tukevat materiaalit:

- Terveystieto tutuksi – ensiapua terveystiedon opettamiseen
- Maahanmuuttajaoppilaiden opetus perusopetuksessa – opetussuunnitelmatyöstä käytäntöön
- KIKE, Kielellisen kehityksen diagnosoiva tehtäväsarja suomi toisena kielenä -opetukseen.

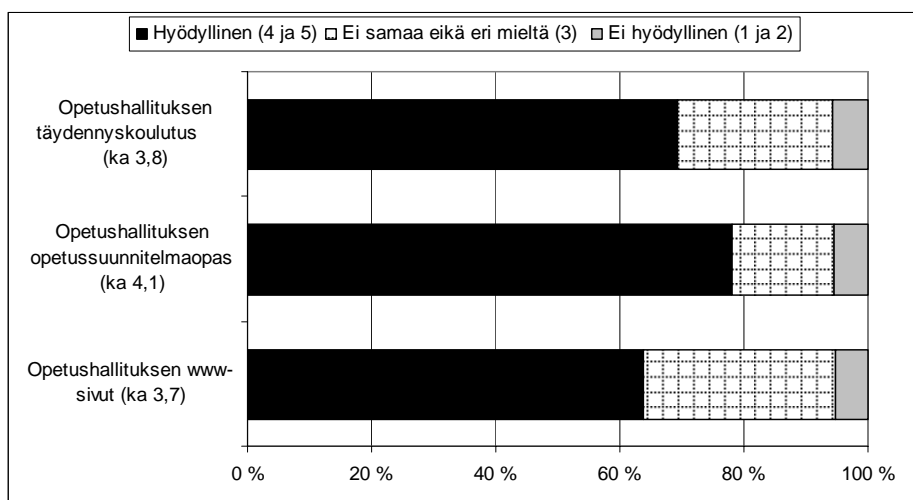
Lisäksi valmistui painokuntoon suomeksi ja ruotsiksi julkaisu Opiskelun tuki esi- ja perusopetuksessa – virikkeitä ja toimintamalleja yleisen ja erityisen tuen järjestämiseksi. Myös käsikirjoitus didaktiseen oppaaseen suomi toisena kielenä -opettajille valmistui.

Perusopetuksen opetussuunnitelmauudistuksen toteutumisen seuranta käynnistettiin tekemällä otanta opetussuunnitelman kehittämisverkostoon kuuluneiden kuntien opetussuunnitelmista. Opetussuunnitelmat analysoitiin kesän 2005 aikana. Analyysin yhteenveto valmistui ja sen pohjalta laaditaan kysely opetussuunnitelmaprosessin toteutumisesta, joka lähetetään kehittämisverkoston kunnille alkuvuodesta 2006. Analyysi osoitti, että opetussuunnitelman perusteet ovat ohjanneet hyvin kunta- ja koulukohtaista opetussuunnitelmatyötä. Perusteiden normimuoto on lisännyt paikallisten opetussuunnitelmien tarkkuutta ja yhdenmukaisuutta. Oppilaiden hyvinvointiin, turvallisuuteen ja terveyteen sekä moniammatilliseen yhteistyöhön on kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota. Paikallista liikkumavaraa on kuitenkin käytetty melko varovaisesti.

Lukion opetussuunnitelmauudistuksen seuranta aloitettiin kokoamalla kyselyllä tietoa opetussuunnitelmaprosessista ja tekemällä lukion opetussuunnitelmaprosessin seurantaraportti 2005. Kyselyyn vastaajat arvioivat että, lukion opetussuunnitelman perusteet antoivat riittävästi tukea paikalliselle opetussuunnitelmatyölle.

Opetussuunnitelmanprosessikyselyssä arvioitiin, että Opetushallituksen täydennyskoulutusta, lukion opetussuunnitelmaopasta ja Opetushallituksen www-sivuja pidettiin hyödyllisenä oman opetussuunnitelmatyön kannalta.

2.2.1.2 Ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmien perusteet

Kaikkien perustutkintojen opetussuunnitelman perusteisiin tehtiin uusien säädösten edellyttämät muutokset koskien ammattiosaamisen näyttöjä, osaamisen tunnustamista ja arvioinnin oikaisua. Merenkulkualan, lääkealan sekä kone- ja metallialan perustutkintojen opetussuunnitelman perusteita uudistettiin osittain. Lisäksi käynnistettiin catering-alan, logistiikan, lentokoneasennuksen, rakennusalan, verhoilualan, sähköalan ja sosiaali- ja terveysalan perustutkintojen perusteiden tarkistaminen. Eläköön opetussuunnitelma 2 – opas koulutuksen järjestäjille uudistettiin ja tuettiin koulutuksen järjestäjien opetussuunnitelmatyötä koulutuksen ja konsultoinnin kautta.

2.2.1.3 Näyttötutkintojen perusteet

Opetusministeriön ja Opetushallituksen tulossopimuksen mukaan näyttötutkinnon perusteita uudistetaan 50 kpl vuodessa. Uusia ja uudistettuja tutkinnon perusteita valmistui vuonna 2005 yhteensä 53 ammattiin:

- Audiovisuaalisen viestinnän ammattitutkinto
- Audiovisuaalisen viestinnän erikoisammattitutkinto
- Dieetikokin erikoisammattitutkinto
- Hevostenvalmentajan ammattitutkinto
- Hierojan ammattitutkinto
- Hitsaajan ammattitutkinto
- Ilmastointijärjestelmien puhdistajan ammattitutkinto
- Johtamisen erikoisammattitutkinto
- Kalastusoppaan ammattitutkinto
- Kaukolämpöyliasentajan erikoisammattitutkinto
- Kiinteistöväilytysalan ammattitutkinto
- Kirjansitojamestarin erikoisammattitutkinto
- Kotityöpalvelujen ammattitutkinto
- Kumialan ammattitutkinto
- Laitoshuoltajan ammattitutkinto
- Laivanrakentajan ammattitutkinto
- Lukkosepän ammattitutkinto
- Lukkoseppämestarin erikoisammattitutkinto
- Maaseutumatkailun ammattitutkinto
- Markkinointiviestinnän erikoisammattitutkinto
- Meijeriteollisuuden ammattitutkinto

Myynnin ammattitutkinto
 Puistopuutarhurin erikoisammattitutkinto
 Ratsastuksenopettajan erikoisammattitutkinto
 Sihteerin ammattitutkinto
 Siivousteknikon erikoisammattitutkinto
 Siivoustyönohjaajan erikoisammattitutkinto
 Suntion ammattitutkinto
 Tallimestarin erikoisammattitutkinto
 Taloushallinnon ammattitutkinto
 Teatterialan ammattitutkinto
 Teatterialan erikoisammattitutkinto
 Tekstiilialan ammattitutkinto, johon yhdistettiin
 Tekstiilitekniikan ammattitutkinto,
 Studiokutojan ammattitutkinto ja
 Värjärikisällin ammattitutkinto
 Tekstiilialan erikoisammattitutkinto, johon yhdistettiin
 Värjärimestarin erikoisammattitutkinto ja
 Studiokutojan erikoisammattitutkinto
 Tietoliikenneasentajan ammattitutkinto
 Tietoliikenneyliasentajan erikoisammattitutkinto
 Ulkomaankaupan erikoisammattitutkinto
 Vaatetusalan ammattitutkinto, johon yhdistettiin
 Modistin ammattitutkinto,
 Pukuompelijan ammattitutkinto,
 Ompelukonemekaanikon ammattitutkinto,
 Vaatturin ammattitutkinto,
 Neulekisällin ammattitutkinto ja
 Studiokutojan ammattitutkinto
 Vaatetusalan erikoisammattitutkinto, johon yhdistettiin
 Mallimestarin erikoisammattitutkinto,
 Modistimestarin erikoisammattitutkinto,
 Ompelijamestarin erikoisammattitutkinto,
 Vaatturimestarin erikoisammattitutkinto,
 Neulemestarin erikoisammattitutkinto ja
 Studio-ompelijan erikoisammattitutkinto
 Varastoalan ammattitutkinto

Valmistuneisiin tutkinnon perusteisiin laadittiin tutkintokuvaukset, lehdistötiedotteet sekä valmisteltiin perusteet osaan.fi tietokantaan. Aloitettiin näyttötutkintoja koskevien määräysten ja ohjeiden uudistaminen ja ne annetaan vuoden 2006 aikana uuden 1.1.2006 voimaan tulleen lainsäädännön muutosten mukaisina. Tuettiin näyttötutkintojen järjestämiseen liittyviä kehittämishankkeita yht. 18 kpl, mm. näyttötutkintojen arviointikoulutusta ja näyttöjen suunnittelua ja markkinointia. Osaan.fi tietokannassa on ollut noin 50 000 käyntiä ja siellä on 364 tutkintoa tai tutkinnon osaamisalaa.

Näyttötutkintojen tutkintorakenteen kehittäminen

Opetushallitus teki 14.10.2005 opetusministeriölle esityksen uudesta ammatti- ja erikoisammattitutkintojen tutkintorakenteesta. Esitykseen sisältyi yhdeksän uutta tutkintoa ja neljä tutkintoa esitettiin poistettavaksi. Opetusministeriö antoi 12.12.2005 tutkintorakenteesta uuden asetuksen (1037/2005). Siihen sisältyy 185 ammattitutkintoa ja 120 erikoisammattitutkintoa.

Näyttötutkintojulkaisut

Näyttötutkinnoista, joihin valmistuivat uudet tutkinnon perusteet, laadittiin tiiviit kuvaukset. Kaikista voimassa olevien tutkintojen kuvauksista koottiin suomen-, ruotsin- ja englanninkieliset kirjat. Kuvaukset ovat saatavilla myös Opetushallituksen verkkosivuilla ja koulutusoppaissa.

2.2.2 Koulutuksen kehittäminen

2.2.2.1 Yleissivistävä koulutus

Esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen kehittämisverkot

Esi- ja perusopetuksen kehittämisverkosto tuki kuntien opetussuunnitelmatyötä ja opetussuunnitelmien toimeenpanoa. Toiminta jakautui 11 alueverkkoon, joista yksi on ruotsinkielinen. Mukana oli noin 60 koulutuksen järjestäjää sekä 315 peruskoulua. Kokeilu päättyi kevätlukukauden 2006 lopussa. Vuoden 2005 aikana analysoitiin 11 kehittämisverkoston kunnan ja niiden koulujen uudet opetussuunnitelmat. Analyysin tuloksia hyödynnetään paitsi opetussuunnitelmauudistuksen toteutumisen jatkoseurannassa myös kuntien ohjauksessa ja opetussuunnitelman toteuttamista tukevien koulutuksien suunnittelussa. Alueverkkojen yhteistyökunnat järjestivät opetussuunnitelmauudistuksen toimeenpanoa tukevia koulutustilaisuuksia ja tapaamisia verkoston jäsenkunnille ja muille alueen kunnille ja kouluille. Verkoston kunnille järjestettiin bench marking -tyyppisiä vierailuja sekä annettiin ohjaavaa tukea opetussuunnitelmatyöhön.

Suomen ulkomaan peruskoulujen tukeminen

Kouluissa toimiville opettajille ja rehtoreille järjestettiin vuotuinen kesäseminaari yhteistyössä OPEKO:n kanssa. Seminaariin osallistui yhdeksästä ulkomaankoulusta kahdeksan.

Luokattoman lukion toimivuus 2005 -selvitys tehtiin sähköisen otantakyselyn pohjalta ja siihen liittyvä **Lukioiden taloudellisuus 1980 - 2003** valmistuivat sekä painotuotteena että nettimateriaalina EDU.fi -portaaliin. Luokattoman lukion toimivuus-selvityksen aineisto koottiin keväällä 2005 kyselyllä, joka lähetettiin 120 suomenkieliselle lukiolle. Kysely oli kaksiosainen, toinen kyselylomake lähetettiin lukioiden rehtoreille ja toinen oppilaskunnille. Kyselyn tulosten perusteella luokattoman lukion katsottiin toimivan hyvin. Oppilaskunnista noin 82 % arvioi, että opiskelijat viihtyvät luokattomasti toimivassa lukiossa. Lukio halutaan säilyttää luokattomana, tätä mieltä oli lähes 72 % kyselyyn vastanneista rehtoreista sekä yli 93 % oppilaskunnista.

Yhtenäisen perusopetuksen kehittäminen

Yhtenäisen perusopetuksen hanke käynnistyi vuonna 2003. Kehittämisverkostossa toimii yli 90 koulutuksen järjestäjää. Verkosto on organisoitu 11 toiminta-alueeseen. Vuonna 2005 järjestettiin alueseminaarit Helsingissä, Mikkelissä ja Oulussa, 3 yhteistyökuntien työseminaaria, kaksipäiväinen yhtenäiskouluseminaari Vantaalla sekä yhtenäisen perusopetuksen hankeseminaari Imatralla. Seminaareilla tavoitettiin noin 2 000 opetushallinnon edustajaa, rehtoria ja opettajaa. Seminaarien avulla tuettiin erityisesti yhtenäisen perusopetuksen kehittämisen johtamista, levitettiin yhtenäisyyttä tukevia toimintamalleja sekä lisättiin näkemystä yhtenäisyyden historiallisista juurista. Lisäksi alueelliset toimijat järjestivät omia seminaarejaan. Opetushallitus osallistui peruskoulun juhluvuoden julkaisun Yhtenäisen peruskoulun menestystarina tuottamiseen ja kirjaan sisältyi neljä Opetushallituksen edustajien laatimaa artikkelia. Hankkeeseen liittyvä laaja tutkimushanke käynnistyi opetusministeriön rahoittamana. Tutkimus toteutetaan Helsingin, Tampereen ja Joensuun yliopistojen yhteistyönä.

Matematiikan ja luonnontieteiden kehittämisohjelmassa on painopisteenä ollut opetussuunnitelman käyttöönottoon ja PISA -tulosten analyysiin liittyvä konsultointi ja koulutus. Yhdessä sidosryhmien kanssa on toteutettu koulutustapahtumia ja tuotettu opetuksen tueksi verkkomateriaaleja. Lisäksi on tuettu ainejärjestöjen kansallisten tiedekilpailujen järjestämistä.

Tiede- ja teknologian opetuksen hankkeen toimintasuunnitelmassa on otettu huomioon opetusministeriön tiede- ja teknologiatyöryhmän esityksiä. Hanke on käynnistetty ja on tuotettu verkkomateriaalia yhdessä sidosryhmien kanssa sekä pidetty kaksi koulutustilaisuutta.

Katsomusaineiden kehittämishankkeessa jatkettiin hankkeen verkostojen rakentamista sekä uskonnon että elämäntutkimustiedon osalta yhteistyössä eri toimijatahojen kanssa. Kirkko 850-juhlan materiaali valmisteltiin yhdessä Suomen Tammi-hankkeen kanssa ja jaettiin kouluihin.

Opetushallitus koordinoi **Euroopan neuvoston kansalaiskasvatuksen teemavuotta 2005** yhteistyössä opetusministeriön kanssa. Teemavuoden toteuttaminen oli Vanhasen hallituksen kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman toteuttamista. Teemavuodelle avattiin Internet-sivut suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi Opetushallituksen EDU.fi -portaaliin, samoin em. kolmella kielellä valmistettiin teemavuoden esite. Teemavuoden avajaistilaisuus järjestettiin eduskunnan tiloissa. Teemavuoden Aktiivinen koulu-kilpailussa toisessa haussa ilmoittautui yhteensä 46 koulua. "Nuoret ja vaikuttaminen" -koulutustilaisuus järjestettiin kaikissa lääneissä yhteistyössä lääninhallitusten kanssa ja opetusministeriön kanssa "Täällä nuori – kuuleeko Suomi" -seminaari Espoossa. Tehtiin sähköisenä kyselynä perusopetuksen kouluja koskeva oppilaskuntatoiminnan kartoitus, jonka tulokset valmistuivat tammikuussa 2006. Erityisesti nuorille suunnattu teemavuoden päätöstilaisuus järjestettiin yhteistyössä Helsingin normaalilyseon oppilaskuntien kanssa. Suomen teemavuoden järjestelyt ovat saaneet useasti kiitosta Euroopan neuvoston virkamiehiltä ja Opetushallituksen virkamiehiä on pyydetty esiintymään useisiin tilaisuuksiin eri puolilla Eurooppaa.

Terveyttä ja turvallisuutta edistävä oppimisympäristö

Jatkettiin Koulurauha-hanketta julistamalla koulurauha Helsingissä ja tuottamalla siihen liittyvä aineisto. Laadittiin yhteistyössä Stakesin kansa ehkäisevän päihdetyön laatukriteeristö. Yhteistyössä Mannerheimin lastensuojeluliiton ja sisäasiainministeriön poliisiosaston kanssa valmistettiin Turvallinen koulupäivä – yhteinen asia -opas, joka jaettiin oppilaiden koteihin. Kouluille lähetettiin Koulutapaturmien ehkäisy -aineisto. Täydennettiin EDU.fi -sivustoa ehkäisevän päihdetyön, mielenterveysongelmien ja kriisisuunnitelmien osalta. Käynnistettiin kouluruokailun kehittämistä käsittelevän oppaan valmistelu. Tuotettiin yhteistyössä Kuluttajaviraston kanssa Lapset ja elintarvikkeiden markkinointi -suositukset. Opetushallitus osallistui pohjoismaisen kuluttajakasvatuskilpailun järjestämiseen; suomalaisen osakilpailun voittajan Mikkelin lyseon mediakasvatusryhmän aineisto Vanhasta uutta hankittiin EDU.fi -sivustoon.

Kodin ja koulun yhteistyö

Valmisteltiin kodin ja koulun välisen yhteistyön laatuksivaukset ja muistio yhteistyössä Suomen vanhempainliiton kanssa.

Kieltenopetus

Lukiassa alkavan ruotsin kielen opetussuunnitelma valmistui ja esiteltiin johtoryhmälle. Toisen kotimaisen kielen kehittämisohjelmaa tarkennettiin ja toimitettiin opetusministeriöön. Kieltenopetuksen kehittämisestä laadittiin muistio, joka esiteltiin johtoryhmälle. Osallistuttiin Euroopan unionin kielten asiantuntijaryhmän, European Label -asiantuntijaryhmän ja EU:n stakeholder -ryhmistä kielten ryhmän työskentelyyn. Annettiin lausunnot CIMOLle kieltenopetusta koskevista hankkeista. Englannin ja ruotsin opetusta koskevat tekstit kirjoittamisesta ja ylioppilastutkinnon ja kielten taitotasojen verrannettavuudesta valmistuivat nettisivuille. Järjestettiin kieltenopettajille kuusi koulutuspäivää aiheina kielten taitotasot, suulliset kokeet ja ylioppilastutkinto.

Kielenopetuksen eurooppalainen (EU) laatuleima, European Label, toteutettiin kahdeksannen kerran. 35 hakemuksen joukosta palkittiin kaksi hanketta laatuleimalla ja kaksi hanketta kunnia-

maininnalla. Tämän lisäksi palkittiin Euroopan komission ohjeiden mukaisesti vuoden kieltenopettaja ja vuoden kieltenopiskelija ensimmäistä kertaa. Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry oli valmistellut kieltenopettajan valinnan. Kieltenopiskelija valittiin ylioppilastutkintolautakunnan tietojen perusteella keväällä 2005 kielten kokeissa hyvin menestyneistä opiskelijoista

Opetushallitus rahoitti ja koordinoi **kansainvälisen tiedeolympialaistoiminnan**. Suomi osallistui joukkueella matematiikan, fysiikan, kemian, biologian, tietotekniikan ja filosofian olympialaisiin. Valmennukseen eri aineissa osallistui noin 150 lukiolaista. Vuoden 2005 suomalaisten menestys tiedeolympialaisissa oli seuraavanlainen: matematiikka (alk. 1965) 2 pronssia; fysiikka (alk. 1977) 2 kunniamainintaa; kemia (alk. 1978) 2 pronssia ja 1 kunniamaininta; tietotekniikka (alk. 1989) 1 hopea; filosofia (alk. 2005) 1 hopea. Biologiassa (alk. 1997) ei tullut mitaleita 2005 ja maantieteen osalta tiedeolympialaiset järjestetään seuraavan kerran 2006.

Eurooppa koulussa -kilpailussa palkittiin Säätytalolla kilpailuun 2004 - 2005 osallistuneet. 35 koulua toteutti portfolio työn ja aiheen mukaisesti työskenteli lähes 1000 oppilasta ja opiskelijaa. Eurooppa koulussa -kirjoitus- ja kuvataidekilpailu 2005 - 2006 julistettiin ja kilpailun esite valmistui ja postitettiin kouluille.

Kestävän kehityksen edistämistä perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa on viety eteenpäin eri yhteistyöhankkeiden kautta (Baltic 21 E, the Baltic Sea Project, the Globe Program, ENSI). Opetushallitus järjesti kansainvälisen konferenssin Kasvatuksella kohti kestävä kehitystä järjestettiin Helsingissä yhteistyössä sidosryhmien kanssa ja siihen osallistui 260 edustajaa 16 maasta sekä ENSI/SEED kokouksen, johon osallistua 30 edustajaa 15 maasta, Helsingissä ENSI/SEED laatukriteerit julkaistiin suomeksi "Laatukriteerit kestävä kehityksen kasvatuksen kouluille". Opetushallituksen edustaja on työskennellyt Suomen kestävä kehityksen toimikunnan sihteeristössä ja opetusministeriön Kestävän kehityksen edistäminen koulutuksessa -työryhmässä. Suomen kestävä kehityksen toimikunnan koulutusjaoksessa on työskennellyt neljä Opetushallituksen edustajaa. Koulutusjaosto on valmistellut kestävä kehitystä edistävän kasvatuksen ja koulutuksen strategiaa ja sen toimeenpanosuunnitelmaan vuosille 2006 - 2014.

Tieto- ja viestintätieteiden yleissivistävässä koulutuksessa

Yleissivistävän koulutuksen virtuaalikouluhankkeiden valtionavustuksia jaettiin yli sadalle koulutuksen järjestäjälle vuonna 2005. Näistä perusopetuksen järjestäjiä oli 73, lukiokoulutuksen järjestäjiä 75, ja valtion kouluja 7 (osalla järjestäjiä oli sekä perusopetuksen että lukiokoulutuksen hankkeita).

Erityisopetuksen tilastointi

Kyseessä on kansainvälinen OECD:n ja CERI:n koordinoima erityisopetuksen tilastointihanke, johon osallistuu noin 30 maata. Vuonna 2005 ilmestyi julkaisu Students with Disabilities, Learning Difficulties and Disadvantages. OECD:lle toimitettiin erityisopetuksen tilastot vuodelta 2005. Osallistuttiin kahteen kansainväliseen seuranta- ja yhteistyökokoukseen.

Rahoituslain mukaiset muut avustukset peruskouluille ja lukioille sekä taiteen perusopetukseen

Maahanmuuttajien opetus: Maahanmuuttajien äidinkielen ja eri oppiaineiden tukiopetukseen myönnettiin kuntien ilmoitusten perusteella erillistä valtionavustusta 4,2 milj. euroa. Tuesta suunnattiin noin 2 milj. € maahanmuuttajien tukiopetukseen ja 1,8 milj. € oman äidinkielen opetukseen. Tornio-Haaparannan kielikoululle osoitettiin n. 390 000 €.

Järjestöjen valtionapupäätökset: Vuonna 2005 myönnettiin budjettikirjan mukaiset 521 000 € valtionapua kodin ja koulun yhteistyöhön, koulun vapaaseen harrastustoimintaan, kesälukiotoimintaan ja ulkosuomalaisen kurssitoimintaan sekä vaihto-oppilasjärjestöjen toimintaan.

Taiteen perusopetus: Rahoituslain mukaisia valtionavustuksia opetustuntikohtaista valtionosuutta saaville oppilaitoksille myönnettiin avustusta 616 000 euroa. Taiteenaloittain eriteltynä rahoitusta saaneiden koulutuksen järjestäjien määrä on seuraava: musiikkioppilaitokset (ja tanssi): 56 koulutuksen järjestäjää; tanssioppilaitokset, tanssi 4 koulutuksen järjestäjää; kuvataideoppilaitokset, kuvataide 12 koulutuksen järjestäjää; arkkitehtuuri 1 koulutuksen järjestäjä; käsityökoulu, käsityö 2 koulutuksen järjestäjää sekä teatteri-ilmaisu 1 koulutuksen järjestäjä.

Saamenkielisen oppimateriaalin avustukset

Saamelaiskäräjille myönnettiin 261 013 euron avustus saamenkielisen oppimateriaalin tuottamiseen. Avustuspäätös kohdistuu pohjoissaamenkieliseen ja kolttasaamenkieliseen materiaaliin. Määrärahan käytössä tulee ottaa huomioon opetussuunnitelman perusteiden ja opetussuunnitelmien kehittämisen vaatimukset sekä opetusteknologian kehittyminen ja Suomi tietoyhteiskunnaksi – hankkeen asettamat vaatimukset.

Romaniväestön koulutuspalvelut

Päätavoitteena on valtakunnallisen romaniväestön koulutuksen kehittäminen, romanikielen ja – kulttuurin edistäminen, tiedotus- ja valistustoiminta sekä kansainvälinen toiminta. Opetushallitus teki vuosina 2001-2002 peruskoulua koskevan valtakunnallisen selvityksen romanilasten kohdalla. Näistä saatujen tulosten pohjalta yksikkö yhdessä OPH:n kanssa laati kehittämisohjelmia romanilasten koulutustilanteen parantamiseksi. Tällaisia ohjelmia oli mm. Opetushallituksessa järjestetty seminaari romanivanhemmille kasvatus- ja koulutuskysymyksistä.

Romanikielen opettajien ja yhdyshenkilöiden ammattitaitoa ja asemaa vahvistetaan järjestämällä kummallekin ryhmälle koulutusta kaksi kertaa vuodessa. Näihin koulutuksiin osallistui viime vuonna n.70 henkilöä. Edelleen romanikielen tukemiseksi järjestettiin romanikielen kesäkoulu Itä-Karjalan kansanopistolla viime kesänä, johon osallistui n.30 henkilöä. Yksikkö on mukana monivuotisessa romanikielen elvyttämishankkeessa, jossa romanikieltä aktivoidaan valtakunnallisesti. Yksikkö on vuoden aikana pitänyt lukuisia romanikulttuuri luentoja eri oppilaitoksissa ja osallistunut romaniasioita koskeviin seminaareihin.

Yksikkö tekee yhdessä oppimateriaalituotannon kanssa tiedotusmateriaalia viranomaisille sekä tuottaa romanikielistä oppimateriaalia. Viime vuonna valmistui Viljo Koiviston Romani-suomi-englanti sanakirja. Tulossa on Poliisiopas viranomaisille sekä romanikielisiä oppimateriaaleja.

Yksikkö on ollut mukana romaninuoret työelämään ja koulutukseen projektissa, joka on osittain Opetushallituksen sekä ESR-rahoituksen turvin rahoitettu. Projektin ensisijaisena tavoitteena on ollut tukea romaninuoria ammatilliseen koulutukseen hakeutumisessa ja ammatillisen koulutuksen suorittamista loppuun. Yksikkö on osallistunut myös Etelä-Suomen lääninhallituksen sekä Oulun hallinnoimiin kansainvälisiin ROM-EQUAL hankkeisiin, joissa yksiköllä on tiedottamisvastuuta.

Yksikkö on toiminut yhteistyössä Rikosseuraamusviraston kanssa koskien romanivankien opetusta. Viime vuonna yksikkö rahoitti kahdessa vankilassa tapahtuvaa romanivankien opetusta. Yksikkö on mukana myös Opetushallituksen toteuttamassa vankilahankkeessa.

Yksikkö julkaisee 4 kertaa vuodessa omaa tiedotuslehteä (Latso Diives), jossa informoidaan romaniväestölle koulutuspalveluista sekä muita ajankohtaisia tapahtumia.

Kansainvälinen toiminta yksikössä on ollut suhteellisen vilkasta. Syksyllä yksikön vieraina oli viikon ajan slovakialaisia ja unkarilaisia. Keväällä sekä syksyllä yksikössä vieraili myös Suomen-Slovakian suurlähettiläs ja yksikkö vieraili myös Slovakian-Suomen suurlähetyksessä syksyllä. Yhteistyötä on tehty DROM-EDU-projektin puitteissa sekä Latvian romanilasten integrointiin liittyvissä kysymyksissä. Pohjoismainen yhteistyö on jatkunut lähinnä tiedon vaihtamisella.

2.2.2.2 Ammatillinen koulutus

Työvoima- ja koulutustarpeiden ennakointi

Vuoden aikana jatkettiin sekä valtakunnallisen että alueellisen ennakkoinnin uudistamista viraston resursseilla ja ESR-rahoituksella. Alueellisen ennakointiyhteistyön kehittäminen jatkuu ja vakiinnuttaminen tapahtuu kehittämissuunnitelmakaudella 2007 – 2012. Ennakkoinnissa käytettävät luokitukset määriteltiin yhteistyössä koulutustoimikuntien kanssa. Alueellisille ennakointityötä tekeville ja ennakointitietoa käyttäville tahoille suoritettiin kysely ja haastattelut nykyisistä ennakointikäytännöistä ja kehittämistarpeista sekä ennakointitiedon käytöstä. Sen lisäksi järjestettiin laaja alueellisen ennakkoinnin kehittämisseminaari. Tilastokeskuksen kanssa on kartoitettu ennakkoinnissa tarvittavaa tausta-aineistoa, joka saadaan pääosin käyttöön vuonna 2006.

Vuoden aikana osallistuttiin työministeriön Työvoima 2025 –ennakointitiedon tuottamiseen. Niiden pohjalta Opetushallitus laati valtakunnalliset koulutustarve-ennusteet kehittämissuunnitelman määrällisten tavoitteiden tarkistamiseksi vuosille 2003-2008 (OPM:n työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:45). Muita ennakointihankkeita, joihin Opetushallituksen asiantuntijat osallistuivat, olivat sosiaali- ja terveysministeriön ennakointihanke, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK:n teollisuus- ja palvelualojen sekä opetusministeriön aikuiskoulutuksen ennakointihankkeet.

Jatkettiin koulutustarpeita koskevan ennakointitiedon levittämistä mm. viraston koulutusalohtaisilla kehittämispäivillä ja eri ministeriöiden sekä muiden yhteistyötahojen järjestämässä tilaisuuksissa. Tietoa välitettiin myös Opetushallituksen verkkosivuilla (Ensti) sekä median kautta. Kansainvälisissä tapaamisissa informoitiin Opetushallituksen ennakointitoiminnasta.

Ennakkoinnin sähköisessä tietopalvelussa Enstissä uutisoitiin ennakointiaiheisista asioista sekä palvelun uutispalstalla että uutislehdessä. Palvelulle toteutettiin käyttäjäkysely. Eri osioiden tietosisältöjä päivitettiin ja uudistettiin.

Ammatillisen koulutuksen alakohtainen kehittäminen ja osaamistarpeiden ennakointi

Koulutuksen järjestäjiä on ohjattu suunnittelemaan eri alojen koulutusta määrällisesti, kustannustehokkaasti ja laadullisesti. Eri alojen koulutusta on kehitetty yhdessä sidosryhmien kanssa erilaisissa työ- ja ohjausryhmissä. Erityisinä painoalueina ovat olleet opetussuunnitelmien, työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönoton ja toimeenpanon tuki. Lisäksi on ohjattu alakohtaisia työssäoppimis-, näyttö- ja näyttöaineistoprojekteja sekä virtuaalikoulu-, kansainvälistymis- ja oppimateriaalihankkeita. Maksullisena koulutuksena toteutettiin alakohtaisia kehittämisspäiviä. Asiantuntijat ovat osallistuneet alansa kotimaisiin ja kansainvälisiin kehittämisseminaareihin, messuille, rehtori- ja muihin sidosryhmätapaamisiin. Tutkinto-, koulutusohjelma- ja opetussuunnitelmakokeiluja on käynnissä yhdeksässä perustutkinnossa ja mukana on 20 koulutuksen järjestäjää. Uutena käynnistyi kaivosalan perustutkinnon kokeilu. Koulutuksen järjestäjille on

suunnattu kehittämisavustuksia alakohtaisiin koulutuksen vetovoimaisuutta ja laatua kehittäviin hankkeisiin. Erillisiä alakohtaisia kehittämishankkeita on käynnissä seuraavilla aloilla: liiketalous ja kauppa (yrittäjä- merkonomi, IB - merkonomi ja retail - merkonomi), matkailu-, ravitsemis- ja talousala (puhdistuspalveluala), auto- ja kuljetusala, lentokoneasennus, maatalousala, metsäala, luonto- ja ympäristöala, kalatalousala, rakennusala, kemian ala, elintarvikeala, merenkulkuala, sosi- aali- ja terveysala (lääkeala), sähköala sekä kone- ja metalliala.

Yrittäjyysalan, elintarvikealan, luonto- ja ympäristöalan sekä kotitalous- ja kuluttajapalvelujen osaamistarveselvitykset valmistuivat. Liiketalouden ja kaupan, sähköalan sekä kone- ja metallialan osaamistarveselvitykset ovat käynnissä. Lisäksi osallistuttiin koulutustarpeiden ennakoinnin ver- kostoyhteistyöhön.

Yrittäjyys ammatillisessa koulutuksessa

Ammatillisessa peruskoulutuksessa on vahvistettu yrittäjyysopintoja erityisesti sellaisilla aloilla, joilla on mahdollisuuksia itsenäiseen yrittämiseen, kuten kauneudenhoitoalalla, käsi- ja taideteolli- suusalalla sekä puuteollisuuden alalla. Liiketalouden perustutkinnon, yrittäjämerkonomi, kokeilus- sa kehitetään monialaista yrittäjäpainotteista koulutusta. Kokeilua jatketaan edelleen vuoden 2006 aikana. Vuoden aikana valmisteltiin opetussuunnitelman perusteet 20 opintoviikon laajuiseen Yrittäjyys ja yritystoiminta -nimiseen opintokokonaisuuteen, joka soveltuu kaikkiin perustutkin- toihin valinnaisina opintoina. Yrittäjyyttä tukevaa verkko-opetusta ja tiedottamista lisättiin sekä laadittiin suunnitelma etälukion yrittäjyysopintojen toteutusta varten yhteistyössä liiketalouden koulutusta antavien ammatillisten oppilaitosten kanssa. Opetusmenetelmänä käytettyä harjoi- tusyritystoimintaa laajennettiin eri koulutusaloille, yrittäjyyttä käsittelevät edu.fi -verkkosivut uu- distettiin ja tuotettiin materiaalia yhteistyössä Suomen yrittäjien kanssa. Hyviä käytäntöjä levitet- tiin sekä maksullisena palvelutoimintana järjestetyissä tilaisuuksissa että muissa tapahtumissa.

Kestävä kehitys

Opetushallituksen toteuttama ”Ammatti-KEKE” –hankkeen tuloksia esiteltiin erilaisissa seminaa- reissa kotimaassa että ulkomailla. Hankkeen tavoitteena oli edistää kestävän kehityksen ja ympä- ristöasioiden näkökulman sisällyttämistä ammatilliseen koulutukseen ja opetussuunnitelmiin, edis- tää työelämän ympäristövaatimusten ja osaamistarpeiden välittymistä ammatilliseen koulutukseen sekä tähän liittyvän tukimateriaalin ja toimintamallien tuottaminen. Käynnistettiin tämän materi- aalin kokoaminen yhtenäiseksi kirjaksi.

Ammatillisen koulutuksen kestävää kehitystä edistettiin tuottamalla esitteet suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi kestävän kehityksen työstä. Osallistuttiin kansainvälisen seminaarin järjestämiseen ammattitaidon maailmanmestaruuskilpailujen yhteydessä. Osallistuttiin myös kestävän kehityksen kriteerien jatkokehittämiseen yhteistyökumppaneiden kanssa sekä Opetushallituksen että opetus- ministeriön valmistelemaan kestävän kehityksen strategian luomiseen koulutuksessa. Tuettiin ammatillisten oppilaitosten ympäristöauditoiteja.

Ammattiosaamisen näytöt

Ammattiosaamisen näyttöjen toimeenpano on käynnistyi kertomusvuonna. Koulutuksen järjestä- jille on tiedotettu toimeenpanon edellyttämistä valmistelevista toimenpiteistä, joihin koulutuksen järjestäjät ovat aktiivisesti myös ryhtyneet. Kokeilujen ja selvitysten mukaan eri osapuolet suhtau- tuvat näyttöihin myönteisesti ja katsovat näyttöjen lisäävän koulutuksen työelämävastaavuutta ja laatua. Koulutuksen järjestäjille ammattiosaamisen näytöt ovat suuri haaste ja eniten huolta on

resurssien riittävydestä. Koulutuksen järjestäjille myönnettiin 1,5 milj. euroa näyttöjen toimeenpanoon liittyvinä avustuksina.

Ammattiosaamisen näyttöjä koskevien säädösten vahvistuttua tehtiin niiden aiheuttamat opetus-suunnitelman perusteiden muutokset. ESR- projektien luovuttamat näyttöaineistot muokataan kansallisiksi näyttöaineistoiksi kaikkiin 52 perustutkintoon. Niistä 10 tutkintokohtaista kansallista näyttöaineistoa hyväksyttiin vuoden aikana levitettäväksi oph.fi- sivujen kautta koulutuksen järjestäjien käyttöön. Näyttöjen käyttöönoton tueksi tuotettiin Ammattiosaamisen näytöt käyttöön – opas.

Opetushallituksen toimesta on koulutettu koulutuksen järjestäjien ja työelämän edustajia, opettajia sekä muuta oppilaitosten henkilöstöä näyttöjen toimeenpanoon yhteensä yli 10 000 henkilöä. Opetustoimen henkilöstökoulutukseen on osallistunut yli 3 000 opettajaa ja työelämän edustajaa.

Sen lisäksi on ESR-rahoituksella toteutetuissa näyttöprojekteissa koulutettu yhteensä 3 500 opettajaa ja työelämän edustajaa näyttöjen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Näyttöjen levittämiprojektit ovat järjestäneet yhteensä 410 tiedotus- ja koulutustilaisuutta Etelä- ja Länsi-Suomessa. Näihin tilaisuuksiin on osallistunut yhteensä noin 10 000 henkilöä.

Vastaavasti näyttöpilottiprojekteissa (ESR) on tuotettu eri tutkintoihin ammattiosaamisen näyttöjen organisointi-, suunnittelu-, toteutus-, ohjaus- ja arviointimalleja. Ammatillisten perustutkintojen näyttöjen yhteensovittaminen on jatkunut sosiaali- ja terveysalalla kolmessa perustutkinnossa sekä luonnonvara-alalla kahdessa perustutkinnossa.

Kansallisen oppimistulosten arvioinnin kehittäminen on jatkunut 14 perustutkinnossa. Oppimistulosten arvioinnin kehittämisprojektit ovat testanneet näyttöperusteista oppimistulosten arviointimallia ja laadunvarmennusjärjestelmää käytännössä. Vertaisarvioinnin kehittämistä jatkettiin mm. toteuttamalla vertaisarviointikokeilu yhteistyöoppilaitoksessa

Työssäoppimisen kehittäminen

Työssäoppimisen tukiohjelman (Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2003-2008) mukaisesti koulutettiin työpaikkaohjaajia ja opettajia sekä kehitettiin työssäoppimisen laadunvarmistusta. Työssäoppimisen tukimäärärahaa myönnettiin valtion avustuksina 1,8 milj. euroa koulutuksen järjestäjille itsearviointeihin perustuneisiin hankkeisiin. Opetushallitus on seurannut vuosittain koulutuksen järjestäjille suunnatulla kyselyllä tukiohjelman toteutumista. Määrälliset tavoitteet on saavutettu varsin hyvin. Työpaikkaohjaajia on koulutettu vuodessa yli 4 000. Koulutustarve on edelleen suuri, koulutuksen järjestäjät arvioivat vuotuisiksi koulutustarpeeksi 8 000 työpaikkaohjaajaa. Opettajan työelämäjaksolle on osallistunut viimeisen viiden vuoden aikana 1 500 opettajaa (yhteensä 7 000 opettajasta). Vuoden aikana käynnistettiin opettajien työelämäosaamisen opintojen uudistaminen ja uusien menetelmien kehittäminen työpaikkaohjaajakoulutukseen.

Työssäoppimisen ESR- projekteissa tuotetut hyvät käytännöt on kartoitettu ja levitetty niitä. Työpaikkaohjaajien koulutuksessa lisättiin ammattiosaamisen näyttöihin liittyvää osuutta tarkoituksena integroida näyttöjä työssäoppimisjaksoilla toteutettavaksi. Yhteistyössä järjestettiin 5 koulutustilaisuutta työssäoppimisen ohjaamisen ja arvioinnin käytännöistä työelämässä. Työssäoppimisen työturvallisuusaineistoja valmistui kolmeen tutkintoon. Työturvallisuuskorttikokeiluja on käynnissä rakennus-, sähkö- sekä kone- ja metallialoilla.

Opetusjärjestelyt ja -menetelmät

Opetusjärjestelyjen ja -menetelmien monipuolistamishankkeessa (OPEMON) kehitettyjä paikallisia opetuksen järjestämistä koskevia suunnitelmia, opiskelijoiden ohjausjärjestelmiä ja henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien malleja esiteltiin viidessä eri puolilla maata järjestetyissä levitysseminaareissa, joihin osallistui lähes 300 opettajaa, rehtoria ja koulutuksen järjestäjien edustajaa. Lisäksi pidettiin hankkeen evaluointiseminaari. Hankkeeseen osallistujista, toiminnasta ja tuloksista on kuvauksia osoitteessa www.edu.fi > ammatillinen peruskoulutus > opetusjärjestelyt ja -menetelmät. Tuotettuihin malleihin voi tutustua myös osoitteessa www.edu.fi > ideat > open.idea/amatillinen.

Ammattiosaajan vuosi

Ammattiosaajan vuoden tavoitteena oli tehdä ammatillista koulutusta tunnetuksi ja nostaa sen arvostusta. Tätä on tehty tuomalla esille ammatillisen koulutuksen uudistuksia, käytännönläheisyyttä ja monipuolisuutta. Koulutusaloja ja ammatteja koskevaa tiedotusta lisättiin. Koulutuksen, yritysten ja muiden työpaikkojen yhteistyötä edistettiin. Ammattiosaajan vuosi on lisännyt ammatillisen koulutuksen tunnettavuutta ja yhdessä muiden kehittämistoimien kanssa sillä on ollut myönteisiä vaikutuksia imagoon.

Vuoden päätapahtuma World Skills Competition onnistui erinomaisesti sekä järjestelyiltään että suomalaisten menestymisen kannalta. Suomen maajoukkueessa oli edustaja kaikissa 39 lajissa ja se saavutti 4 kultaa, yhden hopean ja 3 pronssimitalia sekä 17 diplomitasoista suoritusta. Maiden välisessä tulostilastossa Suomi oli neljäs. Opetushallituksesta osallistui noin 100 henkilöä erilaisiin kisajärjestelyihin ja erityisesti The Global Skills Villagen suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Opetushallitus myönsi 16 koulutuksen järjestäjälle määrärahan Ammattiosaajan vuoden teematapahtumien järjestämiseksi. Tilaisuuksia ja tapahtumia on ollut eri puolilla maata ja raportteja määrärahan käytöstä odotetaan tammikuun 2006 aikana. Viikolla 45 vietettiin Ammattiosaajan viikkoa, jolloin oppilaitoksissa järjestettiin tiedotustilaisuuksia, avointen ovien päiviä ja mm. Taitaja 2006 -kilpailujen semifinaaleja.

Ammatillisen koulutuksen yleisesitteet, kaikki alakohtaiset esitteet sekä erityisopetuksen ja maahanmuuttajakoulutuksen esitteet uudistettiin ja tuotettiin suomen, ruotsin, englannin, saksan ja ranskan kielellä.

Ammatilliset ESR - projektit

Opetushallituksen ESR- hankkeiden myöntövaltuus oli koko ohjelmakaudella vuoden 2005 loppuun mennessä 75,1 milj. euroa, josta rahoituspäätöksiin sidottuina varoina oli 85,4 %. Rahoituspäätös oli tehty yhteensä 348 projektille. Maksatusaste vuoden lopussa oli 75,4 %. Rahoituksella toteutettiin ammatillisen koulutuksen keskeisiä kehittämistehtäviä mm. työelämälähtöisen osaamisen lisäämiseksi ja työelämän kanssa yhteisesti toteutettavan arviointikäytännön kehittämiseksi sekä opiskelijoiden työllisyyden parantamiseksi. ERS -projektitoiminnan avulla on saatu hyviä tuloksi koulutuksen järjestäjien kannalta mm. opintonsa keskeyttäneiden opiskelijoiden prosenttiosuus on pienentynyt, työssäoppimisen käytännöt ovat vakiintumassa ja näyttöjärjestelmän käyttöönottovalmius on hyvä.

ESR-projektien määrän kehitys vuonna 2005

TPK/projekti	1.1.2005 käynnissä olleet projektit	Vuoden 2005 aikana päättyneet projektit	Vuoden 2005 aikana käynnistyneet projektit	31.12.2005 käynnissä olevat projektit (pois-sulkien 31.12.05 päättyneet projektit)
1.2 Työssäoppiminen ja työpaikkaohjaajien koulutus.	34	23	25	36
1.2 Ura- ja rekrytointipalvelut	12	7	12	17
2.2 Keskeyttämisen ehkäisy	41	38	25	28
3.1 Näytöt ja näyttöaineistot	31	12	10	29
4.2 Huippuosajien ammattitaitovalmennus.	1	0	0	1
Yhteensä	119	80	72	111
Koko kaudella	348			

Näyttöjen kehittämistä ja näyttöaineistojen valmistelua tehtiin vuoden aikana yhteensä 41 projektissa. Työssäoppimisen kehittämisen ja työpaikkaohjaajakoulutuksen projekteja oli käynnissä yhteensä 70.. Vuoden 2005 aikana oli käynnissä 66 projektia, jotka tekivät töitä opintojen keskeyttämisen vähentämiseksi ja 24 ammatillisen koulutuksen ura- ja rekrytointipalvelujen parantamiseksi. Opetushallitus on toteuttanut yhteensä 12 projekteille suunnattua koulutus- ja verkottumistilaisuutta. Projektikohtaisia ohjaukseyntejä on toteutettu 14 projektiin. Projektien hallinnointia ja tuloksellisuutta ohjaavia paikanpäällä toteutettuja varmennuskäyntejä tehtiin 30 kertaa. Lisäksi hallinnon otantatarkastuksia tehtiin seitsemään projektiin. Lisäksi käynnistettiin ohjelmakauden 2000 – 2006 sulkemista valmistelevat toimenpiteet.

ESR-projektien ohjauksessa yhteisenä teemana oli kehitettyjen mallien, menetelmien ja hyvien käytäntöjen levittäminen. Levitystä ja juurruttamista on suunnattu myös sellaisten koulutuksen järjestäjien käyttöön, jotka eivät itse ole olleet projektitoiminnassa mukana. Projekteissa tuotettuja hyviä käytäntöjä koottiin ja levitettiin paitsi projektien toimesta myös 12 erillisen levitysprojeffin sekä seminaarien avulla. ESR – tuella valmistuneita julkaisuja (11 tutkimusta, selvitystä ja raporttia) on hyödynnetty hyvien käytäntöjen levittämisessä.

ESR- näyttöprojekteja esittelevät ruotsin-, saksan-, ranskan- ja englanninkieliset esitteet uusittiin. ESR- toimintaa esiteltiin laajasti World Skills 2005 tapahtumassa, Taitaja 2005 kilpailujen yhteydessä sekä muissa ammatillista koulutusta esittelevissä messu-tapahtumissa.

Alueelliset lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten yhteistyö- ja oppimisverkostot-hanke

Opetushallitus käynnisti Alueelliset lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten yhteistyö- ja oppimisverkostot -kehittämishankkeen opetusministeriön ESR-rahoituksella. Vuoden 2006 loppuun kestävä hanke kohdistuu Etelä-Pohjanmaan ja Kymenlaakson maakuntiin sekä Vantaan kaupunkiin. Hankkeeseen osallistuu yhteensä 58 lukiota ja ammatillista oppilaitosta.

Alueverkostoissa käynnistettiin rehtoreiden, opettajien ja opinto-ohjaajien täydennyskoulutus sekä opettajien teknisten ja pedagogisten tukipalvelujen tarjonta. Opettajien alueellisten aine-/alakohtaisten kehittämissyöryhmien toiminta aloitettiin. Lisäksi käynnistettiin oppilaitosverkostojen yhteisten koulutusportaalien ja verkkokurssitarjottimien toteutus. Opetushallituksen ja Yleisradion yhteistyönä tuotettiin Teknologia ja yhteiskunta, Paikkatietojärjestelmät sekä Aktiivinen kansalaisuus tv-opetusohjelmasarjat (yhteensä 11 ohjelmaa).

2.2.2.3 Aikuiskoulutus

Näyttötutkinnot

Näyttötutkintojen tilastointia kehitettiin yhdessä opetusministeriön ja Tilastokeskuksen kanssa.

Uudistettiin aikuiskoulutuksen esitemateriaalit ja ne käännettiin suomen ja ruotsin kielen lisäksi englanniksi, saksaksi ja ranskaksi. Oph.fi näyttötutkinnot –sivustoa kehitettiin sekä sisällöllisesti että hakutoiminnot uudistamalla. Tutkintotoimikuntien kotisivut siirrettiin Näytön paikka projektilta Opetushallituksen ylläpidettäviksi.

Opetushallitus avusti viittä ammatillista opettajakorkeakoulua 765 näyttötutkintomestari- opiskelijan kouluttamiseksi. Lisäksi myönnettiin avustus 24 rehtorin näyttötutkinto- mestarikoulutukseen. Järjestettiin näyttötutkintomestareiden yhteinen kehittämisseminaari ja näyttötutkintomestareiden valtakunnallinen valmistumistilaisuus (350 osallistujaa) Jyväskylän ammattikorkeakoulun kanssa sekä pienempiä yksittäisiä valmistumisjuhlia eri toimijoiden kanssa. Toteutettiin runsaat 20 luento-tilaisuutta näyttötutkintomestari-koulutuksessa.

Näyttötutkintojen järjestämisedellytysten arvioita tehtiin 169 kpl. Lisäksi annettiin lausunto 26 näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen opetussuunnitelmasta. Valtion talousarvioesityksessä 2005 osoitettiin *aikuisten ammatillisen lisäkoulutuksen* kehittämiseen noin 5 milj. euroa. Aikuisten ammatillisen lisäkoulutuksen valtionavustuksilla tuettiin yhteistyössä työelämän kanssa tehtävää lisäkoulutuksen laatu- ja tuotekehitystyötä. Avustushakemuksia tuli 303 kappaletta ja ne kohdistuivat 106 eri hankkeeseen. Avustusta myönnettiin 176 hakijalle ja 38 hankkeelle. Kehittämisavustusta myönnettiin painopistealueelle 1) yritysten, erityisesti pienyritysten kehittäminen 27 %, 2) näyttötutkintotoiminnan kehittäminen 42 %, 3) ammattialakohtaisten koulutuspalveluiden kehittäminen 18 %, 4) alueellisten koulutuspalveluiden ja aikuiskoulutuksen alueellisen yhteistyön kehittäminen 5 % ja 5) muut kehittämissankkeet 8 %. Avustettavien hankkeiden edellytettiin olevan painopisteryhmän tavoitteiden mukaisia, asiakaslähtöisiä, innovatiivisia ja vaikuttavia. Etusijalle asetettiin usean hakijan yhteishankkeet, jossa yksi hakijoista toimii koordinaattorina ja muut partnereina. Avustusten pääasialliseksi käyttöajaksi määriteltiin vuodet 2005 - 2006 ja avustusta myönnettiin enintään 75 % hankkeen kokonaiskustannuksista.

Tietoyhteiskuntaohjelman toteuttaminen ammatillisessa aikuiskoulutuksessa

Aikuisten ammatillisen lisäkoulutuksen virtuaalikoulujen tavoitteena on tieto- ja viestintätekniikan avulla tuotettavien koulutukseen liittyvien toimintatapojen, mallien ja palveluiden kehittäminen aikuisten tutkintoihin valmistavassa ammatillisessa lisäkoulutuksessa ja näyttötutkinnoissa. Vuonna 2005 tietoyhteiskunta-avustuksia haki yhteensä 87 koulutuksen järjestäjää 28 virtuaalikouluhankkeelle ja avustuksia myönnettiin 7 jatkavalle ja 7 uudelle virtuaalikouluhankkeelle. Vuoden aikana panostettiin erityisesti virtuaalikoulujen pedagogiseen kehittämiseen, toiminnan vakiinnuttamiseen ja alueellisen yhteistyön kehittämiseen.

Vapaa sivistystyö

Opetusministeriö on määritellyt vapaan sivistystyön suuntaviivat ja kehittämisen painopisteet vuosille 2005-2008. Toiminnan keskeisenä tavoitteena on ollut edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta, demokraattisia arvoja ja aktiivista kansalaisuutta sekä erityisesti lisätä uusien, aliedustettujen kansalaisryhmien osallistumista vapaaseen sivistystyöhön.

Opetushallitus on yhteistyössä vapaan sivistystyön valtakunnallisten järjestöjen kanssa tukenut suuntaviivaohjausta ja muuta kehittämistoimintaa 2,3 milj. eurolla vuonna 2005. Kehittämisavus-

tuksia myönnettiin 171 hankkeeseen, joista ruotsinkielistä toimintaa tukevien hankkeiden määrä oli 25.

Kehitamisavustusten myöntökohteet:

<p>Kansalaisopistot (89 hanketta, 988 000 €)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktiivista kansalaisuutta ja kansalaisvaikuttamista edistävät opinnot - Aliedustettujen ja syrjäytymisvaarassa olevien osallistujien rekrytoiminen - Terveyttä edistävät opinnot - Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen - Maahanmuuttajien kieli- ja kulttuurikoulutus - Muut kehittämishankkeet
<p>Kansanopistot (36 hanketta, 600 000 €)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktiivista kansalaisuutta ja kansalaisvaikuttamista edistävät opinnot (erityisesti hakeva toiminta yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa) - Uusien, erityisesti opinnollisesta kuntoutuksesta hyötyvien, kohderyhmien tukeminen - Maahanmuuttajien yhteiskuntaan integroivat opinnot sekä oman kielen ja kulttuuri-identiteetin säilyminen - Muut kehittämishankkeet
<p>Opintokeskukset (28 hanketta, 518 000 €)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kansalaisyhteiskuntaa ja aktiivista kansalaisuutta edistävät opinnot - Maahanmuuttajien kieli- ja kulttuurikoulutus ja muu opintotoiminta - Opintokerhotoiminnan kehittäminen - Terveyttä edistävät opinnot - Muut kehittämishankkeet
<p>Kesäyliopistot (18 hanketta, 200 000 €)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Akateemisten maahanmuuttajien kieli- ja kulttuurikoulutus sekä monikulttuurisuus - Avoimen yliopiston opintoihin valmentava koulutus ikääntyville ja opintonsa keskeyttäneille - Avoimen yliopisto-opetuksen verkostoituminen, opiskelureittien avaaminen, opinto-ohjaus ja muut tukitoimet - Aktiivinen kansalaisuus ja kansalaisvaikuttaminen - Muut kehittämishankkeet

Valtionhallinnon kielitutkintojen perusteet uudistettiin vuonna 2005. Muutoin kehittämistyössä keskityttiin testituotantoon.

Suoritettujen tutkintojen lukumäärä oli vuonna 2005 seuraava:

Hyvän/tydyttävän taidon tutkinnot (31.10.2005 asti)	Suomen kieli	Ruotsin kieli	Tutkintoja yhteensä
Suullisen taidon tutkinnot	897	840	1737
Kirjallisen taidon tutkinnot	928	803	1731
Ymmärtämisen taidon tutkinnot	3	95	98
Yhteensä	1828	1736	3566

Erinomaisen taidon tutkinnot	Suomen kieli	Ruotsin kieli	Tutkintoja yhteensä
Suullisen taidon tutkinnot	80	42	122
Kirjallisen taidon tutkinnot	92	51	143
Yhteensä	172	93	265

Tutkintosuoritusten kokonaismäärä kasvoi vuodesta 2004 noin 20 %. Lisäksi annettiin vastausarvioiteja ja otettiin vastaan uusintasuurituksia.

Yleisistä kielitutkinnoista annettu laki uudistui vuoden 2005 alussa. Tutkintojen järjestäjävarkosto uudistettiin tavoitteena tutkintojen alueellinen saavutettavuus ja järjestäjien yhteistyön tiivistäminen. Järjestäjiä on koko maassa 73 edustaen lähes kaikkia oppilaitosmuotoja. Testien laadinnassa, arvioinnissa ja muissa järjestelyissä on nojaututtu Opetushallituksen ja Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielitutkimuksen keskuksen yhteistyösopimukseen.

Suoritettujen tutkintojen määrä oli vuonna 2005 seuraava:

	Perustaso	Keskitaso	Ylin taso	Yhteensä
englanti	89	785	243	1117
espanja	4	6	1	11
italia	2	3		5
ranska	8	14	2	24
ruotsi	46	207	25	278
saame	20	16		36
saksa	5	16	8	29
suomi	106	2836	74	3016
svenska	5	37		42
venäjä	17	18	2	37
Yhteensä	302	3938	355	4595

Suosituimmat tutkintokielet olivat suomi (66 %), englanti (24 %) ja ruotsi (6 %). Tutkintosuoritusten kokonaismäärä kasvoi vuodesta 2004 yli 20 %. Kasvu selittyy asiakkailta, jotka ovat suorittaneet suomen kielen tutkinnon kansalaisuuslaissa edellytetyn kielitaidon osoittamiseksi.

2.2.2.4 Verksamhet vid linjen för svenskspråkig utbildning

Språkrum

Muntlig kommunikation och utvecklande av modersmålet och mediekunskap har utvecklats för att lyfta fram språkpedagogiska arbetsmetoder och stödja både elever och lärare i elevgrupper med varierande språkbakgrund. Elevernas testades i läsförståelse, och lärarna har utgående från ett observationsschema som projektet utarbetat gjort upp språkprofiler på varje barn, samt fyllt i en enkät som utvärderar projektet under det gångna läsåret. Projektet producerade en film, Språkets magi- en dokumentär om projektet Språkrum.

En grupp modersmållärare har under året arbetat med webbmaterial som stöd för de nya läroplanerna, en kurs i textkompetens har arrangerats och ett stödmaterial i textkompetens för gymnasiet är under arbete. Det nordiska film- och mediekunskapssamarbetet fortsätter inom ramen för projektet.

Finnrum

Språklig stimulans har haft till syfte att göra finskundervisningen mera levande och intressant för enspråkiga elever som saknar naturliga kontaktytor till finska. Projektet har fortsatt i pilotkommuner. Analysen av elevernas utgångsläge i och motivation för finskan i ett landsbygdsgymnasium i helsvensk, dialektal miljö utfördes.

Yrkesutbildning 2015.

Uppföljning utgår från strategisk utveckling inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen, skapande av kunniga regioner och en helhetssyn på andra stadiet år 2015.

Den allfinlandssvenska gruppen behandlade följande frågor: prognostisering, regionalt samarbete, läroanstaltsnätet och kommunreformen, kombinerade och nätbaserade studier och periodisering samt finansieringen av utbildningen, lärarbehovet, samarbetet med gymnasier.

Specialutredningar gjordes om behovet av utbildning av biblioteksfunktionärer, studerandeplatser i yrkesanordnarnas tillstånd, samarbete med gymnasieutredningen.

Svenska linjens medverkan i andra projekt

Allmänbildande utbildning

Svenska linjen har deltagit i utvecklingen av **förskole- och nybörjarundervisningen** samt **den grundläggande utbildningen**. En utredning om av de finlandssvenska **gymnasiernas** förutsättningar och kvalitet påbörjades.

Yrkesutbildning

Linjen medverkade i utveckling av **yrkesutbildningen**. För tio grundexamina finns preliminärt nationellt yrkesprovmaterial på svenska. Inom inläring i arbetet uppgjordes ett självvärderingsinstrument.

För olika utbildningsformer gemensamma projekt

Linjen medverkade i bl.a. projekten **Specialundervisning** alla stadier, **Skapa nu** och **Den virtuella skolan**

Nordiskt samarbete

Linjen medverkade i **Nordiska teman II, Morgondagens skola** och webbportalen **Nordspes**. Linjen ansvarade för arrangerandet av Utbildningsstyrelsens deltagande som första utländska gästlande land i utbildningsmässan **Skolforum 2005** i Stockholm.

2.2.2.5 Koulumuotojen yhteiset hankkeet

Aamu- ja iltapäivätoiminnan kehittäminen perusopetuksessa

Hanke käynnistyi vuonna 2004. Vuoden 2005 aikana toiminta laajeni suurimpaan osaan kuntia ja toiminnan laadun kehittämistä tuettiin vahvasti. Mukana on 379 kuntaa ja toiminta jakautuu 15 alueelliseen kehittämisverkostoon. Aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajille ja koordinaattoreille järjestettiin työseminaareja, joihin osallistui noin 500 henkilöä. Kaikille jaettiin koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet. Lisäksi järjestettiin kehittämisverkostojen yhteyshenkilöille kaksipäiväinen kehittämisseminaari sekä alueverkostoittain 3 – 4 tapaamista. Aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajan ammattitutkintoon tähtäävä koulutus käynnistyi 18 paikkakunnalla, ja koulutukseen osallistuu noin 300 ohjaajaa. Loppuvuodesta järjestettiin valtakunnallinen seminaari toiminnan järjestäjille ja koordinaattoreille, osallistujia oli noin 170. Hankkeen esite ilmestyi suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Lisäksi valmistui toimintaa esittelevä video suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Tukea tarvitsevien opetuksen kehittäminen yleis- ja erityisopetuksessa

Latu-hanke alkoi vuonna 2002 ja päättyi vuoden 2004 lopussa. Vuonna 2005 järjestettiin hankkeen seurantaseminaari ja hankkeen raportit valmistuivat:

- Siirtymät sujuviksi – ehyttä koulupolkua rakentamassa
- Laatia erityisopetukseen vai yleisopetukseen?
- Osallistavaa koulua rakentamassa

Seudullisten palvelujen kehittäminen erityisopetuksessa -hanke (ALPO)

Alpo –hanke käynnistettiin opetusministeriön rahoituksella. Laadittiin hankesuunnitelma, jossa määriteltiin hankkeen keskeiset tavoitteet ja toimintatavat. Perustehtävänä on integroivien toimintamallien edistäminen opetuksessa sekä erityisopetuksen seudullisten palvelujen kehittäminen. Hankkeessa on mukana 66 koulutuksen järjestäjää ja siinä hyödynnetään Latu-hankkeen kokemuksia ja tuloksia. Hankkeessa käytetään seminaarien ja verkostotapaamisen lisäksi sähköistä toimintaympäristöä. Vuonna 2005 toteutettiin hankeseminaarien lisäksi laaja neuvottelukierros

kuntien kanssa sekä laadittiin ja esitettiin poikkihallinnollinen alkukartoitus, suunniteltiin hankkeen seuranta- ja arviointijärjestelmä sekä hankkeen tuotteistus ja levitys.

Erilaiset oppijat – yhteinen koulu

Hankkeeseen osallistuu 27 kuntaa, 10 ammatillisen koulutuksen järjestäjää sekä 3 normaalikoulua. Hanke jakautuu neljään teemaan. Hanke käynnistyi syksyllä 2004 ja päättyi vuoden 2006 lopussa. Hanke sai vuonna 2005 toimintaansa lisärahoitusta opetusministeriöltä. Toimintavuonna tuettiin vahvasti kunta- ja koulukohtaista työskentelyä, koottiin toimintaan liittyvää perustietoa sekä kehitettiin erityistarpeiden opetuksen tueksi tarkoitettuja välineitä ja toimintamalleja. Järjestettiin noin 25 teemakohtaista tapaamis- ja koulutuspäivää, joista 10 toteutettiin yhteistyössä Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuslaitoksen kanssa, sekä kaksipäiväinen koko hankkeen yhteinen seminaari. Kerättiin ja työstettiin laaja laadullinen alkukartoitusaineisto. Hankkeen tueksi ja levittämistä varten luotiin kouluttajaverkosto. Niilo Mäki -instituutin kanssa sovittiin hankkeen levittämiskoulutuksista. Kerättiin kuntakyselynä laaja poikkihallinnollinen tukipalveluja koskeva aineisto. Laadittiin ja esitettiin opettajille suunnattu kysely, jolla kartoitetaan opettajien käsityksiä oppilaiden oppimisesta. Lukemis- ja kirjoittamisvaikeuksien ehkäisyyn tarkoitettun Ekapelin kokeilukäyttö jatkuu. Käynnistettiin virtuaalisen työkalun kehittäminen oppilaiden sosio-emotionaalisten häiriöiden tunnistamiseksi ja ehkäisemiseksi. Hankekunnissa ja -oppilaitoksissa jatkui teeman ja oman hankesuunnitelman mukaisesti painotettu toiminta. Tuotettiin hankkeen esite ja laadittiin hankkeen väliraportointipohja.

Ammatillinen erityisopetus

Kuluvan vuoden aikana painopisteenä on ollut materiaalin tuottaminen erityisopetuksen tarpeisiin, työvaltainen opetus, opetussuunnitelmatyö, peruskoulun ja ammatillisen koulutuksen nivelvaihe sekä opinto-ohjaus erityisopetuksessa. Erityisopetusta tukevia hankkeita on toteutettu ESR-hankkeiden kautta tai yhdessä peruskoulun ja lukion hankkeiden kanssa. Työvaltaista koulutusta on kokeiltu neljän koulutuksen järjestäjän kanssa. Vuoden 2005 aikana työstettiin viittä julkaisua, joista 4 valmistui. Maksuttomia konsultaatiokäyntejä, seminaariluentoja tai muita koulutustilaisuuksia erityisopetuksen käytäntöjen tunnetuksi tekemiseksi on vuoden aikana ollut noin 40 ja niihin on osallistunut opettajia ja koulutuksen järjestäjiä. Koulutustoimikunnille on toimitettu materiaalia erityisopetuksesta ja koko ikäluokan kouluttamisen periaatteesta ja paikan päällä esityksiä on ollut seitsemässä koulutustoimikunnassa.

Opetushallitus on osallistunut partnerina viittomakielisten ammatillisen koulutuksen kehittämiseen. Vuoden aikana valmistuivat ehdotukset viittomakieli äidinkielenä ja suomi viittomakielisille -opetussuunnitelmiksi, joita kokeiltiin neljässä pilottioppilaitoksessa kuulovammaisten opinnoissa.

Sairaalaopetuksen kehittäminen SAIREKE

Hanke käynnistyi opetusministeriön rahoittamana vuonna 2005. Hanke kattaa tiedonkeruu- ja konsultointikäyntien kautta kaikki maamme sairaalaopetusta järjestävät kunnat, joita on runsaat 30. Aktiivisia toimijoita hankkeessa on kymmenkunta. Hankkeelle laadittiin toimintasuunnitelma, jossa määriteltiin keskeiset tavoitteet sekä 7 alahanketta. Perustehtävänä on opetuksen integraation vahvistaminen ja oppilaan siirtymiseen liittyvien nivelvaiheiden kehittäminen.

Koulukotiopetus syrjäytymiskiirteen ehkäisijäksi

Tehtiin koulukotikoulujen tulossopimukset vuodelle 2005 yhteistyössä Stakesin kanssa. Ohjattiin koulukotikoulujen opetussuunnitelmatyötä. Suunnitelmat valmistuivat syksyllä 2005. Avattiin koulukoteja varten omat sivut EDU.fi -portaaliin. Tuettiin koulukotikoulujen yhteistyötä ja verkostoitumista järjestämällä neuvottelupäivät sekä koulukotikoulujen opettajille ja rehtoreille että kouluavustajille.

Syrjäytymisuhan alaisten oppilaiden opetuksen kehittäminen

Valmistui julkaisu Selviytymisen polkuja – opetusjärjestelyt oppilaan tukena.

Vankiloopetuksen kehittäminen

Yhteistyössä Rikosseuraamusviraston kanssa käynnistettiin kehittämishanke vankien oppimisvaikeuksien tunnistamiseksi ja järjestettiin vankien opetuksesta vastaavalle henkilöstölle neuvottelupäivä, johon osallistui edustajia kaikista vankiloista. Hankkeen toteuttaa Kiipulasäätiö.

Oppilaanohjauksen ja opinto-ohjauksen kehittäminen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa

Hanke käynnistyi vuonna 2003 ja jatkuu vuoden 2007 loppuun. Hanke toteutetaan seutukunnallisina projekteina, joihin osallistuu 277 kuntaa. Mukana ovat kaikki kouluasteet ja oppilaitosmuodot. Hankekokonaisuuksia on 48. Vuonna 2005 järjestettiin 1 valtakunnallinen ja 10 alueellista seminaaria, tuotettiin julkaisu Multicultural Counselling – Foundations and Best Practices in Europe yhteistyössä työministeriön, CIMO:n sekä Joensuun ja Jyväskylän yliopistojen kanssa sekä englannin ja ruotsinkieliset hanke-esitteet. Yhteyshenkilöille järjestettiin 2 tapaamista. Hanketta esiteltiin kahdessa kansainvälisessä seminaarissa. 13 aluehanketta solmi yhteistyösopimuksen Chances -hankkeen kanssa. Hankkeessa on saavutettu hyviä tuloksia perusopetuksen ja toisen asteen siirtymävaiheesta. Useilla alueilla toiselle asteelle tai lisäopetukseen on siirtynyt jopa yli 98 % peruskoulun päättävistä, ja koko hankkeen osalta tulos oli viime vuonna 97,6 %, kun opetusministeriö on asettanut tavoitteeksi, että koko maassa keskimäärin toiselle asteelle tai lisäopetukseen siirtyvien määrä olisi 97 % vuonna 2008.

EQUAL -yhteisöaloitehanke: Opinto-ohjauksen kehittäminen nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi

Opetushallitus koordinoi Euroopan sosiaalirahaston EQUAL -yhteisöaloiteohjelmasta rahoitettua CHANCES - Opinto-ohjauksen kehittäminen nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi -hanketta (2004-2007). Hankkeessa kehitetään moniammatillisessa ja poikkihallinnollisessa yhteistyössä tuotettuja ohjauspalveluita ja luoda uusia keinoja, joilla torjutaan riskiryhmiin kuuluvien nuorten syrjäytymistä työmarkkinoilta. Vuonna 2005 hankkeessa mukana olevat partneriorganisaatiot (Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitos ja Opettajankoulutuslaitos, Jyväskylän ammattiopisto, Joensuun yliopisto) keskittyivät toimintatutkimukseen, tiedonhankintaan, konsultointiin ja täydennyskoulutuksen järjestämiseen, joilla vastataan kehittämistoiminnalle asetettuihin tavoitteisiin. Toimintakaudella CHANCES -hanke osallistui CHOICES -yhteenliittymässä Tanskan, Italian ja Espanjan EQUAL -rahoitteisten hankkeiden kanssa monikulttuurisen ja sukupuolisensitiivisen ohjauksen kehittämiseen.

Joint Action Programme

Hankkeessa kootaan ja kehitetään toimintamalleja, joiden tarkoituksena on poikkihallinnollisten ja verkostomaisten yhteistyömuotojen luominen kansallisella ja paikallisella tasolla. Hanke liittyy tiedotus-, ohjaus- ja neuvontapalveluiden kehittämiseen elinikäisen oppimisen näkökulmasta, ja se on Euroopan komission käynnistämä. Mukana on kaikkiaan 6 maata, ja koordinoiva maa on Itävalta. Vuonna 2005 järjestettiin 3 kansainvälistä kokousta, joihin Suomi osallistui.

Luovuus- ja kulttuurikasvatushanke Lähteen toimintaa toteutettiin yhdessä monialaisen verkoston kanssa. Osahankkeita on 67 ja hankeideoita 9 yhteensä 37 kunnasta. Kehitetyt toimintamalleja ja kokemuksia levitettiin seminaareissa ja erilaisissa tilaisuuksissa, joita oli 19 ja niihin osallistui kaikkiaan noin 900 henkilöä, luennoin ja työpajoin sekä järjestämällä näyttelyitä. Toiminnan tueksi tuotettiin kirjallista materiaalia sekä internet-aineistoja.

Tasa-arvoisten koulutuspalvelujen kehittäminen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa
Vuoden 2004 lopussa päättyneen Pienten lähikoulujen hankkeen raportti valmistui ja julkaistiin Opetushallituksen verkkosivuilla. Raportti toimitettiin myös hankkeen toisena rahoittajana toimineelle Maa- ja metsätalousministeriölle. Opetushallituksen verkkosivuilla ohjeistettiin valtakunnallisen kyläkoulupäivän vietto; tavoitteena oli myönteisen huomion kiinnittäminen pienten lähikoulujen toimintaan.

Opinto-ohjaus ja nivelvaiheen yhteistyö

Ammatillisen koulutuksen opinto-ohjauksen kehittämisessä painopistealueena on peruskoulujen kanssa tehtävä ohjauksellinen yhteistyö. Nivelvaiheen yhteistyötä on edistetty kymmenellä paikallisella tai alueellisella hankkeella. Hankkeet ovat toimineet lähinnä niillä seuduilla, jotka eivät ole saaneet ESR-hankerahoitusta opiskelijoiden ohjauksen tehostamiseen. Opinto-ohjaushankkeiden päämääränä on ollut ammatillisen koulutuksen vetovoimaisuuden parantaminen ja keskeyttämisen vähentäminen. Molemmissa tavoitteissa on edetty myönteiseen suuntaan. Peruskoulun päättyessä koulutuksen ulkopuolelle on jäänyt noin prosenttiyksikkö vähemmän nuoria kuin aikaisempina vuosina. Peruskoulun päättävistä nuorista aikaisempaa suurempi osuus jatkaa opintojaan ammatillisessa koulutuksessa. Keväällä 2005 yhteishaussa haki ammatilliseen koulutukseen 900 nuorta enemmän kuin vuotta aikaisemmin ja 2 650 enemmän kuin vuonna 2003. Ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen on vähentynyt noin kahdella prosenttiyksiköllä (kahdestatoista kymmeneen) viimeisten kahden vuoden kuluessa.

Nuorten osallisuushankkeessa oli vuonna 2005 mukana 38 seudullista ja paikallista hanketta sekä yhteensä 70 kuntaa. Hankkeeseen liittyvästä arviointitutkimuksesta ilmestyi väliraportti. Sen perusteella hanke on edennyt alkuperäisten tavoitteiden suuntaisesti. Yhteistyö erityisesti koulujen, oppilaitosten sekä nuoriso-, sosiaali- ja terveystoimen kesken on lisääntynyt. Kuntatasolla hanke on tukenut eri hallintosektoreiden omaa kehittämistä ja palvelujärjestelmien uudistamista. Hankkeen avulla on pystytty tehokkaasti paikallistamaan ongelmia ja näkemään kehittämiskohteita nuorten kasvun tukemiseksi ja osallisuuden vahvistamiseksi. Koulutuksen nivelvaiheen yhteistyötä on tehostettu, edistetty nuorten sijoittumista koulutukseen ja ehkäisty syrjäytymistä. Koulujen ja oppilaitosten työtä on tuettu sosiaalisen kasvun näkökulmasta. Toiminnassa on ollut mukana 332 peruskoulua, 64 lukiota ja 50 ammatillista oppilaitosta. On elvytetty oppilaskuntatoimintaa sekä muita vaikutusmahdollisuuksia, kuten nuorisovaltuustojen toimintaa. Paikalliset koordinaattorit arvioivat tavoittaneensa hankkeiden kautta 27 000 nuorta eri puolilla Suomea. Opetushallitus järjesti 2 valtakunnallista seminaaria, joista toinen oli nuorisotapaaminen. Lisäksi on ollut alueellisia tilaisuuksia. Jatkossa keskitytään hyvien käytäntöjen levittämiseen ja pysyvien toimintamallien juurruttamiseen (Lisätietoja www.edu.fi/osallisuus).

Kansalaisvaikuttamisen kehittämishankkeissa (7 kpl) edistettiin nuorten omia osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia. Työssäoppimisen yhteydessä kannustettiin nuoria ottamaan aktiivista roolia yhteiskunnan ja työyhteisön jäsenenä. Opiskelijan ammatillista osaamista, ammatti-identiteettiä sekä työmarkkinakelpoisuutta pyrittiin vahvistamaan. Hyviä käytänteitä levitettiin yhteisten opintojen opettajille maksullisena koulutuksena ja kansalaisvaikuttamisen seminaarissa.

Maahanmuuttajakoulutuksen kehittäminen

Opetushallitus kehittää ja tukee maahanmuuttajien opetusta ja koulutusta kaikilla kouluasteilla tavoitteena maahanmuuttajien kotoutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan. Tavoitteena on myös edistää hyviä etnisiä suhteita ja yhdenvertaisuutta kouluissa ja oppilaitoksissa.

Oppivelvollisuusikäisiä vieraskielisiä oppilaita oli vuoden 2005 alussa 16 000 ja valmistavassa opetuksessa opiskeli 1 500 maahanmuuttajaoppilasta. Lukiokoulutuksessa opiskeli 1 890 ulkomaan kansalaista. Oman äidinkielen opetusta annettiin 51 kielessä noin 10 000 oppilaalle esiopetuksessa, perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa. Uusien opetussuunnitelman perusteiden maahanmuuttajia koskevista osista annettiin kunnille, koulutuksen järjestäjille ja opettajille informaatio-ohjausta ja koulutusta. Kuntiin lähetettiin tiedote maahanmuuttajien, saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden/opiskelijoiden opetusjärjestelyistä. Maahanmuuttajien äidinkieleen ja eri oppiaineiden tukiopetukseen myönnettiin kuntien ilmoitusten perusteella erillistä valtionavustusta 4,2 milj. euroa.

Vuonna 2005 selvitettiin laajasti maahanmuuttajien opetuksen tilannetta kunnissa. Tietoja kerättiin suomi/ruotsi toisena kielenä –opetuksesta, perusopetuksen loppuvaiheessa Suomeen tulleiden maahanmuuttajanuorten opetusjärjestelyistä ja maahanmuuttajien äidinkielen opetuksesta. Tulosten perusteella laaditaan kehittämistoimet. Eri kouluasteilla toimivien suomi/ruotsi toisena kielenä –opettajille järjestettiin neljä seudullista yhteistyöseminaaria eri puolilla Suomea. Maahanmuuttajien oppimateriaalitarpeista perusopetuksessa ja lukiossa tehtiin tarvekartoitus. Maahanmuuttajaopetuksen 12 alueellista tukihenkilöä, kuusi resurssirengasta ja eri kaupunkien maahanmuutto-opetuksen koordinaattorit jatkoivat alueellista sekä paikallista verkostotyötä yhteistyössä Opetushallituksen kanssa.

Vuoden 2005 aikana jatkettiin yhteispohjoismaista maahanmuuttajien opetusta koskevaa yhteistyötä ja laadittiin Suomea koskevat toimenpiteet (esim. Nordbas-tutkimustietokanta). Lisäksi on osallistuttu maahanmuuttajaopetusta koskevaan kansainvälisen toimintaan.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskeli 4 500 ulkomaan kansalaista. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta annettiin 1 000 maahanmuuttajalle. Opetushallituksen opiskelija-arviointia koskevaa, ammattiosaamisen näytöt huomioon ottavaa määräystä täydennettiin maahanmuuttajien arviointia koskevilla osilla. Maahanmuuttajien koulutuksen kehittämiseen jaettiin 16 ammatillisen koulutuksen järjestäjälle yhteensä 150 000 euroa rahoituslain mukaisia erityisavustuksia (mom. 296030). Painoalueina vuonna 2005 olivat tyttöjen ja naisten koulutuksen tukimuodot, monikulttuurisen oppilaitoksen kehittyminen ja suomen kielen opetuksen sekä ammatillisten opintojen tuki. Ammatillisen koulutuksen esitesarjassa ilmestyi viidellä kielellä ”Maahanmuuttajien ammatillinen koulutus”, joka lyhyesti selvittää pääperiaatteet koulutuksen tavoitteita ja järjestelyjen periaatteista.

Aikuisten maahanmuuttajien koulutuksessa rahoitettiin (mom. 296922) 59 kehittämis-, kokeilu- ja koulutushanketta. Avustusten turvin järjestettiin mm. kielikoulutusta, kehitettiin näyttötutkintoja sekä rahoitettiin alueellisia verkostoja, eli resurssirenkaita. Maahanmuuttajajärjestöjen hankkeita näistä oli 21. Kehittämisessä korostettiin maahanmuuttajajärjestöjen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyön merkitystä. Järjestöjen hakemusten määrä lisääntyi, niitä oli 63. Avustuksia kohdennettiin erityisesti naisten, vanhusten ja luku- ja kirjoitustaidottomien koulutukseen. Ennen erityisavustusten jakoa järjestettiin ensimmäistä kertaa erillinen tiedotustilaisuus jakoperusteista ja vuoden 2005 hakukierroksen painotuksista.

Luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuuttajien opetusta varten laadittiin uusi suositus, joka tulee käyttöön v. 2006. Kotoutumiskoulutuksesta tehdyn arviointitutkimuksen ehdotuksia ryhdyttiin toteuttamaan yhteisessä työryhmässä opetusministeriön ja työministeriön kanssa.

Käynnistettiin näyttötutkintojen ja oppisopimuskoulutuksen henkilökohtaistamiseen liittyviä kokeiluhankkeita maahanmuuttajille ja perustettiin työryhmä laatimaan ohjeistusta maahanmuuttajien huomioimiseksi näissä.

Opetustoimen henkilöstökoulutus

Opetustoimen henkilöstökoulutusta rahoitettiin kertomusvuonna 8,2 milj. eurolla. Rahoitus kohdennettiin pääasiassa 4-8 opintopisteen laajuiseen koulutukseen. Koulutusten suurimpia toteuttajia olivat yliopistojen täydennyskoulutuskeskukset, ammatilliset opettajakorkeakoulut sekä Opetusalan koulutuskeskus. Määräraahakemukset tehdään tietoverkon kautta 2 kertaa vuodessa. Jokaisesta koulutuskokonaisuudesta kerätään osallistujilta ja koulutuksen tuottajilta sähköisesti palaute, jota käytetään koulutuksen kehittämisen ja kohdentamisen perustana. Koulutuspoliittisesti merkittävillä painoalueilla rahoitettiin kaikkiaan 611 koulutuskokonaisuutta yhteensä 18 676 henkilölle.

Verkko-opiskelun edistäminen

Koulutuksen perustana oli opetusministeriön Koulutuksen ja tutkimuksen tietoyhteiskuntaohjelmaan vuosille 2004-2006 sisältyvä opetustoimen henkilöstö- koulutus. Koulutukset antoivat osallistujille valmiuksia tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön taitoihin (OPE.FI II –koulutus). Koulutusta annettiin myös tieto- ja viestintäteknikan erityistaitoihin (OPE.FI III –koulutus) sekä oppilaitosten tieto- ja viestintäteknikan tukihenkilöstölle. Koulutuksissa korostettiin verkko-opetuksen ja -ohjauksen integrointia eri oppilaitosmuotojen oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien opetukseen sekä opetussuunnitelmatyöhön. Tavoitteena oli valmentaa osallistujia opetusmenetelmiensä monipuolistamiseen ja opetushallinnon keskeisten hankkeiden, kuten etälukio, virtuaaliskoulu ja tietostrategia, toteuttamiseen eri oppilaitosmuodoissa.

Oppilaitosten tieto- ja viestintäteknikan tukihenkilöstön koulutuksessa annettiin osallistujille valmiuksia vastata oppilaitosten tieto- ja viestintäteknikan laitteistojen, verkkojen ja ohjelmistojen hankinnasta, asennuksesta ja ylläpidosta. Koulutuksella tuettiin tavoitetta, jonka mukaan oppilaitoksiin hankittua tekniikkaa voidaan hyödyntää tehokkaasti ja että nopeat ja alueellisesti kattavat tietoliikenneyhteydet saadaan kaikissa oppilaitoksissa käyttöön. Verkko-opetuksen edistäminen – painoalueella rahoitettiin 215 koulutuskokonaisuutta 5590 osallistujalle vuonna 2005.

Oppimisen perusteiden, ainekohtaisten taitojen kehittäminen ja yrittäjyyskasvatus

Koulutuksella tuettiin opettajien työn hallintaa vahvistamalla opettajan teoreettista ja käytännön osaamista opetussuunnitelmien uudistuessa. Tavoitteena oli tukea sekä opettajan omaa osaamista että oppilaitoksen kehittymistä ja kehittämistä. Koulutuksella tuettiin opettajien valmiuksia laatia uuden terveystieto-oppiaineen opetussuunnitelmaa sekä toteuttaa sitä opetuksessa. Edelleen koulutuksella tuettiin äidinkielen ja kirjallisuuden didaktiikan, fysiikan ja kemian aineenhallinnan ja didaktiikan, historian ja yhteiskuntaopin didaktiikan sekä työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin kehittämistä koulutuksessa. Tälle painoalueelle rahoitettiin 159 koulutuskokonaisuutta yhteensä 4289 henkilölle.

Opiskelijoiden hyvinvoinnin edistäminen ja ohjauksen kehittämien

Koulutuksella lisättiin opettajien valmiuksia tunnistaa mahdollisimman varhain oppimisvaikeuksia ja sosiaalista syrjäytymistä, käynnistää niiden hoitamiseksi tarvittavat toimenpiteet sekä ohjata koulukohtaisten ja alueellisten opetuksen ja oppimisen tukipalvelujen kehittämistä. Koulutuksella pyrittiin antamaan opetus-henkilöstölle valmiuksia opinto-ohjauksen ja oppilaanohjauksen, opilashuollon ja opiskelijahuollon, aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä erityisopetuksen kehittämisessä. Tälle painoalueelle rahoitettiin 89 koulutuskokonaisuutta yhteensä 2615 henkilölle.

Yrittäjyyskoulutuksen edistäminen

Tavoitteena oli luoda kaikessa koulutuksessa yrittäjyyteen rohkaisevaa asennetta.

Koulutuksella pyrittiin antamaan osallistujille valmiuksia oppilaitosten ja työelämän välisen yhteistyön ja verkottumisen kehittämiseen sekä työelämäyhteyksien ja yrittäjyyden kehittämiseen opetussuunnitelmatyössä ja opetussuunnitelmallisissa ratkaisuisa. Tavoitteena oli myös kehittää sisäistä yrittäjyyttä oppilaitoksen toiminnassa. Painoalueelle rahoitettiin 30 koulutuskokonaisuutta yhteensä 1 104 henkilölle.

Työssäoppiminen ja näyttöjen kehittäminen

Koulutuksella annettiin ammatillisten oppilaitosten opettajille valmiuksia toimia työssäoppimisen ja työelämäyhteistyön kehittäjinä sekä perehdytettiin heitä ammatilliseen peruskoulutukseen kuuluvien näyttöjen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin yhdessä työelämän kanssa. Alakohtaisen työelämäosaamisen koulutuksen tavoitteena oli antaa opettajille mahdollisuus päivittää ja syventää oman alansa alakohtaista osaamista. Koulutuksessa noudatettiin 23 opintopisteen mukaista ohjelmaa. Koulutuksen kehittämiseksi rahoitettiin 44 koulutusta yhteensä 2 373 henkilölle.

Kansalaisvaikuttamisen sekä eri kieli- ja kulttuuritaustan omaavien koulutuksen edistäminen

Koulutuksella vahvistettiin osallistujien valmiuksia toimia monikulttuurisessa työyhteisössä sekä lisättiin taideaineiden sekä keskinäistä että muiden aineiden välistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta lähiyhteisöjen kulttuurialan toimijoiden kanssa. Kansalaisvaikuttamisen koulutuksella kehitettiin osallistujien yhteiskunnallista ja kansalaisvaikuttamisen osaamista sekä heidän valmiuksiaan ohjata oppilaita ja opiskelijoita aktiivisiksi yhteiskunnan toimijoiksi. Tälle painoalueelle rahoitettiin 49 koulutuskokonaisuutta yhteensä 1 291 henkilölle.

Oppilaitosjohdon koulutus

Oppilaitosten johtamiseen liittyvien koulutusten tavoitteena oli tukea laaja-alaista työyhteisöjen johtamista ja kehittämistä sekä kehittävän arvioinnin menetelmien käyttöönottoa ja arvioinnin tulosten hyödyntämistä oppilaitoksissa. Keskeinen periaate täydennyskoulutuksessa oli, että se kytketään kiinteästi muun oppilaitosyhteisön kehittämishankkeisiin. Koulutuksella tuettiin työyhteisöjen muutosprosessien hallintaa, ajankohtaisten koulutuspoliittisten uudistusten toimeenpanoa sekä oppilaitosten alueellista ja kansainvälistä verkostoitumista. Oppilaitosjohdon koulutukseen liittyvällä painoalueella rahoitettiin 25 koulutuskokonaisuutta yhteensä 1 414 henkilölle.

Koulutuksen tietoyhteiskuntahanke

Opetushallitus myönsi 2 559 300 euroa tietokoneverkkojen rakentamiseen ja tietokoneiden hankintaan 289 yleissivistävän koulutuksen järjestäjälle 1 082 peruskoulun, 179 lukion ja 15 muun oppilaitoksen hankintoihin. Näistä 29 koulutuksen järjestäjää sai 34 700 euroa tukena tietohallinnan kehittämiseen. Ammatillisen koulutuksen järjestäjille vastaavaa hankintatukea myönnettiin yhteensä 97 286 euroa 22 koulutuksen järjestäjälle 38 oppilaitoksen hankintoihin. Vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjille tukea myönnettiin 416 302 euroa 32 kansalaisopiston, 41 kansanopiston, 8 opintokeskuksen ja 8 kesäyliopiston hankintoihin. Valtionoppilaitosten ja valtion koulutien hankintoihin myönnettiin 119 000 euroa 11 oppilaitokselle ja 3 koulukodille. Lisäksi yleissivistävän koulutuksen oppilaitoksille myönnettiin tukea laajakaistayhteyksien rakentamiseen tai tietoverkkohin 1 969 414 euroa 127 koulutuksen järjestäjälle 449 peruskoulun, 40 lukion ja yhden musiikkioppilaitoksen yhteyksien rakentamiseen. Edellä mainittuihin määrärahoihin sisältyy tuki noin 3 850 tietokoneelle , 780 digisovittimelle ja 226 videoneuvottelulaitteelle.

Verkko-oppimateriaalia tuotettiin sekä ammatilliseen koulutukseen että erityisopetukseen. Etälukion kurssien uudistaminen aloitettiin 30 kurssilla. Opettajien omaan verkkopalveluun Edu.fihin tuotettiin opetussuunnitelmauudistusta tukevia opetussuunnitelmien avauksia sekä suomeksi että ruotsiksi. Uutta materiaalia tuotettiin runsaasti myös eri aihekokonaisuuksiin ja oppiaineiden ja

koulutusalojensivuille sekä suomeksi että ruotsiksi, muun muassa opetuskäyttöön soveltuva joulukalenteri. Myös aikuiskoulutukseen avattiin Edu.fin omat sivut. Verkkolehittyökäluusta tehtiin kansainvälinen englanninkielinen versio Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoitustuella. Käynnistettiin yhteistyössä muiden materiaalintuottajien kanssa yhteisen digitaalisten oppimateriaalien hakukoneen suunnittelu ja yhteisten standardien kehittäly. Digitaalisten oppimateriaalien laatuksriterit tuotettiin yhteistyössä kustantajien tutkijoiden ja virtuaalikouluverkostojen kanssa.

Virtuaalikouluhankkeiden rahoituksesta ja edistymisestä on kerrottu alakohtaisen koulutuksen kehittämisen yhteydessä. Vuoden 2005 aikana julkaistiin perusopetuksen tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön sekä oppilaiden tieto- ja viestintätekniiikan perustaitojen kehittämissuunnitelma sekä suunnitelma verkko-opetuksen kehittämiseksi ja vakiinnuttamiseksi lukiokoulutuksessa, ammatillisessa peruskoulutuksessa ja aikuiskoulutuksessa sekä vapaassa sivistystyössä. Näiden suunnitelmien tueksi valmistui myös tieto- ja viestintätekniiikan täydennyskoulutuksen uudistamissuunnitelma, johon liittyen käynnistettiin verkkopohjaiseen täydennyskoulutukseen sopivan oppimateriaalin tuottaminen. Valtakunnallisille virtuaalikoulupäiville osallistui marraskuussa noin 500 osanottajaa. Opetushallituksen edustajat ovat osallistuneet myös kansallisen tietoturvapäivän valmisteluun, jossa kohderyhmänä ovat olleet myös koulut. Tietoyhteiskuntahanketta on tuettu 6 kertaa ilmestyneellä maksullisella OTE-lehdellä.

Kansainväliseen yhteistyöhön on osallistuttu ensisijaisesti eurooppalaisen koulutietoverkon (European Schoolnet, EUN) ja sen eri hankkeiden puitteissa. Oppimateriaalien yhteistuotantoa ja lokalisointia maasta toiseen kokeiltiin eColours-hankkeessa. Vertaisarvioinnista kansallisten toimenpiteiden ja strategioiden ja koulutason toimenpiteiden kesken luotiin malleja P2P-hankkeessa. Osallistuttiin myös EUN:n oppimateriaalien metatietojen ja standardien kehittämistyöhön. Lisäksi on osallistuttu EU:n komission Euroopan kevät (Spring Day) tapahtuman järjestämiseen yhteistyössä EUN:n kanssa ja erilaisten kilpailujen järjestämiseen. Tietoverkkopohjaisen ystävyyskouluhankkeen eTwinningin koordinoitua jatkettiin. Hanketta markkinoitiin useissa opettajille järjestetyissä tilaisuuksissa. Vuoden 2005 loppuun mennessä yhteensä 300 suomalaista koulua on rekisteröitynyt hankkeeseen ja näistä noin 100 on löytänyt yhteistyökumppanin. On myös osallistuttu pohjoismaisen koulutietoverkon toimintaan ja teetetty yhteispohjoismainen selvitys tietotekniikan vaikutuksesta opetukseen.

Ammatillisen peruskoulutuksen virtuaalikoulu

Ammatillisen peruskoulutuksen virtuaalikouluhankkeissa on kehitetty malleja ammatillisen koulutuksen järjestämiseen verkko-opetuksena. Ammatillisia opintoja on mahdollista suorittaa useissa perustutkinnoissa osittain verkon välityksellä, tietojenkäsittelyn perustutkinnossa sekä sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa koko tutkinto. Alueellisissa hankkeissa on kehitetty toisen asteen oppilaitosten yhteisiä opintotarjottimia. Niiden tarkoituksena on mahdollistaa opiskelijoille monipuolisia ja yksilöllisiä opintoja eri oppilaitoksissa ja oppilaitosmuodoissa. Toisen asteen koulutuksen yhteistyötä tekevien aluekoordinaattoreiden toiminta on saatettu alkuun. Tuotettuihin malleihin ja opintoihin voi tutustua osoitteessa www.edu.fi/openidea.

Opiskelijoille suunnatut verkkopalvelut (www.opiskelijaedu.fi) valmisteltiin. Niistä saa tietoja siitä, miten verkko-opintoihin hakeudutaan ja miten verkossa opiskellaan. Ammatillisen peruskoulutuksen ja lukion verkkokurssitarjottimella on ollut tarjolla kymmeniä kursseja. Valtakunnallisen opintotarjonnan lisäksi palveluun on linkitetty toimivat alueelliset opintotarjottimet.

Tulosalue II

2.2.3 Koulutuksen arviointi ja seuranta

2.2.3.1 Indikaattorit

Opetushallituksen vuotuinen **indikaattorijulkaisu** Koulutuksen määrälliset indikaattorit julkaistiin joulukuussa 2005. Uusin julkaisu sisälsi lyhyen kuvauksen suomalaisesta koulutusjärjestelmästä englanniksi, josta tehtiin myös erillispainos. Opetushallitus tuotti opetusministeriön toimeksiannosta Aikuiskoulutuksen vuosikirjan, tilastollisen katsauksen aikuiskoulutuksen tilaan. Lisäksi tehtiin Koulutusrahaston tilauksesta vertailu sen rahoittamasta koulutuksesta ja muusta aikuiskoulutuksesta. Opetushallitus osallistui aktiivisesti Tilastokeskuksen tekemän kattavan valtakunnallisen opettajatiedonkeruun valmisteluun ja toteutukseen.

Internet-pohjainen tilastotietopalvelu WERA julkistettiin. Se palvelee koulutuksen järjestäjien sekä alue- ja keskushallinnon koulutuksen suunnittelua ja päätöksentekoa tarjoamalla vertailevaa tietoa koulutuksen toteutumisesta maassa. Palvelussa käyttäjä voi joustavasti ja monipuolisesti muokata ja poimia tietoja omien tarpeidensa mukaisesti. Väestön ammatti- ja koulutusrakenteesta, oppilaitoksista, opetustoimen kustannuksista osana kunnan kokonaistaloutta sekä koulutustarjonnasta, valinnoista (myös oppiainevalintoja) ja valikoitumisesta, opiskelijoista, tutkinnon suorittaneista, työhön tai jatko-opintoihin sijoittumisesta jne. Palvelussa tarjotaan tilastotietoja ja indikaattoreita kuntaa, koulutuksen järjestäjää, seutukuntaa, maakuntaa jne. koskevista tiedoista

Opetushallitus käynnisti yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa SITRAn rahoittaman tutkimuksen ”Nuorten syrjäytymisriskin tunnistaminen ja ennaltaehkäiseminen”.

2.2.3.2 Koulutuksen arviointi ja seuranta

Oppimistulosten arvioinnin keskeisenä tarkoituksena on selvittää sitä, miten hyvin opetussuunnitelmien tai tutkintojen perusteissa määritellyt tavoitteet on saavutettu. Tietoa käytetään hyväksi koulutuksen kehittämistyössä. Koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset saavat myös tietoa siitä, miten hyvin tavoitteet on saavutettu ja miten niiden tulokset ovat sijoittuneet suhteessa maan muihin oppilaitoksiin. Otokouluilta kerätään palautetietoa siitä, millä tavoin arviointien tulokset ovat vaikuttaneet.

Vuosi	2003	2004	2005
Oppimistulosarviointien lukumäärä	6	7	6
Valmistuneet oppimistulosten arvioinnit	6	3	3
Arvioinnin kehittämishankkeet	1	3	4
Laadunhallinnan kehittämishankkeet	6	6	5
Muut julkaisut	1	5	3

Oppimistulosten arviointi

Kertomuskauden aikana arviointitoiminnan painopistettä on osittain siirretty sekä arvioinnin että laadunhallinnan kehittämiseen. Kahdessa pohjoismaisessa verkostossa on sekä välitetty ja saatu tietoa arvioinnin kehityksestä että suunniteltu ja toimeenpantu yhteisiä projekteja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimistulokset perusopetuksen 9. luokalla

Perusopetuksen äidinkielen ja kirjallisuuden 9. vuosiluokan oppimistulosten arviointi järjestettiin 133 otokoulussa keväällä 2005. Oppiaineen opettajat saivat tiedon koulunsa oppilaiden koetuloksista koevastausten pisteityksen jälkeen, ja koulu sai pikapalautteena vertailutietoa otosoppilais-

ta kuuden viikon kuluttua koepäivästä. Kouluissa pidettiin myönteisenä mahdollisuutta verrata koulun tulosta ja arvosanojen antamisen käytäntöä kansalliseen tasoon ja käyttää arviointia välineenä opetuksen kehittämiseen. Suurin osa kouluista on kertonut käyttävänsä arvioinnin tuloksia opetuksen painopisteiden suunnitteluun ja oppiaineen osaamisen arviointiin. Yli puolet otoskouluista käyttää tuloksia oppiaineen arvosana-asteikon käytön tarkentamiseen ja seuraavan lukuvuoden työn suunnitteluun. Koulut hyödyntävät tuloksia myös parantaessaan oppiaineen opetusjärjestelyjä ja kehittäessään opetussuunnitelmaa. Arviointiraportin käsikirjoitus valmistui joulukuussa 2005.

Modersmål och litteratur åk 9

Ruotsinkielisen perusopetuksen äidinkielen ja kirjallisuuden 9. vuosiluokan oppimistulosten arviointi oli keväällä 2005. Tulokset ovat samansuuntaiset kuin suomea äidinkielenään käyttävien oppilaiden vastaavan arvioinnin tulokset.

Oppiaineiden äidinkieli ja kirjallisuus, modersmål och litteratur sekä matematiikka oppimistulosten arviointi 3. luokilla

Opetussuunnitelman perusteet 2004 määritteli kaikille oppiaineille nivelkohdat tiettyjen vuosiluokkien jälkeen. Nivelvaiheisiin on laadittu kuvaukset oppilaan hyvästä (8) osaamisesta. Oppiaineiden äidinkieli ja kirjallisuus, modersmål och litteratur sekä matematiikka oppimistulosten arviointi kohdistettiin ensimmäistä kertaa näiden oppiaineiden ensimmäiseen nivelkohtaan eli toisen vuosiluokan jälkeen. Arviointi toteutettiin syyskuussa 2005 ja sen otantaan osallistui 288 suomenkielistä ja 51 ruotsinkielistä peruskoulua, joissa oli oppilaita yhteensä noin 5 500. Otannan ulkopuolelle jääneillä koulutuksen järjestäjillä oli mahdollisuus osallistua arviointiin maksullisena. Aineistoa analysoidaan parhaillaan.

Matematiikan oppimistulokset 9. luokalla

Keväällä 2004 arvioitiin matematiikan oppimistuloksia 144 koulussa, joista suomenkielisiä oli 129 ja ruotsinkielisiä 15. Matematiikan osaamista tutkittiin kolmeosaisella kokeella, johon sisältyi monivalinta-, päässälasku- ja ongelmanratkaisutehtäviä. Lisäksi oppilaat vastasivat kyselyyn jonka avulla selvitettiin mm. asenteita ja työtapoja. Raportti ilmestyi keväällä 2005. OPH:n verkkosivulla on yhteenvetoraportti vuosien 1998 - 2004 matematiikan oppimistulosten arvioinneista.

Vuoden 2006 ja 2007 oppimistulosten arviointien valmistelut

- Vuonna 2007 järjestettävän perusopetuksen äidinkielen ja kirjallisuuden oppimistulosarvioinnin suunnittelu on aloitettu niin, että arvioinnin perusteella saataisiin vertailtavaa trenditietoa suhteessa aikaisempiin arviointituloksiin ja varattaisiin samalla mahdollisuus seuranta-tiedon keruuseen myös perusopetuksen päättövaiheessa.
- Ympäristö- ja luonnontiedon kansallinen oppimistulosten arvioinnin suunnittelu aloitettiin keväällä 2005. Tavoitteena on arvioida, miten hyvin opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet on saavutettu ympäristö- ja luonnontiedossa neljän ensimmäiseen vuosiluokan aikana.

Ammatillisen koulutuksen laatu

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kehittäminen

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan tavoitteena on tukea koulutuksen järjestäjien laatu- ja arviointityötä kehittämällä menetelmiä, malleja, sovelluksia ja suosituksia koulutuksen järjestäjien tarpeisiin. Tavoitteena on tukea koulutuksen järjestäjiä kehittymään tuloksellisiksi yksiköiksi systemaattisen laatu- ja arviointityön avulla. Koulutuksen järjestäjiä on tuettu itsearviointijärjestelmien kehittämisessä ja laatutyössä tuottamalla näihin liittyviä muita palveluja.

Ammatillisen koulutuksen laatu, laadunhallintasuositus ja laatumittarit

Toimintavuoden aikana käynnistettiin laadunhallintasuositusten uudistamistyö, jonka tavoitteena on päivittää ja samalla yhdistää aiemmin laaditut ammatillisen koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen laadunhallintasuositukset. Työssä otetaan huomioon EU:n laadunhallintaa koskevat linjat, muun muassa laadunhallinnan yhteinen viitekehys (CQAF). Hankkeeseen liittyen järjestettiin muun muassa kolme työseminaaria koulutuksen järjestäjille, oppilaitoksille ja oppisopimus-toiminnasta vastaaville organisaatioille.

Ammatillisen koulutuksen laatukonferenssi ja laatuseminaari

Kansainvälinen ammatillisen koulutuksen laatukonferenssi järjestettiin helmikuussa yhteistyössä opetusministeriön ja Euroopan komission kanssa. Konferenssiin osallistui 191 henkilöä, joista oli 74 Suomesta ja loput muista Euroopan maista. Konferenssin tavoitteena oli edistää ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa ja laatua koulutuksen eritasoilla sekä perehdyttää osanottajat Common Quality Assurance Framework (CQAF) käyttöön. Tarkoituksena oli lisäksi edistää tiedon, innovaatioiden ja hyvien käytäntöjen vaihtoa sekä tukea vuoropuhelua eri tahojen ja sidosryhmien välillä. Konferenssin aineisto on OPH:n verkkosivulla.

Syyskuussa järjestettiin seminaari ”Laatua laivalla – ammatillisen koulutuksen laatuseminaari”. Seminaarien järjestämisessä hyödynnettiin laajasti kansallisia ja kansainvälisiä verkostoja. Seminaarien keskeisenä tavoitteena oli tuoda esille ja jakaa ammatillisen koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen hyviä käytäntöjä eri tasoilla ja viestiä laadun kehittämiseen liittyvistä kansallisista ja kansainvälisistä haasteista.

Leonardo - projekti “Quality in VET-schools”

Toimintavuoden aikana Opetushallitus kehitti projektin yhtenä lopputuotteena sivuston, joka sisältää tietoa ja esimerkkejä laadunhallinnasta ja itsearvioinnista partnerimaissa ja BSC-mallin soveltamisesta ammatillisessa koulutuksessa, indikaattoreita ja erilaisia työkaluja EFQM-mallin viitekehyksessä sekä akkreditointimallin sovellutuksen hotelli- ja ravintola-alalle. Projektin sivuston rakennetta kehitettiin niin, että se jatkossa palvelee laajemminkin laadunhallintaa ja itsearviointia koskevan tiedon, työkalujen ja hyvien käytänteiden levityksessä. Projektissa tuotettiin myös julkaisu akkreditointimallin sovellutuksesta hotelli- ja ravintola-alalle sekä järjestettiin tuotteiden ja hyvien käytänteiden levitysseminaari sekä kerrottiin hankkeen tuloksista erilaisissa tapahtumissa. Opetushallitus vastasi projektin hallinnoinnista ja koordinoinnista.

Leonardo-projekti ”Peer Review as an Instrument for Quality Assurance in initial VET”

Toimintavuoden aikana Opetushallitus laati maakohtaisen raportin laadun arvioinnista ja vertaisarvioinnin käytöstä, oli mukana maakohtaisten raporttien pohjalta laaditun raportin viimeistelyssä sekä organisoimaan maakohtaista verkostoa. Opetushallitus osallistui vertaisarvioinnin käsikirjaluonnoksen tekemiseen ja valmistautui vastaamaan pilottivaiheen vertaisarviointikäyntien toteutuksesta.

Muu kansainvälinen yhteistyö

Opetushallitus osallistui toimintavuoden aikana sekä EU:n teknisen työryhmän ”Quality in VET” työhön että sen jälkeen laadunhallinnan- ja varmistuksen edistämiseksi Euroopassa perustetun verkoston ”European Network on Quality” työhön. Opetushallitus on myös koodinaattorina joulukuussa alkaneessa Leonardo-projektissa ”Laatua toisilta oppimalla – Laatuhankkeiden tulosten kartoitus, analysointi ja levittäminen”. Projektin tärkeimpänä tavoitteena on tukea ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintaa ja laadunhallinnan kansallisen tason kehittämistä hyödyntämällä muiden maiden koordinoimien Leonardo-projektien hyviä käytäntöjä ja tuloksia. Lisäksi Opetushallitus on toimintavuoden aikana edistänyt yhteistyön, tiedon ja hyvien käytäntöjen vaihdon jatkumista valmistelemalla laadunhallinnan kehittämistä jatkoprojektihakemukset.

Ammatillisen koulutuksen ja oppisopimuskouluttajien laatupalkinto

Kertomusvuoden aikana Opetushallitus organisoii ammatillisen koulutuksen ja oppisopimuskouluttajien laatupalkintokilpailut ja valmisti opetusministeriölle esitykset laatupalkinnon ja kunniamainintojen saajiksi vuodelle 2005. Ammatillisen koulutuksen laatupalkintokilpailussa jaettiin kaksi laatupalkintoa joulukuussa 2005 ja oppisopimuskouluttajien laatupalkintokilpailussa kolme laatupalkintoa ja kolme kunniamainintaa työntäjäorganisaatioille toukokuussa 2005. Toimintavuoden aikana aloitettiin myös vuotta 2006 koskevien laatupalkintokilpailujen valmistelu.

Ammattiosaajan teemavuoteen liittyen tehtiin julkaisu ”Oppisopimuskouluttajien laatupalkintokilpailu ja kilpailussa menestyneiden työnantajaorganisaatioiden hyvät käytännöt”, jonka tavoitteena on kannustaa koulutuksen järjestäjiä ja kouluttajina toimivia työnantajaorganisaatioita laadun kehittämiseen ja kilpailuun osallistumiseen.

Lisäksi Opetushallitus tuki toimintavuoden aikana useita koulutuksen järjestäjiä ja muita koulutusorganisaatioita laatu- ja arviointityössä tuottamalla tähän liittyviä koulutus- ja konsultointipalveluja ja auditointeja.

Ammatillisen koulutuksen oppimistulosten arviointijärjestelmän kehittäminen

Opetushallituksen koordinoimassa ESR -rahoitteisessa projektissa kehitetään vuosina 2002 – 2007 ammatilliseen koulutukseen uutta oppimistulosten arviointijärjestelmää, jossa oppimistulosten arviointi liitetään ammattiosaamisen näyttöihin. Näyttöperusteisen arviointijärjestelmän avulla saadaan tietoa koulutuksen vaikuttavuudesta ja näyttöjärjestelmän toimivuudesta. Hankkeessa kehitetään arviointiin myös palaute- ja seurantajärjestelmä, jota voidaan hyödyntää koulutuksen kehittämisessä, oppimistulosten parantamisessa ja koulutuksen järjestäjän itsearvioinnissa. Arviointijärjestelmän kehittämistä on jatkettu valtakunnallisella Opetushallituksen koordinoimalla ”Koppi” – projektilla.

Kertomusvuonna kehittämisen painopiste on ollut luotettavuuden ja vertailukelpoisuuden kysymyksissä sekä mallin käytännön toimivuuden kehittämisessä. Erityistä huomiota kiinnitetään arviointikäytäntöihin näyttöprosessissa. Hankkeessa on kehitetty ja testattu näyttöjen laatuvaatimukset sekä toteutettu vertaisarviointikokeilu osana näyttötoiminnan laadunvarmennusta. Palautejärjestelmään liitettävät kyselyt on otettu käyttöön oppilaitosprojekteissa. Samoin oppimistuloksia näyttöistä on koottu yhtenevillä dokumentaatiolomakkeilla. Hankkeessa on tuotettu esitteet, tukimateriaalia vertaisarviointitoimintaan sekä kaksi kirjallista raporttia arviointikokeilusta. Arviointijärjestelmän kehittämishanke on laajentunut niin, että mukana on kaikkiaan 47 koulutuksen järjestäjää, 60 ammatillista oppilaitosta ja 35 perustutkintoa.

Muu arviointiin liittyvä toiminta

Arviointimallien valmistaminen yleissivistävän koulutuksen järjestäjien käyttöön

Opetushallitus julkaisi keväällä selvityksen ”Koulutuksen paikallinen arviointi vuonna 2004”, joka perustui laajaan internet-pohjaiseen kyselyyn kaikille koulumuodoille. Selvityksessä tarkasteltiin perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen, ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön oppilaitosten ja järjestäjien arviointitoiminnan nykytilaa ja arvioinnin kehittymistä vuonna 2000 tehdyn vastaavan selvityksen jälkeen.

Selvityksen perusteella ryhdyttiin tarkempiin analyyseihin arvioinnin tilasta. Ensinäkin kaikille niille opetuksen/ koulutuksen järjestäjille, jotka ilmoittivat, ettei heillä ole systemaattista arviointijärjestelmää, lähetettiin kysely siitä, millaisia tukitoimia he tarvitsisivat arviointijärjestelmän kehittämiseksi. Toiseksi arviointimateriaaleja pyydettiin satunnaisotannalla 40 sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jotka olivat ilmoittaneet, että heillä on toimiva arviointijärjestelmä. Sisällönanalyysin keinoin materiaalit käytiin läpi ja poimittiin koulutusta ja konsultointia varten hyviä esimerkkejä toimivista käytännöistä. Selvitysten pohjalta tuotettiin asiantuntijaryhmän kanssa kirja ”Arvioinnilla laatua koulutukseen: Ajatuksia paikalliseen ja seudulliseen arviointiin”.

Laatuindikaattorit yleissivistävien koulujen toiminnan arvioinnissa

Opetushallitus on mukana Irlannin johtamassa hankkeessa ”A Study of the Development of Non-Curricular School Policies in a School Development Planning Context” (CSEP). Hankkeessa on kehitetty laadullisia tunnuslukuja koulujen toiminnan arviointiin. Lopulliset laadulliset arviointikriteerit ilmestyvät Irlannin, Norjan ja Suomen yhteisessä loppuraportissa vuonna 2006. Sovellukset kootaan OPH:n internet sivustolle.

Opetustoimen seutuyhteistyön toiminnan ja arvioinnin kehittämishanke

Hankkeessa on kuvattu perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen järjestämisen alueellisia ja seudullisia yhteistyömalleja. Yhteistyössä on kuuden aluepilotin kanssa selvitetty seudullisen yhteistyön eri vaiheita: johtaminen ja organisointi, toimintaperiaatteet ja strategiat, henkilöstön näkökulma, kumppanuudet ja resurssit, yhteistyön vaikuttavuus ja tulokset. Hankkeessa on koottu koulutuksen järjestäjien haastatteluihin perustuen julkaisua seudullisen yhteistyön kokemuksista. On järjestetty seudullista koulutusta ja pidetty opetustoimen toinen seutuseminaari. Yhteistyömalleista on lisäksi tiedotettu eri tahoille ja julkaistu artikkeleita päivälehdissä. On aloitettu yhteistyö sisäasiainministeriön kanssa Koulutusyhteistyön teemaverkoston perustamiseksi.

Alueellisten etäopetusverkostojen arvioinnissa arviointikohteina ovat Kymenlaakson, Vantaan sekä Etelä-Pohjanmaan etäopetusverkostoissa toimivat toisen asteen oppilaitokset. Arvioinnissa selvitetään, miten hankkeen tuotokset/tulokset vastaavat hankkeelle asetettuja tavoitteita. Syksyn 2005 aikana on laadittu arvioinnin tutkimussuunnitelma sekä toteutettu ensimmäinen rehtorikysely.

Suomalais-venäläisen maaseutukouluverkoston toiminta arvioitiin. Verkostossa on koulupa-reittaista yhteistyötä venäläisten koulujen ja suomalaisten koulujen kesken.

Kertomuskauden aikana arvioitiin opetusministeriön Koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategian osa-hankkeen, **OPE-FI I –hankkeen tuloksia**, tuloksellisuutta ja tehokkuutta. Arviointi perustui hankkeen aikana kerätyn aineiston hyödyntämiseen.

Laki koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta tuli voimaan syksyllä 2004. Eduskunnan edellyttämänä seurataan **lakisääteisen aamu- ja iltapäivätoiminnan** laajuuden, laadun ja palvelutarjonnan monipuolisuuden kehittymistä sekä **lain vaikutuksia** palvelun rahoitukseen ja hintaan.

Vuoden 2005 alussa tehtiin laaja alkukartoitus, jonka tulokset on raportoitu opetusministeriölle. Seurantatiedot kerätään keväällä 2006.

Esiopetuksen laadun arviointiprojektin tuloksia on esitelty esi- ja alkuopetusopettajien koulutuspäivillä. Tuloksia on esitelty myös sekä kotimaisissa että kansainvälisissä tutkijakonferensseissa. Arviointiraportti ilmestyy vuonna 2006.

Opetushallitus toteutti ulkomailla suoritettujen **tutkintojen tunnustamiseen liittyvän asiakaskyselyn**. Kyselylomake lähetettiin yhteensä 653:lle Opetushallitukselta päätöstä hakeneelle asiakkaalle. Asiakaskyselyssä selvitettiin tunnustamispäätöksen saaneiden henkilöiden tyytyväisyyttä Opetushallituksen palveluprosessiin ja tunnustamispäätöksen vaikutuksia hakijoiden elämään.

Opetushallitus julkaisi oppimaan oppimisesta kuudennen tutkimuksen, **Oppimaan oppiminen ala-asteella 2**, joka oli tilattu Helsingin yliopiston arviointikeskukselta. Tavoitteena on ollut tuottaa lähinnä opettajien käyttöön tutkimukseen perustuvaa tietoa Learning to learn –käsitteestä ja ilmiöstä.

Yhteistyössä Helsingin koulujen ja lukioiden rehtoreiden kanssa on tehty julkaisu **”Auditointi koulun kehittämisen työvälineenä”**. Julkaisussa on mallinnettu Helsingin yleissivistävän koulutuksen arvioinnissa käytössä oleva kouluauditoinnin prosessi ja sen liittyminen koulutuksen paikalliseen arviointiin sekä kuvattu koulujen ja opetushenkilöstön kokemuksia auditointien toteutuksista.

Liikunnan arviointiraportti ilmestyi keväällä 2004 ja sen pohjalta on osallistuttu liikunnan opetuksen kehittämistä koskevaan keskusteluun ja tehty verkkojulkaisu. Arviointitulosten jatkoanalyysia on kertomusvuonna tehty yhdessä UKK-instituutin kanssa. Valmistettiin yhteistyössä yleissivistävän linjan kanssa **kalvosarja liikunta-alan tutkintoon** johtavista koulutuksista Suomessa vuonna 2005. Kalvosarja on Edu.fi-sivuilla. Yhteistyössä OPH:n linjojen kanssa selvitettiin ammatillisten oppilaitosten **liikunnan opintojen** tarjontaa ja toteuttamista valinnaisina opintoina lukuvuonna 2003–2004.

Schooling for tomorrow –hankkeen tavoitteena on tuottaa systemaattisia rakenteita koulutuksen tulevaisuuden kartoitukseen. Kaikki koulutusmuodot ovat mukana hankkeessa. Hankkeen projektisuunnitelma on hyväksytty ja toimintasuunnitelmaa valmistellaan.

Tulosalue III

2.2.4 Tietohuolto

2.2.4.1 Koulutuksen tietovaranto

Opetushallituksen valtakunnallinen koulutuksen tietojärjestelmä (OPTI) on valtakunnallinen oppilaitos- ja koulutustietojärjestelmä, joka sisältää koko maan kattavat tiedot nuorille ja aikuisille tarkoitetusta koulutustarjonnasta, koulutuksen järjestäjistä (n. 1 000), oppilaitoksista (n. 5300) sekä niiden toimipisteistä (n. 6 200). OPTI sisältää tiedot seuraavien oppilaitosten koulutustarjonnasta: lukiot, ammatilliset oppilaitokset, ammattikorkeakoulut, yliopistot, ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset ja vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä peruskoulujen yhteystiedot. Tietoja hyödyntävät Opetushallituksen lisäksi opetusministeriö, lääninhallitukset, työministeriö, Kansaneläke-

laitos, koulutuksen järjestäjät ja oppilaitosten ylläpitäjät sekä kaikki koulutustietoja etsivät kansalaiset. Opetushallitus ylläpitää ja kehittää yhteistyössä työhallinnon ja oppilaanohjauksen sekä Opintoluotsi-palvelun kanssa koulutustiedotuksen internet-palvelua Koulutusnettiä/Studieinfoa, www.koulutusnetti.fi/www.studieinfo.fi. Se on suunnattu ennen kaikkea ohjauksen ammattilaisille, mutta avoimessa internetissä se on kenen tahansa käytettävissä. Koulutusnetistä tehtiin noin 5,5 miljoonaa latausta v. 2005. Työhallinnon asiakaspalvelukäytön osuus on noin 25 %. Hallinnon oman sähköisen tiedotuksen laajentamiseksi rakennettiin OPTI-tietojärjestelmään pohjaava sähköpostin lähetyksjärjestelmä. Tuotantoversio valmistui vuoden loppuun mennessä, käyttöönotto on vuoden 2006 alkupuolella. Koulutustutkimuksen tietojärjestelmä KOTU on valtakunnan kattavin poikkitieteellinen koulutusta koskevan tutkimuksen tietokanta ja siihen on tallennettu vuoden 2005 loppuun mennessä tiedot vajaasta 2 000 tutkimuksesta.

Erityisopetuksen tilastointi

Kyseessä on kansainvälinen OECD:n ja CERI:n koordinoima erityisopetuksen tilastointihanke, johon osallistuu noin 30 maata. Vuonna 2005 ilmestyi julkaisu *Students with Disabilities, Learning Difficulties and Disadvantages*. OECD:lle toimitettiin erityisopetuksen tilastot vuodelta 2005. Osallistuttiin kahteen kansainväliseen seuranta- ja yhteistyökokoukseen.

2.2.4.2 Opetustoimen taloutta ja rahoitusta koskevan tiedon hallinta

Opetushallitus hoitaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmien ylläpitoon liittyvät palvelut ja kehittää rahoitusjärjestelmiä yhteistyössä opetusministeriön ja Tampereen yliopiston tietokonekeskuksen kanssa. Vuonna 2005 kerättiin koulutuksen järjestäjiltä ja ylläpitäjiltä rahoitusjärjestelmään liittyvät edellistä vuotta koskevat kustannus- ja suoritetiedot, toteutettiin vuoden 2005 virallisten tilastointipäivien tiedonkeruut aikataulujen mukaisesti sekä valmisteltiin vuoden 2004 rahoituksen tarkistus päätöksiin, vuoden 2005 rahoitus päätöksiin ja vuoden 2006 yksikköhintapäätöksiin ja ennakkolisiin rahoitus päätöksiin liittyvät tehtävät ottaen huomioon eduskuntaan annetun hallituksen esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevista muutoksista. Näiden lisäksi toteutettiin aamu- ja ilta päivätoimintaa koskeva erilliskysely sekä ryhdyttiin valmistelemaan hallituksen esityksen edellyttämää muutosta museoiden, teattereiden ja orkestereiden kustannustiedonkeruuseen.

Virasto on osallistunut kuntien valtionosuus- ja rahoitusjärjestelmän uudistamisen valmisteluun opetusministeriön kunnallistalouden ja –hallinnon ryhmässä sekä sen lakijaostossa.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitukseen, kustannuksiin ja toimintatietoihin liittyvää laajaa aineistoa julkaistaan vuosittain internetissä. Rahoitusuudistukseen liittyen v. 2005 julkaistiin myös valmisteluun liittyviä koelaskelmaraportteja.

Vuoden 2005 aikana tehtiin kaksi uutta ohjaus- ja tarkastuskäyntiä rahoitusjärjestelmän mukaisen, koulutuksen järjestäjien ilmoittamien tietojen oikeellisuuden tarkistamiseksi, neljä tarkastuskertomusta valmistui ja neljä keskeneräistä tarkastuskohdetta siirtyi seuraavalle vuodelle.

VALTIONOSUUSPERUSTEET/VALTIONOSUUS V. 2005

Taulukon valtionapuyksiköiden lukumäärät kuvaavat opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannusten valtionrahoituksen saajien lukumäärää eri tehtävälueilla tai oppilaitosmuodoissa. Rahoituksen saajia ovat kunnat, kuntayhtymät, yksityiset rekisteröidyt yhteisöt tai säätiöt, joita vuonna 2005 oli yhteensä 958. Valtion ylläpitämät oppilaitokset eivät sisälly lukuihin.

Rahoituksen määrää kuvaavina lukuina on taulukossa esitetty lain mukaan maksetut valtionosuudet ja kuntien osalta valtionosuusperusteen mukaiset määrät, joihin sisältyvät kuntien rahoitusosuudet ja sisäasiainministeriön päättämät verotuloihin perustuvat valtionosuuksien tasaukset. Kunnille maksetaan valtionosuutena valtionosuusperuste vähennettynä kunnan rahoitusosuudella ja huomioiden verotuloihin perustuvat tasaukset.

VALTIONOSUUSPERUSTEET/VALTIONOSUUS V. 2005

Oppilaitostyyppi/tehtäväalue	Valtionapuyksiköitä	Valtionosuusperuste/ valtionosuus (milj. euroa)
Aamu- ja iltapäivätoiminta	383	25
Perusopetus ja esiopetus	505	3 134
Ulkomaankoulut	7	2
Kielikoulut	4	8
Lukiokoulutus	307	493
Ammatillinen koulutus	175	1 012
Oppisopimuskoulutus	87	143
Ammatillinen lisäkoulutus	171	96
Ammatilliset erikoisoppilaitokset	34	16
Amm. aikuiskoul.keskukset ja valtakunn. erik.oppil., toim.av. ja vuokratarkastukset	52	8
Ammattikorkeakoulut	29	655
Taiteen perusopetus (euroa/opetustunti)	111	50
Kansalaisopistot, vapaa sivistystyö	250	75
Kansanopistot, vapaa sivistystyö	91	43
Kesäyliopistot, vapaa sivistystyö	20	4
Liikunnan koulutuskeskukset, vapaa sivistystyö	11	13
Opintokeskukset	11	12
Museot	136	18
Teatterit	57	32
Orkesterit	26	13
Kirjastot	416	230
Taiteen perusopetus (euroa/asukas)	371	7
Kulttuuritoiminta	416	22
Liikuntatoimi	416	21
Nuorisotyö	416	8
Valtionosuudet ja kuntien valtionosuusperusteet yhteensä		6 140
Yhteissummaan sisältyvät kunnan rahoitusosuus ja kunnan verotuloihin perustuva tasaus yhteensä		3 211

Tulosalue IV

2.2.5 Muut palvelutehtävät

2.2.5.1 Kansainväliset tehtävät

Koulutuksen kansainvälistymisen tuki

Opetushallitus tuki yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen kansainvälistymistä myöntämällä valtionavustusta koulutuksen järjestäjien sekä koulujen ja oppilaitosten kansainväliseen yhteistyöhön yhteensä n. 2 milj. euroa. Avustukset kohdennettiin etupäässä verkostoituneille hankkeille, joiden toiminta tukee kansallisen koulutuspolitiikan tavoitteita. Valtionavustusprosessien tueksi ja kansainvälisen toiminnan hyvien käytäntöjen levittämiseksi järjestettiin koulutusta ja tiedotusta. Venäjä-Suomi-ohjelmassa on lisätty Suomen ja Venäjän federaation yleissivistävien ja ammatillisten oppilaitosten ja opetusalan viranomaisten yhteistyötä sekä tiedon ja kokemusten vaihtoa. Erittäin painoalueina olivat venäjän kielen ja kulttuurin opetus, työssäoppiminen sekä matematiikan, fysiikan ja avaruusfysiikan opetus.

Suomi-koulujen ja Suomen ulkomaan peruskoulujen tuki

Opetushallitus myönsi harkinnanvaraista valtionavustusta 350 000 euroa Suomi-kouluille. Kouluissa toimiville opettajille ja rehtoreille järjestettiin vuotuinen kesäseminaari yhteistyössä OPEKO:n kanssa.

Pohjoismainen yhteistyö

Opetushallitus on osallistunut aktiivisesti pohjoismaiseen yhteistyöhön Pohjoismaiden Ministerineuvoston kouluyhteistyön johtoryhmässä ja muissa yhteistyöhankkeissa sekä järjestänyt vastaavien virastojen vuosittaisen pääjohtajakokouksen.

EU-yhteistyö

EU:n ammatillisen koulutuksen Kööpenhamina-prosessiin liittyvän ammatillisen koulutuksen opintasuoritusten siirtojärjestelmän (European credit transfer system for vocational education and training eli ECVET) kehittämistyöhön on osallistuttu Technical Workingin Groupin (TWG) jäsenenä. Opetushallitus on koordinoinut ECVET- mallin toimivuutta selvittävää FINECVET – projektia, jossa on mukana 5 perustutkintoa ja koulutuksen järjestäjää kansainvälisten yhteistyökumppaniensa kanssa.

Virasto on osallistunut erityisopetuksen kehittämiseen yhteistyössä The European Agency for Development in Special Education kanssa. Hankkeessa kehitetään erityisopetusta eurooppalaisena yhteistyönä. Mukana on noin 30 maata. Vuonna 2005 valmistuivat raportit Early Childhood Intervention ja Individual Transition Plan -alahankkeissa.

Euroopan Neuvosto

Virasto on osallistunut Euroopan Neuvoston toimintaan koulutuksen johtokomiteassa, Euroopan nykykielten keskuksen johtoryhmässä sekä koordinoinut opettajankoulutusohjelmaa ja Eurooppa-koulussa kilpailua.

OECD-yhteistyö

Virasto on osallistunut aktiivisesti OECD-yhteistyöhön mm. koordinoimalla koulutusindikaattoriprojektin (INES) tietotuotantoa ja valmistelemalla koulutuksen tulevaisuutta koskevaa hanketta. OECD:n kanssa käynnistettiin kaksivuotinen virkamiesvaihto-ohjelma. OECD/ CERI:n oppilasarvioinnin kehittämishankkeessa tuotettiin vuonna 2005 julkaisu *Formative Assessment: Improving Learning in Secondary Classrooms*. Julkaisuun sisältyy kaksi suomalaista case-studya. OECD:n oppimisessaan erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetukseen käytettyjen resurssien kartoittamishankkeeseen osallistuu 4 maata, joista yhtenä Suomi. Suomen pilotin tulokset esiteltiin Washingtonissa marraskuussa *Statistics and Indicators* –hankkeen kokouksessa. Ne toimivat pohjana vastaavan tutkimuksen toteuttamiseksi muissa hankkeeseen osallistuvissa maissa. Opetushallitus on mukana OECD:n *Schooling for Tomorrow* ja *Evidence-Based Policy Research*-hankkeissa osallistumalla kansainvälisiin seminaareihin ja aloittamalla omaa kansallista toimintaa.

Unesco

Opetushallituksen edustajat ovat osallistuneet Suomen Unesco-toimikunnan ja sen kasvatoryhmän toimintaan. Virasto tuotti yhteistyössä opetusministeriön kanssa tietoa suomalaisesta koulutuksesta UNESCOlle erityisesti sen *Education for all* –prosessissa sekä vastasi suomalaisten UNESCO-koulujen koordinoinnista.

Lähialueyhteistyö

Opetushallitus on tukenut opetusministeriötä lähialueohjelman toteuttamisessa ulkoasiainministeriön strategian mukaisesti. Hanketoiminnassa priorisoitiin vaikutuksiltaan laajempia hankkeita ja yhteistyötä muiden kansainvälisten rahoittajien kanssa. Vuoden 2005 aikana virasto on hallinnoinut kuutta lähialuehanketta ja aloittanut 2 uutta hanketta. Kaikkien hankkeiden yhteenlaskettu rahoitus v. 2005 oli noin 700 000 euroa. Opetusministeriön ja Opetushallituksen kanssa yhteistyössä tehty lääninhallitusten lähialueyhteistyötä määrittävä strategia on valmistunut ja hyväksytty. Viranomaisyhteistyötä Venäjän viranomaisten kanssa on kehitetty edelleen järjestämällä yhteisiä seminaareja, joihin osallistuivat Suomen puolelta opetusministeriön, Opetushallituksen sekä lääninhallitusten sivistysosastojen lähialueyhteistyöstä vastaavia virkamiehiä sekä Venäjän puolelta lähialueiden koulutuskomiteoiden johtoa.

Kehitysyhteistyö

Virasto antaa asiantuntija-apua ulkoasiainministeriön koulutusta koskevassa kehitysyhteistyössä Etelä-Afrikassa, Etiopiassa, Mosambikissa, Nepalissa, Sambiassa ja Tansaniassa.

Kansainväliset vierailut

Opetushallitus on koordinoinut PISA-menestyksen johdosta yhä kasvavaa asiantuntijavierailujen määrää. Vierailujen lisäksi vuoden aikana on järjestetty kolme kansainvälistä konferenssia, joissa esiteltiin Suomen koulujärjestelmän erityispiirteitä. Vuoden aikana vierailijoita on ollut n.1700 yhteensä 57 maasta. Opetushallituksen asiantuntijat ovat kasvavassa määrin toimineet myös luennoitsijoina kansainvälisissä konferensseissa ja koulutustilaisuuksissa eri puolilla maailmaa. Suomalaisen koulutuksen tuotteistamista on kehitetty aloittamalla rehtorikoulutusohjelma yhteistyössä Helsingin yliopiston ja Opekon kanssa. Kohderyhmänä ovat olleet kiinalaiset lukion rehtorit.

Eurooppalainen koulutusalan tiedonvaihto

Opetushallitus on Euroopan unionin koulutustiedonvaihdon verkostojen Eurydicen ja Cedefopin ReferNetin kansallinen yksikkö. Se tuottaa verkostossa tietoa Suomen koulutusjärjestelmästä eurooppalaiseen käyttöön ja vastaa suorasta tiedonvaihdosta muiden kansallisten yksiköiden kanssa. Tietoa on tarjottu internetissä Opetushallituksen omissa palveluissa www.oph.fi, verkostojen

omilla eurooppalaisilla sivuilla www.eurydice.fi ja www.trainingvillage.gr sekä vuoden 2005 lopusta lähtien ReferNetin kansallisilla sivuilla www.oph.fi/info/refernet. Opetushallitus on tehnyt tiivistä kahden- ja monenvälistä yhteistyötä pohjoismaisten ja Baltian maiden kollegayksiköiden kanssa. Opetushallitus vastaa myös Cedefopin opettaja- ja kouluttajakoulutusverkoston TTnetin kansallisesta koordinoinnista. Opetushallitus koordinoi komission rahoittaman 13 eurooppalaista toimijaa 10 maasta kokoavan eTTCampus-projekti. eTTCampus-projektin tavoitteena on perustaa ja kehittää eurooppalaista virtuaalikampusta ammatillisille opettajille, opettajiksi opiskeleville ja työpaikkaohjaajille. Tarkoituksena on kehittää opettajien ja ohjaajien e-oppimistaitoja ja antaa valmiudet käyttää tietotekniikkaa opetuksessa kriittisesti ja vastuullisesti. Virasto on koordinoinut Cedefop Study Visit -ohjelmaa Suomen osalta.

2.2.5.2 Opiskelijavalinnat ja koulutustiedotus

Peruspalvelut ja uudistukset toteutettiin v. 2005 suunniteltujen aikataulujen mukaisesti laajan yhteistoimintaverkon avulla.

Ammatillisen ja lukiokoulutuksen eli toisen asteen yhteishakujärjestelmä (TAYH)

Syksyllä 2005 alkaneeseen koulutukseen oli kevään yhteishaussa 85 700 hakijaa, jossa oli kasvua 300, koulutuspaikan sai 73 000. Tammikuussa 2006 alkavaan ammatilliseen koulutukseen hakijoita oli syksyn yhteishaussa 2 800, koulutuspaikan sai 1 700. Hakijamäärät kasvoivat kevään mutta vähenivät syksyn yhteishaussa.

Ammattikorkeakoulujen yhteishakujärjestelmä (AMKYH) (Rekisterin alarekisterinä on ammattikorkeakoulujen hakija- ja opiskelupaikkarekisteri (AMKOREK), johon talletetaan aikuiskoulutuksen ja vieraskielisen koulutuksen sekä yhteishaussa hakeneita, hyväksytyjä ja opiskelupaikan vastaanottaneita koskevat tiedot). Syksyllä 2005 alkaneeseen yhteishaussa mukana olleeseen ammattikorkeakoulujen koulutukseen oli hakijoita 68 200, laskua 1 400. Koulutuspaikan sai ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmissa 24 000 hakijaa. Tammikuussa 2006 alkaviin ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmiin oli syksyn yhteishaussa hakijoita 12 700, vähennyistä 1 300. Koulutuspaikan sai 2 700.

Yhteishaussa oli toista vuotta käytössä sähköinen hakupalvelu (**AMK-nettihaku**), joka on saavuttanut valtavan suosion. Kevään 2005 haussa ammattikorkeakoulut saivat parhaimmillaan 85 % hakemuksista netin kautta. Koko hakijamäärästä nettihakua käytti keväällä 82 % hakijoista. Syksyn yhteishaussa lähes 90 % haki verkon kautta.

Ammatillisen opettajakoulutuksen yhteishakujärjestelmä (AMKOPE) on otettu käyttöön vuoden 2004 alussa.

Myös tässä keskitetyssä hakujärjestelmässä on käytössä sähköinen hakupalvelu (OPEKORKEAHAKU). Hakijoita opettajakoulutukseen oli 5 500, mikä on lähes kaksinkertainen määrä edelliseen kevääseen verrattuna. Hakijoista 89 % käytti nettihakua.

Yliopistosektorin hakija- ja opinto-oikeusjärjestelmän (HAREK)

Rekisteriin talletettiin yliopistojen hakijoita, hyväksytyjä ja opiskelupaikan vastaanottaneita koskevat keskeiset tiedot lukuvuodelta 2004 - 2005. Hakijoita oli yhteensä 73 200, missä oli kasvua 2 000. Järjestelmän kautta yliopistot saivat opiskelijavalintaansa varten ylioppilastutkintorekisteristä sähköisesti tiedot ylioppilastutkinnon suorittaneiden tuloksista.

Yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan säännös oli käytössä seitsemättä lukuvuotta. Toteutettaessa ja seurattaessa yhden korkeakoulupaikan säännöksen toteutumista

hyödynnetään yliopistosektorin hakija- ja opinto-oikeusrekisteriä (HAREK) sekä ammattikorkeakoulujen hakija- ja opiskelupaikkarekisteriä (AMKOREK).

Seurantajärjestelmän avulla on nykyisin saatavana ajantasaisia tilastotietoja koko korkeakoulusektorin opiskelijavalinnoista. Lukuvuonna 2005 -2006 alkavaan korkeakoulutukseen hakijoita oli yhteensä 136 300. Ammattikorkeakouluihin hakijoita oli nyt 89 900 ja yliopistoihin 70 500. Näistä päällekkäishakijoita oli 24 100. Ammattikorkeakouluissa opiskelupaikan otti vastaan 31 100 ja yliopistoissa 23 100.

Opetushallitus julkaisi kertomusvuoden aikana eri koulutusasteiden koulutustarjontaa, hakemista ja opiskelijavalintaa esitteleviä **oppaita** yhteensä 799 000 kappaletta. Kaikista koulutusoppaista on työstyetty myös verkkoversiot Opetushallituksen kotisivuille osoitteeseen www.oph.fi ja www.oph.fi/svenska.

- Koulutusopas 2006
- Utbildningsguiden 2006
- Ammattikorkeakoulujen valintaopas – Yrkeshögskolornas urval 2005
- Ammattikorkeakouluopinnot – Yrkeshögskolestudier 2005 - 2007
- Yliopistojen valintaopas – Universitetens urval 2005
- Yliopisto-opinnot – Universitetsstudier 2005 - 2007
- Aikuiskoulutusopas 2005
- Utbildning för vuxna 2005
- Aikuiskoulutuslinjat – Linjer för vuxna 2006
- Toisen asteen yhteishaku – Gemensam ansökan till andra stadiet (Syksyn 2005 yhteishaun hakuohje)
- Ammattikorkeakoulujen yhteishaku – Gemensam ansökan till yrkeshögskolor (Kevään 2005 yhteishaun hakuohje)
- Ammattikorkeakoulujen yhteishaku – Gemensam ansökan till yrkeshögskolor (Syksyn 2005 yhteishaun hakuohje).

2.2.5.3 Toimikunnat

Koulutustoimikuntien työ kattaa ammatillisen peruskoulutuksen, aikuiskoulutuksen, ammattikorkeakoulutuksen sekä yliopistojen ammatillisesti painottuneet opinnot. Opetushallituksen asi-antuntijat hoitavat koulutustoimikuntien sihteeripalvelut. Koulutustoimikuntia on 33 ja niissä on yhteensä 327 jäsentä ja näiden varaedustajat. Toimikunnat ovat ottaneet kantaa oman alansa kehittämiseen, antaneet lausuntoja, osallistuneet alansa kehittämishankkeisiin sekä valmistelleet eril-lisselvityksiä. Koulutustoimikuntien työn tuloksellisuutta selvitettiin kyselyn avulla (tulokset jul-kaistaan vuonna 2006).

Vuonna 2004 Opetushallitus asetti kaksi uutta **tutkintotoimikuntaa**. Toimikuntia on yhteensä 174, joissa on 1 351 jäsentä, joista 149 kaksikielistä, 17 suomen- ja 8 ruotsinkielistä, jäsenet ovat liki neljästäsadasta taustayhteisöstä. Järjestettiin toimikunnille seitsemän perehdyttämistilaisuutta, joihin osallistui noin 1000 jäsentä. Lisäksi järjestettiin toimikuntakohtaisia koulutustilaisuuksia noin 120 henkilölle. Toimikuntien puheenjohtajille ja sihtereille järjestettiin koulutustilaisuus noin 150 hengelle. Tutkintotoimikuntien valvonnassa näyttötutkintoihin osallistui 30.6.2005 mennessä 38 071, joka ennakoi noin 60 000 vuotuista osallistujaa.

2.2.5.4 Tutkintopalvelut

Tutkintojen tunnustaminen

Opetushallitukseen tuli toimintavuoden aikana 510 ulkomailla suoritetun korkeakoulututkinnon tunnustamishakemusta. Päätöksiä annettiin 497 ja 81 hakemusta johti muuhun ratkaisuun. Tunnustamispäätöksistä 227 koski Euroopan unionin jäsenmaassa suoritettua tutkintoa ja 271 muissa maissa suoritettua tutkintoa. Ulkomaantutkintojen neuvottelukunnalla oli kaksi kokousta.

Opettajien kelpoisuudesta annetun asetuksen muutoksen perusteella Opetushallitus on vuodesta 2001 lähtien tehnyt päätöksiä kelpoisuudesta antaa vieraskielistä opetusta, steinerpedagogiikkaan perustuvaa opetusta ja montessoripedagogiikkaan perustuvaa esiopetusta. Vieraskielistä opetusta koskevia päätöksiä tehtiin kaksi ja steineropetusta ja montessoriopetusta koskevia päätöksiä tehtiin molempia yksi.

Vuonna 2004 Euroopan unioniin liittyneissä maissa suoritettujen tutkintojen tunnustamispäätökset tehtiin EU-lainsäädännön mukaisesti. Osa aikaisemmin ulkomaanopintolain mukaisen päätöksen saaneista haki uutta päätöstä. Opetushallitus määritteli Euroopan yhteisön yleisen tutkintojen tunnustamisjärjestelmän direktiivien mukaisesti periaatteet, joiden mukaan näissä maissa aikaisemmin suoritettut tutkinnot tulevat EU-lainsäädännön piiriin.

Euroopan yhteisön yleisen tutkintojen tunnustamisjärjestelmän voimaantulosta annetun lain (1597/1992) ja asetuksen (520/1997) mukaan hakijalta voidaan vaatia kelpoisuuskoetta tai sopeutumisaikaa silloin, jos koulutuksen tai työtehtävien sisällössä on olennaisia eroja. Opettajakelpoisuutta hakeville otettiin käyttöön kelpoisuuskoete. Sen käytön periaatteet valmisteltiin yhteistyössä korkeakoulujen kanssa. Kelpoisuuskoete voidaan suorittaa kolmessa yliopistossa ja yhdessä ammatikorkeakoulussa.

Opetushallituksen edustajat luennoivat tutkintojen tunnustamisesta useissa ammatillisessa tunnustamiseen liittyvissä kansainvälisissä ja kotimaisissa koulutustilaisuuksissa. Opettajien valinnoista vastaaville järjestettiin koulutusta ulkomaisten opettajatutkintojen tuottamasta kelpoisuudesta.

Enic/Naric-tiedotuskeskus

Enic (European Network of National Information Centres on Academic Recognition and Mobility) ja Naric (Network of National Academic Recognition Information Centres) ovat akateemisen tunnustamisen alalla toimivia kansainvälisiä tiedonvälitysverkostoja, joiden tehtävänä on edistää ulkomaisen koulutuksen ja ulkomailla suoritettujen tutkintojen akateemista tunnustamista.

Korkeakoulututkintojen tunnustamista koskeva ns. Lissabonin sopimus tuli Suomessa voimaan 1.3.2004. Opetushallituksen edustaja on toiminut em. sopimuksen komitean varapuheenjohtajana. Opetushallitukselle on määritelty kansallinen tiedotusvastuu useista sopimukseen liittyvistä kysymyksistä. Lisäksi Pohjoismaat ovat yhteisesti antaneet ns. Reykjavikin julistuksen, jonka tarkoitus on vahvistaa Lissabonin sopimuksen toimeenpanoa Pohjoismaissa. Pohjoismaiden Naric-toimistot antoivat Pohjoismaiden ministerineuvostolle julistuksen mukaisesti raportin tutkintojen tunnustamisesta havaituista ongelmista Pohjoismaissa.

Akateemisen tunnustamisen alueella osallistuttiin aktiivisesti ns. Bologna-prosessia edistävään kehittämiseen. Opetushallituksen edustaja oli jäsenenä kansallisessa Bologna-promootioryhmässä.

Korkeakouluille, kesäyliopistoille ja maahanmuuttajajärjestöille annettiin koulutusta tutkintojen tunnustamisesta, ns. yhteistutkinnoista ja/tai kaksoistutkinnoista ja korkeakoulututkintojen viitekehystä. Opetushallituksen edustaja oli myös asiantuntijajäsenenä ns. raja-alueyliopistohankkeen työryhmässä. Opetushallituksen edustaja oli jäsenenä Euroopan unionin uuden elinikäisen oppimisen ohjelman toimeenpanoa suunnittelevan komission asiantuntijaryhmässä.

Opetushallitus järjesti korkeakouluissa oppilasvalintoja tekeville kaksi koulutustilaisuutta, joissa opastettiin arvioimaan Baltian maissa, Neuvostoliitossa, Venäjällä ja IVY-maissa annettuja tutkintotodistuksia. Bosniaan ja Kroatiaan perustettavien Enic-toimistojen henkilöstölle annettiin koulutusta tutkintojen tunnustamisen periaatteista ja käytännön toteutuksesta. Opetushallituksen edustajat ovat luennoineet useissa akatemiseen tunnustamiseen liittyvissä kansainvälisissä ja kotimaisissa koulutustilaisuuksissa.

Pohjoismaiden ministerineuvosto rahoittaa kolmivuotista Pohjoismaiden Naric-yksiköiden yhteisprojektia, jonka tarkoituksena on lisätä pohjoismaista tutkintojen tunnustamisen yhdenmukaisuutta. Tehostettiin pohjoismaisten Naric-yksiköiden välistä tiedonvaihtoa ja otettiin käyttöön Pohjoismaisten toimistojen yhteinen verkkosivu. Suomen yksikkö osallistui Tanskan ja Ruotsin yksiköiden toiminnan arviointiin.

Tutkintojen tunnustamiseen liittyviä puhelintiedusteluja tehtiin vuoden 2005 aikana noin 5 300 ja kirjallisia tiedusteluja 2500 kappaletta. Suurin kysyjäryhmä olivat yksittäiset henkilöt, jotka opiskelevat ulkomailla tai suunnittelevat ulkomaisia opintoja. Suomalaisia tutkintoja koskevia kyselyjä tekivät ulkomaiset tutkintojen tunnustamisasioita hoitavat tiedonvaihtokeskukset. Arvioita ulkomaisista tutkinnoista pyysivät yliopistot, ammattikorkeakoulut, työvoimatoimistot sekä suomalaiset yritykset, joilla on kansainvälistä toimintaa.

Europassi

Vuoden 2005 alussa otettiin kaikissa EU- ja ETA-maissa käyttöön uusi Europassi. Europassi koostuu viidestä asiakirjasta, joiden tarkoituksena on auttaa opiskelijoita ja työntekijöitä osoittamaan osaamistaan muualla Euroopassa. Asiakirjat ovat samanmuotoisina käytössä kaikissa EU/ETA-maissa.

Opetusministeriö nimesi 21.1.2005 Opetushallituksen Suomen Europass-keskukseksi. Europassille asetettiin ohjausryhmä, jossa on mm. työntekijöiden, opiskelijoiden, koulutuksen järjestäjien ja liikkuvuusasioista vastaavien tahojen edustajat.

Tiedotuksen avulla pyritään tavoittamaan mahdollisimman laajasti Europassin mahdolliset käyttäjät, sekä opiskelijat että myös työelämässä olevat. Europassista on tiedotettu koulutuksen järjestäjille ja opiskelijoille verkkosivujen, painetun tiedotusmateriaalin ja puhelin- ja sähköpostineuvonnan avulla sekä esittelemällä Europassia liikkuvuuteen liittyvissä tilaisuuksissa. Europassin www-sivuja kehitettiin ja Europassista tiedotettiin lähes 70 kokouksessa, seminaarissa, koulutustilaisuudessa tai muussa tapahtumassa. Europassin kansalliseen aloitusseminaariin 27.9.2005 osallistui yli 300 henkeä. Suomen Europass-keskus on ollut aloitteellinen kehitettäessä eri maiden kansallisten Europass-keskusten yhteistyötä.

Uudenmuotoinen Europass-liikkuvuuspassi otettiin käyttöön 1.8.2005. Yli 30 ammatillista oppilaitosta on ottanut sen käyttöön. Korkeakoulujen kanssa käydään neuvotteluja Europassin käyttö-tavoista.

Opetushallituksen tehtävänä on korkeakoulututkintojen tutkintotodistusten kansainvälisen liitteen, Diploma Supplementin käytön neuvonta. Opetushallituksen verkkosivuilla olevia suomen- ja ruotsinkielisiä ohjeita Diploma Supplement -asiakirjan täyttämiseksi on päivitetty. Yliopistoille ja ammattikorkeakouluille on annettu pyynnöstä neuvoja ja koulutusta Diploma Supplementin täytöstä.

Kaikkiin ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin, joiden perusteet vahvistettiin vuoden 2005 aikana, laadittiin Euroopan unionin komission mallin mukaiset kansainväliseen käyttöön tarkoitetut Certificate Supplement -liitteet. Liitteet käännetään ruotsiksi ja englanniksi ja sijoitetaan Europass-keskuksen verkkosivuille.

NRP-vastuuyksikkö

Eurooppalaisen NRP (National Reference Points for Vocational Qualifications) -verkoston tehtävänä on välittää tietoa EU/ETA-maiden ammatillisista tutkinnoista ja niiden tunnustamisesta. Opetusministeriö on nimennyt Opetushallituksen NRP-verkoston Suomen vastuutahoksi. Kansainvälisesti verkoston toiminta on edelleen käynnistysvaiheessa. Tietoa on välitetty Opetushallituksen verkkosivuilla olevien NRP-sivujen kautta sekä vastaamalla ammatillisten tutkintojen vastaavuutta koskeviin kyselyihin. Vuonna 2005 annettiin 60 tutkintojen vastaavuutta ja tutkintojen tuottamaa pätevyyttä koskevaa kirjallista lausuntoa.

2.2.5.5 Muut tehtävät

Arkki-tiimi hoitaa Opetushallituksen asioiden kirjaamisen ja asioiden käsittelyn seurannan sekä niihin liittyvän tietopalvelun. Vuonna 2005 kirjattiin Opetushallituksen diaariin yhteensä 16 124 kirjausta (vuonna 2004: 15 760), joista 7 623 (2004: 7 459) oli asioiden ensikertaisia kirjauksia ja 8 501 (2004: 8 301) välitoimenpiteiden kirjauksia. Kasvua kokonaismäärässä on 364 kappaletta (2,3 %) (2004 8,1 %). Ensikertaisista kirjauksista 18 ja välitoimenpiteistä 26 koski salassa pidettäviä asiakirjoja. Asioista kirjattiin suoraan salassa pidettäväksi siis 0,24 %. (Vuonna 2004 9 ensikertaista kirjausta ja 3 välitoimenpidettä, yhteensä 0,11 %.)

Vuonna 2005 kirjaamo otti vastaan 492 asiakirjapyyntöä eli keskimäärin hieman vajaat kaksi pyyntöä työpäivää kohti. Asiakirjapyynnöistä 410 kohdistui Opetushallituksen (OPH) ja loput 82 kouluhallituksen (KHs) ja ammattikasvatustalouden (AKH) asiakirjoihin. Asiakirjapyynnöistä 404 eli 82 % (2004 81 %) pystyttiin toimittamaan saman päivän aikana. Loppujen 88 pyynnön keskiarvo-toimitusaika oli 4,0 vuorokautta (2004 4,7). Kirjaamon tietopalveluasiakkaista oli viraston ulkopuolisia 38,2 % (2004 43,3 %).

2.2.6 Valtion oppilaitokset

Tilivirasto Opetushallitukseen kuuluu päämaksupisteen lisäksi 18 valtion oppilaitosta, joista 10 yleissivistävää ja viisi ammatillista erityisoppilaitosta sekä Saamelaisalueen koulutuskeskus, Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus ja Opetusalan koulutuskeskus, Opeko. Opetushallitus huolehtii lisäksi valtion koulukotien perusopetuksesta.

Opetushallituksen marraskuun alusta voimaan tullessa työjärjestyksessä perustettiin viraston taloushallintopalvelut -ryhmään oma kahden hengen valtionoppilaitosalaryhmä, joka vastaa oppilaitosten tulos- ja resurssiohjauksesta. Poikkeuksen muodostaa Opetusalan koulutuskeskus, jonka tulosohjauksesta vastaa pääjohtaja.

Valtionhallinnon tuottavuushankkeessa valtion oppilaitoksia käsiteltiin Opetushallituksen tuottavuushankkeen osana. Valtionoppilaitosalaryhmän edustajat sekä oppilaitosten edustajat osallistui-
vat opetusministeriön vetämän valtion oppilaitosten tuottavuuden kehittämishankkeeseen, jossa on mukana asiantuntija Tilastokeskuksesta. Hanke jatkuu vuonna 2006.

Vuonna 2005 oli ammatillisessa peruskoulutuksessa sekä yleissivistävässä koulutuksessa yhteensä 3060 opiskelijaa (3075 vuonna 2004). Vuoden lopussa oli valtion oppilaitosten vakinaisen ja mää-
räikäisen henkilöstön lukumäärä yhteensä 1 710 (1 712).

Vuoden 2005 vaativin hanke on ollut UPJ eli palkkausjärjestelmä uudistus. A - palkkaisten osalta solmittiin tarkentava virkaehtosopimus 13.10.2005. C - palkkaisten osalta valmistelut käynnisty-
ivät syksyn kuluessa. Työ jatkuu vuonna 2006. Prosessin kuluessa koulujen yhteistyö on lisääntyi-
nyt. Palkkausjärjestelmä uudistus on tuonut lisämahdollisuuksia toiminnan kehittämiseksi työteli-
äisten analysoinnin sekä säännöllisen ja strukturoidun kehittämiskeskustelukäytännön kautta.

Valtakunnallinen resurssi- ja kehittämiskeskustoimintaa on lisääntynyt ja toimintamuotoja on edelleen kehitetty.

Opetushallitus tulosoittaa valtion oppilaitoksia. Oppilaitokset toimittivat virastoon syyskuussa toiminta- ja taloussuunnitelmansa vuosille 2007 – 2009. Tulossopimusneuvottelut on käyty kaik-
kien oppilaitosten kanssa ja neuvottelujen tuloksena on allekirjoitettu vuoden 2006 toimintaa koskevat tulossopimukset.

Vuoden 2004 toiminnan palautekeskustelut käytiin ryhmittäin: ammatilliset erityisoppilaitokset, näkövammaisten, kuulovammaisten ja liikuntavammaisten koulut sekä Meriturva ja Saamalaisalu-
een koulutuskeskus kukin omanaan. Lisäksi koulut suorittavat jatkuvaa itsearviointia ja parantavat toimintansa laatua.

Alkuvuoden aikana Opetushallitus osallistui STAKESin järjestämiin valtion koulukotien tulossopi-
musneuvotteluihin.

Valtion oppilaitosjohdon koulutus käynnistyi keväällä ja se jatkuu vuoden 2006 ajan Opetusalan koulutuskeskuksen organisoimana.

Valtion oppilaitosten kulurakenne vaihtelee ryhmittäin. Opetukseen käytetyt kulut ovat suurim-
millaan kielikouluissa (64 %) ja pienimmillään vammaisten lasten kouluissa (30 %). Ammatillisissa oppilaitoksissa opetuksen osuus on puolet kuluista (49 %).

Vastaavasti oppilashuollon osuus kuluista on 42 % vammaisten lasten kouluilla, 22 % ammatilli-
sissa oppilaitoksissa ja 9 % kielikouluissa.

Hallinnon osuus kielikouluissa on 5 %, vammaisten lasten kouluissa ja ammatillisissa oppilaitok-
sissa 9 %.

Kiinteistömenojen osuus on kaikissa oppilaitoksissa noin viidennes kuluista.

KOULUJEN VARSINAISEN TOIMINNAN KULUT VUONNA 2003-2005			
(ei sisällä maksullisen palvelutoiminnan kuluja)			
Ammatilliset erityisoppilaitokset	2003	2004	2005
Opetus	15 577 447	15 896 424	16 476 649
Oppilashuolto	6 704 527	7 199 218	7 263 346
Hallinto	2 356 546	2 915 020	3 052 602
Kiinteistö	6 240 187	6 401 119	6 677 452
	30 878 707	32 411 781	33 470 049
Vammaisten lasten koulut	2003	2004	2005
Opetus	8 690 089	9 044 970	9 330 619
Oppilashuolto	12 029 891	12 389 530	13 283 662
Hallinto	3 263 321	2 822 616	2 832 581
Kiinteistö	5 810 636	5 882 588	5 927 960
	29 793 937	30 139 704	31 374 822
Kielikoulut	2003	2004	2005
Opetus	5 857 000	6 033 618	6 083 633
Oppilashuolto	855 572	920 123	874 702
Hallinto	437 000	447 950	495 496
Kiinteistö	2 197 240	2 084 756	2 088 442
	9 346 812	9 486 447	9 542 273

VALTION YLEISSIVISTÄVÄT OPPILAITOKSET

KIELIKOULUT

Valtion kielikouluja ovat Helsingissä sijaitsevat Helsingin ranskalais-suomalainen koulu ja Suomalais-venäläinen koulu.

Kielikoulujen tulosalueet ovat esiopetus, perusopetus ja lukio-opetus. Niissä painottuvat asianomaisen kielialueen kieli ja kulttuuri.

Koulut ovat tehneet leirikoulu-, kulttuuri- ja opintomatkoja Ranskaan ja Venäjälle sekä järjestäneet tilaisuuksia oman kielialueensa kulttuurin tunnetuksi tekemiseksi. Yhteistyöhankkeita on ollut muiden ranskan- ja venäjänkielen opetusta antavien koulujen kanssa kouluttamalla ja konsulttoimalla opettajia ranskan ja venäjän kielen opetuskysymyksissä. Resurssikeskustoimintaan ei ole kyetty osoittamaan lisäresursseja, joten toiminta on jatkunut entisellä tasolla. Koulut ovat ottaneet vastaan ranskaa ja venäjää opiskelevia oppilasryhmiä ja ranskan ja venäjän opettajia muista kouluista. Molemmat koulut ovat jatkaneet perus- ja lukio-opetuksen opetussuunnitelmatyötä ja kehittäneet uusia opetusmenetelmiä.

KIELIKOULUT 2003 - 2005			
	2003	2004	2005
Oppilasmäärä keskimäärin:	1545	1586	1529
- esiopetus	126	127	124
- perusopetus	1139	1176	1106
- lukio	280	283	299
Perusopetuksen päättötodistuksen suorittaneita	110	138	135
Ylioppilastutkinnon suorittaneita	84	76	67

VAMMAISTEN LASTEN KOULUT

Vammaisten lasten kouluja ovat Haukkarannan koulu Jyväskylässä, Lohipadon koulu Oulussa, Mäntykankaan koulu Kuopiossa sekä Ruskeasuon koulu Helsingissä, jotka ovat ensisijaisesti liikuntavammaisille tarkoitettuja oppilaitoksia. Jyväskylän näkövammaisten koulu sekä Svenska skolan för synskadade Helsingissä ovat näkövammaisille ja Merikartanon koulu Oulussa sekä Mikael-koulu Mikkelissä ovat kuulovammaisille tarkoitettuja oppilaitoksia.

Vammaisten lasten valtion erityiskoulut ovat valtakunnallisia kehittämis- ja resurssikeskuksia, joille opetusministeriö on perusopetuslain (628/1998) 8, 39 ja 52 §:n nojalla määrännyt erityiseksi tehtäväksi järjestää esi-, perus- ja lisäopetusta sekä opetukseen liittyviä tukipalveluita niille vaikeasti monivammaisille ja sairaille oppilaille, joiden opetusta ei voida järjestää kunnan koululaitoksessa. Opetusta järjestetään näkö-, kuulo- ja liikuntavammaisille, neurologisesti sairaille ja pitkäaikaissairaille, dysfaattisille ja autistisille sekä muille vammaisille ja sairaille lapsille ja nuorille. Palveluja annetaan muille opetuksen järjestäjille, oppilaiden vanhemmille, opettajille, koulunkäyntiavustajille, teveydenhoito- ja kuntoutuskenkilöstölle sekä muille oppilaan kanssa työskenteleville asiantuntijoille.

Koulut antavat oppilaille oppimisvalmiuksia parantavaa kuntoutusta, tilapäistä opetusta ja kuntoutusta tuki- ja kokeilujaksojen aikana sekä kehittää opetus- ja kuntoutusmenetelmiä, opetusvälineitä ja oppimateriaaleja.

Opetussuunnitelman ja yksilöllisten suunnitelmien laatiminen on jatkunut uudistuvien opetussuunnitelmien perusteiden mukaisesti. Lisäksi koulut kehittävät opetus- ja kuntoutusmenetelmiä, opetusvälineitä, oppimateriaaleja sekä virtuaalista palveluverkosta. Oppilaskodissa koulut järjestävät tarvittaessa oppilaille täysihoidon sekä koulukuljetukset.

Koulut toimivat myös resurssi- ja kehittämiskeskuksina ja antavat ohjaus-, koulutus- ja informaatiopalveluja kuntien opetustoimen viranhaltijoille, yleis- ja erityisopetuksen opettajille, koulunkäyntiavustajille ja oppilaiden vanhemmille ja heidän perheilleen sekä oppilaiden kanssa työskenteleville muille asiantuntijoille.

Vammaisten lasten koulujen oppilasmäärät ovat kasvaneet edellisvuodesta runsaat 3 % 481 oppilaasta 497 oppilaaseen. Peruskoulun päättötodistuksia annettiin 54 oppilaalle, kasvua noin 6 %.

Resurssikeskustoiminnan osalta painopiste on siirtynyt edelliseen vuoteen verrattuna kurssitoiminnasta (vähennystä 10 %) tukijaksoihin (lisäystä tukijaksojen määrässä yli 6 % ja osallistuneiden määrässä 16 %).

VAMMAISTEN LASTEN KOULUT 2003 - 2005

Toiminnan laajuus koulussa	2003	2004	2005
Opiskelijamäärä koulussa	498	481	497
- esiopetus	28	28	33
- perusopetus	423	409	420
- lisäopetus	47	44	44
peruskoulun päättötodistuksia	62	51	54
Palvelukeskustoiminnan laajuus			
Ohjaustoiminta koulussa			
- kursseja	176	117	106
- kurssipäiviä	1288	1255	1116
Ohjaustoiminta kentällä			

- ohjauskäyntejä	762	832	597
- oppilaita	766	683	669
- kuntia, joissa käyty	n.a.	229	237
Tilapäinen opetus ja kuntoutus			
- Tukijaksoja	243	252	268
- Päiviä	3071	3265	3195
- Osallistuneita	402	400	464
Lukion suorittamista edistävä opetus (Mikael –koulu)			
- oppilaita	11	11	12
- suoritti ylioppilastutkinnon	1	3	1

VALTION AMMATILLISET OPPILAITOKSET

VALTION AMMATILLISET ERITYISOPPILAITOKSET

Valtion ammatillisia erityisoppilaitoksia ovat Arlainstituutti Espoossa (näkövammaiset), Aura-instituutti Turussa (kuulovammaiset) sekä Alavuden erityisammattikoulu, Kuhankosken erityisoppilaitos Laukaalla ja Perttulan erityisammattikoulu Hämeenlinnassa (kehitysvammaiset).

Valtion ammatillisten erityisoppilaitosten tehtävänä on ammatillisen peruskoulutuksen ja valmentavan koulutuksen järjestämisen lisäksi toimia alueensa ammatillisen erityisopetuksen resurssi- ja kehittämiskeskuksina. Toimintaa on toteutettu osallistumalla erityisopetuksen kansallisiin ja kansainvälisiin kehittämishankkeisiin sekä tarjoamalla konsultaatiopalveluja ammatillisille oppilaitoksille ja muille hallinnonaloille. Vahvaa perinteistä resurssikeskustoimintaa on jatkettu koulutukseen hakeutuville nuorille järjestettyjen koulutuskokeilujen muodossa ja järjestämällä vaikeimmin vammaisten koulutusta opiskelijoiden kotipaikkakuntien tuntumassa.

Toiminnan painopiste on edelleen ollut alueellisessa kehittämisessä ja vastuun ottamisessa oman toiminta- alueen erityistä tukea tarvitsevien nuorten perusopetuksen jälkeisestä koulutuksesta yhdessä alueen muiden toimijoiden kanssa. Valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen opiskelijamäärät ovat lisääntyneet ja toimintamuotoja on kehitetty. Vaikeasti vammaisten perusopetuksen jälkeisen koulutuksen järjestämisen muodot ovat vakiintumassa ja näiden nuorten koulutuksellinen ja myös alueellinen tasa-arvoisuus on parantunut.

Opiskelijamäärät ovat opetusministeriön myöntämien kiintiöiden mukaiset eli oppilasmäärä on pysynyt ennallaan ollen viime vuonna 883 opiskelijaa. Näistä runsaat puolet (475) oli ammatillisessa peruskoulutuksessa ja 408 opiskelijaa valmentavassa koulutuksessa.

Päättötodistuksia annettiin viime vuonna 369 opiskelijalle (nousua edellisvuodesta 10 %). Todistuksista yhä suurempi osa on ollut joko tutkintotodistuksia (annettu 60 opiskelijalle) tai tutkintotodistuksia, joissa mukautettuja opintokokonaisuuksia (66). Vastaavasti opiskelijoiden määrä, joille on annettu todistus suoritetuista opinnoista, on pienentynyt lähes viidenneksellä (243).

Kolmannes opiskelijoista on koulutuksen jälkeen siirtynyt jatkokoulutukseen (117) ja neljännes toimintakeskuksiin (94). Työttömäksi jääneiden määrä on ollut laskusuunnassa, viime vuonna määrä oli 18 (edellisvuonna 25).

VALTION AMMATILLISET ERITYISOPPILAITOKSET 2003 – 2005

	2003	2004	2005
Oppilasmäärä	868	876	883
- ammatillinen peruskoulutus	457	463	475
- valmentava koulutus	411	413	408
Päättötodistusten lukumäärä	332	338	369
- tutkintotodistus	31	21	60
- tutkintotodistus, jossa mukautettuja opintokokonaisuuksia	17	29	66
- todistus suoritetuista opinnoista	301	288	243
Opintonsa keskeyttäneitä	n.a.	39	40
Koulutuksen jälkeinen aika	346	338	370
- vapaat työmarkkinat	51	51	49
- avotyö	28	34	32
- tuettu työ	30	17	7
- toimintakeskukset	58	80	94
- jatkokoulutus	109	108	117
- itsenäinen yrittäjä	18	12	17
- työtön	37	25	18
- muu (eläkkeellä tms)	25	11	36

SAAMELAISALUEEN KOULUTUSKESKUS

Saamelaisalueen koulutuskeskus on monialainen ja monikulttuurinen oppilaitos Inarissa, Suomen saamelaisalueella. Koulun tehtävänä on antaa koulutusta saamelaisalueen tarpeisiin: poronhoitoon ja saamelaiskäsitöihin, mutta myös tietotekniikkaan, matkailuun, ravintolatöihin, liiketalouteen ja sosiaali- ja terveysalan töihin.

Kansainvälisessä toiminnassa painopistealueena ovat olleet ensisijaisesti arktiset alueet ja niiden perinteiset elinkeinot. Yhteistyötä tehtiin mm. opettaja- ja oppilasvaihtona mm. arktisen yliopiston kanssa.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa on vuosittain ollut noin 130 opiskelijaa. Päättötodistuksen on saanut viime vuonna 36 opiskelijaa (lisäystä edellisvuoteen 44 %).

Yleissivistävän koulutuksen osalta opiskelijamäärä vaihtelee vuosittain eri koulutuslinjojen sisään-oton suhteessa. Viime vuonna oppilaita oli 22 ja he suorittivat 880 opintoviikkoa.

Saamenkielen ja kulttuurin koulutus on kasvanut noin kymmenellä prosentilla (643 opiskelijaa / 1165 opintoviikkoa).

Sekä työvoimapolitiittinen koulutus että ammatillinen lisäkoulutus ovat vähentyneet aikaisempaan verrattuna.

SAAMELAISALUEEN KOULUTUSKESKUS 2003 - 2005

	2003	2004	2005
AMMATILLINEN PERUSKOULUTUS			
Opiskelijoita	120	132	129
Päättötodistusten lukumäärä	24	25	36
YLEISSIVISTÄVÄ KOULUTUS			
Opiskelijoita	24	25	22
Opintoviikkoja	960	1000	880
MUU KOULUTUS			

Saamenkielen ja kulttuurin koulutus			
- opintoviikkoja	1068	1050	1165
- opiskelijoita	586	548	643
- lyhytkursseja	99	69	93
Työvoimapolitiittinen koulutus:			
- opiskelijoita	128	61	43
- kursseja	20	6	5
- kurssipäiviä	1312	616	157
Ammatillinen lisäkoulutus:			
- opiskelijoita	458	345	333
- kursseja	27	21	20
- kurssipäiviä	570	411	450

MERENKULUN TURVALLISUUSKOULUTUSKESKUS (Meriturva)

Meriturvan osalta perusinveistoinnit on tehty, viimeisimpänä valmistui Ojamon kohteen laitteistot ja rakennukset.

Lohjan Pelastautumiskoulutusyksikössä jatkui maksullinen koulutustoiminta. Toiminta on kasvanut viime vuodesta.

Upinniemen Palokoulutusyksikkö on järjestänyt laivahenkilöstöä koskevien viranomaisvaatimusten mukaisia miehistön ja päällystön palokursseja normaaliin tapaan ja täysitehoisesti. Yksikön asiakaskuntaan on kuulunut aikaisempien vuosien tapaan oppilaitoksia, varustamoita, puolustusvoimien yksiköitä sekä maapuolen teollisuuslaitoksia.

Otaniemen Laivasimulaattoriyksikössä on jatkettu navigointisimulaattorikompleksin ohjelmiston jatkokehittämistä. Otaniemessä tehdyt simulaattori-inveistoinnit pienensivät tilapäisesti toiminnan volyyymiä viime vuonna.

Kertomusvuonna jatkettiin kaikkia yksiköitä yhteisesti koskevaa kehityshanketta, jonka tarkoitus on saattaa laatujärjestelmä ajan tasalle ja saada se eri yksiköiden kesken yhdenmukaiseen muotoon.

MERENKULUN TURVALLISUUSKOULUTUSKESKUS 2003 - 2005			
	2003	2004	2005
Yhteensä:			
- kursseja	122	179	197
- kurssipäiviä	245	318	347
- koulutettuja	1818	2066	2043
- osallistuneet yhteensä	1818	2596	2701

OPETUSALAN KOULUTUSKESKUS (OPEKO)

Opekon tehtävät on määritelty laissa (1259/97) ja asetuksessa (187/98) ja toimintaperiaatteista on sovittu työjärjestyksessä. Opetusalan koulutuskeskus on Opetushallituksen alainen, verkostoperiaatteella toimiva opetustoimialan jatko- ja täydennyskoulutuksen asiantuntijaorganisaatio, joka tarjoaa koulutus-, konsultointi- ja kehittämispalveluja ensisijaisesti opetusalan henkilöstölle esi- ja perusopetuksen, toisen asteen yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen sekä aikuiskoulutuksen alueilla sekä tätä toimintaa tukevia ravintola-, majoitus-, kokous- ja kiinteistönhoitopalveluja.

Opeko on valtakunnallisesti ja kansainvälisesti toimiva laitos. Toimintakaudella lisättiin ja monipuolistettiin opetustarjontaa sekä uudistettiin sisältöjä Opetushallituksen koulutuslinjausten sekä asiakaskunnan koulutustarpeiden ja kysynnän mukaisesti.

Opekon toimintoja ja valintoja ohjasi toimintavuonna 2005 edelleen ajatus oppivasta organisaatiosta niin, että lähestytään määrätietoisesti vuoteen 2008 yhdessä asetettua visiota kansainvälisesti arvostetusta, opetusalaan erikoistuneesta täydennyskoulutuksen osaajasta ja kehittäjästä.

Toimintavuonna 2004 Opeko järjesti 1061 koulutus- tai kehittämistilaisuutta 92 paikkakunnalla eri puolilla Suomea. Koulutettavapäiviä kertyi 36 457 ja Opekon budjetti oli noin 6,5 miljoonaa euroa (6 455 458 €) Vuoden aikana suosituimmat teemat olivat tieto- ja viestintätekniikkaan, erilaisen lapsen ja nuoren kohtaamiseen, johtamiseen ja työelämäyhteistyöhön liittyvät teemat.

OPETUSALAN KOULUTUSKESKUS 2003 - 2005			
Koulutustilaisuuksia	2003	2004	2005
<i>Heinola</i>	576	687	677
<i>Tampere</i>	237	337	384
Yhteensä	813	1024	1 061
joista toimitilojen ulkopuolella	424	528	680
Lähikoulutettavatyöpäiviä			
<i>Heinola</i>	25 713	25 992	23 154
<i>Tampere</i>	8 043	11 262	13 303
Yhteensä	33 756	37 254	36 457

EUROOPPA-KOULUT

Opetushallitus hoitaa Suomen osuutta **Eurooppa-koulujen** (13) hallinnossa. Suomalainen kieliosasto on Bryssel II -koulussa ja Luxemburg I -koulussa. Suomalaisten oppilaiden lukumäärä kasvoi Bryssel II:ssä 315:stä 345:een ja Luxemburg I:ssä 146:stä 164:aan. Muissa kouluissa suomalaisia oppilaita on 124 (105 vuonna 2004). Suomesta lähetettyjä opettajia on 27, mikä on 1,9 % kaikista kouluihin lähetetyistä opettajista. Eurooppa-koulujen vuotta 2005 hallitsi niiden tulevaisuutta koskeva keskustelu, mihin osallistuivat Euroopan komissio ja Parlamentti sekä kaikki jäsenmaat. Brysselin ja Luxemburgin Eurooppa-koulujen koulupsykologipalvelut hoidettiin Opetushallituksen yleissivistävän koulutuksen linjalla.

VALTION KOULUKODIT

Koulukotien tulosohtauksesta vastaa STAKES, Opetushallitus osallistuu tulosneuvotteluihin perusopetuksen osalta.

Valtion koulukoteja ovat Harvialan koulukoti Janakkalassa, Kasvun yhteisö Mikkelin maalaiskunnassa, VBU-center/Lagmansgården Pietarsaaren maalaiskunnassa, Limingan koulukoti, Sippolan koulukoti Anjalankoskella ja Vuorelan koulukoti Vihdissä.

Oppilaita näissä oli kertomusvuonna keskimäärin 153 (148 vuonna 2004). Koulutuksen tavoitteena on peruskoulun päästötodistuksen saaminen sekä motivoiminen jatko-opintoihin.

2.2.7 Toiminnallinen tehokkuus ja sen kehitys

2.2.7.1 Taloudellisuus ja tuottavuus

Opetushallituksen päämaksupisteen toimintamenojen ja tilivirastotasolla muiden momenttien käyttö vuonna 2005:

Momentti	Käyttö 2005	Summa	%	Kum.- summa	Kum- %
Talousarviossa Oetushallituksen päämaksupisteen toimintaan myönnetty yhteensä		19 689 041	12	19 689 041	12
29.07.21 OPH/toimintamenot	19 689 041				
29.07.21.1 OPH/toimintamenot	17 729 761				
29.07.21.2.1 Oppimateriaalin kehittäminen ja tuottaminen	1 698 267				
29.07.21.2.2 Saamenkielisen oppimateriaalin tuottaminen	261 013				
Talousarviossa Opetushallituksen tulostavoitteisiin käytettävissä muita momentteja yht.		13 061 386	8	32 750 427	21
29.40.25 Yl.siv. koulutuksen kehittäminen	897 537				
29.60.25 Amm. koulutuksen kehittäminen	276 486				
29.69.25 Aikuiskoulutuksen kehittäminen	315 067				
29.10.22 Yliop. yht. tutk-keh-julk -menot	50 538				
29.20.22 AMK yhteiset menot	1 048 860				
29.20.25 AMK kehittäminen	59 672				
29.69.22 Opetustoimen henkilöstökoulutus	10 413 226				
Muut määrärahat yht.		4 171 868	3	36 922 295	23
EU/ESR yhteensä		9 775 693	6	46 697 988	29
Valitonusuudet ja -avustukset		37 060 185	23	83 758 173	53
Valtion oppilaitosten toimintamenot		75 205 763	47	158 963 936	100
Työllisyysohjelman menot		538 292	0	159 502 228	100
Kaikki yhteensä		159 502 228			

Opetushallituksen päämaksupisteen tulosalueiden henkilöstöresurssit (htkk) ja kustannukset vuosina 2003-2005:

Tulosalue/tulosopimusalue	2003	2003	2004	2004	2005	2005
	Htkk	Hanke-kustannukset euroa	Htkk	Hanke-kustannukset euroa	Htkk	Hanke-kustannukset euroa
OPETUKSEN KEHITTÄMINEN						
Opetussuunnitelmien ja tutkintojen peruste	236	1 964 626	159	1 490 992	199	1 600 391
Koulutuksen kehittäminen	438	3 727 432	519	4 087 223	604	4 820 132
Muu koulutuksen kehittäminen	166	952 457	135	748 471	127	771 071
Koulumuotojen yhteiset hankkeet	237	1 613 596	269	1 864 049	285	2 177 276
Yhteensä	1 076	8 258 111	1 082	8 190 734	1 215	9 368 871
KOULUTUKSEN TULOKSELLISUUDEN SEURANTA JA ARVIOINTI						
Indikaattorit	13	70 394	12	72 208	10	49 652
Oppimistulosten arviointi	111	556 102	61	363 519	70	368 133
Muu arviointi	132	712 579	118	647 469	99	718 795
Yhteensä	255	1 339 075	191	1 083 197	179	1 136 580
TIETOHUOLTO						
Koulutuksen tietovaranto	121	1 118 085	160	1 541 831	155	1 443 475
Koulutustiedotus ja neuvonta	69	1 105 828	81	1 155 078	102	1 445 007
Opetustoimen talous ja rahoitus	127	673 972	119	695 943	106	561 443
Ennakointi ja seuranta	106	587 750	95	441 729	86	449 767
Yhteensä	423	3 485 634	455	3 834 581	449	3 899 692
PALVELUTEHTÄVÄT						
Kansainväliset tehtävät	356	2 699 608	309	2 378 069	232	1 926 560
Opiskelijavalinnat ja rekisteripalvelut	82	2 684 607	83	2 441 808	88	2 528 682
Toimikunnat	96	1 365 049	150	1 925 676	311	3 167 812
Tutkintopalvelut	82	361 033	89	437 211	105	536 697
Materiaalituotanto ja koulutus ja konsultointi	497	6 104 230	271	4 709 314	498	5 515 556
Viestintä	5	144 353	50	391 110	45	264 557
Valtion oppilaitospalvelut	55	249 913	53	309 387	71	402 173
Yhteensä	1 174	13 608 792	1 004	12 592 575	1 351	14 342 036
HENKILÖSTÖ JA SISÄISET TOIMINNOT						
Henkilöstön kehittäminen	58	575 587	78	982 019	69	787 088
Taloushallintopalvelut	88	707 450	99	780 922	106	793 372
Materiaalihallinto	77	765 608	67	775 263	68	611 636
Tietohallinto	75	680 452	84	592 231	81	449 633
Asiakirjakirjahallinto	58	255 837	61	296 456	60	262 598
Laatutyö ja asiakaspalautteen kerääminen	6	25 970	8	45 840	8	37 604
Johtaminen ja muut hallintopalvelut	342	1 811 962	301	1 851 522	340	1 739 261
Toimistotyöt ja yksiköiden kohdentamaton	556	2 596 766	548	3 018 285	541	2 596 155
Yhteensä	1 259	7 419 633	1 247	8 342 536	1 273	7 277 347
Tulosalueet 1, 2, 3, 4 ja 5	4 187	34 111 245	3 979	34 043 623	4 467	36 024 527

Opetushallituksen henkilöstökustannukset on laskelmassa jaettu hankkeille työajankohdentamisen perusteella. Välilliset kustannukset lähinnä poistot, valmisteveraston lisäys/vähennys ja vuokrat on vyörytetty hankkeille henkilötyökuukausien suhteessa. Kustannuslaskelma sisältää kustannukset vähennettynä Opetushallituksen läpimenevillä rahavirroilla, joita ovat mm. Opetushallituksen jakamat valtionavustukset ja Euroopan Sosiaalirahaston ESR-Tavoite 3-ohjelman maksatushakemusten perusteella suoritetut maksut. (Laskelma sisältää kuitenkin näiden teknisestä tuesta aiheutuneet kustannukset ja Opetushallituksen toteuttajana toimivien ESR-hankkeiden kustannukset.) Jatkuva työajanseurantajärjestelmä (Fortime) otettiin virastossa käyttöön keväällä 2003.

Taulukkoa tarkasteltaessa kolmen vuoden jaksolla voidaan todeta, että henkilötyökuukaudet ja kustannukset ovat kokonaisuudessaan vuosien 2003 ja 2004 osalta samansuuruiset ja kasvua on tapahtunut vuonna 2005. Opetuksen kehittämisen sekä palvelutehtävien tulosalueiden henkilötyökuukausien ja kustannusten trendi on kasvava kahden viimeisen vuoden aikana. Vuodesta 2003 lähtien laskua on nähtävissä koulutuksen tuloksellisuuden seurannan ja arvioinnin tulosalueiden käytetyissä henkilötyökuukausissa. Tietohuollon kustannusten trendi on kasvava kolmen vuoden jaksolla. Henkilöstö ja sisäiset toiminnoissa on kasvua henkilötyökuukausissa ja laskua kustannuksissa kahden viimeisen vuoden aikana.

2.2.7.2 Maksullinen toiminta ja kannattavuus

Koulutus ja konsultointi

Opetushallituksen maksullisen koulutus- ja konsultointitoiminnan kokonaislaskutus oli 2,6 mlj. euroa. Laskutus lisääntyi edeltävästä vuodesta 160 000 eurolla; tavoite ylitettiin 10 prosentilla. Laskutuksesta 57 % on peräisin julkisesti myynnissä olevista kursseista, 10 % konsultoinneista ja selvityksistä ja 9 % arvioinneista. Eniten lisääntyi julkisesti myynnissä olevien kurssien laskutus (129 000 eurolla), kun taas suurinta vähennys oli tilauskoulutusten kohdalla (106 000 euroa). Lisäystä tapahtui toiseksi eniten julkisoikeudellisten suoritusten ja konsultointien laskutuksessa (kumpikin noin 70 000 eurolla).

Koulutustilaisuuksia järjestettiin 139, joista 39 oli tilaajan tarpeisiin räätälöityjä tilauskoulutuksia. Tilaisuuksiin osallistui 8 400 henkilöä ja koulutettavapäiviä kertyi liki 14 200.

Koulutus ja asiantuntijatuki vuosina 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
Koulutustilaisuuksia	120	122	112	105	100
Tilauskoulutuksia	26	31	36	35	39
Koulutustilaisuuksia yhteensä	146	153	148	140	139
Osanottajia	8 646	9 293	9 433	9 492	8 401
Koulutettavapäiviä	15 240	16 071	16 194	15 023	14 153
Konsultointeja ja selvityksiä	18	14	10	9	11
Arviointitilauksia	163	112	49	51	97

Vuonna 2005 koulutustilaisuuksista 3/4 kohdistui joko opetuksen menetelmälliseen tai sisällölliseen kehittämiseen.

Avoimien koulutustilaisuuksien jakaantuminen teemoittain (%)

	2001	2002	2003	2004	2005
Opetuksen sisällöllinen kehittäminen	18	25	37	32	28
Opetuksen menetelmällinen kehittäminen	50	57	43	45	46
Koulutuksen arvioinnin kehittäminen	18	11	9	6	9
Opetuksen hallinto, juridiikka ja rakentaminen	14	7	11	17	17

Avoimessa haussa oli 121 kurssia, joista peruuntui 21. Pääkaupunkiseudun kursseista peruuntui 17 % ja muun Suomen kursseista 18. Toteutuneista kursseista 69 % järjestettiin pääkaupunkiseudulla. Puolet koulutuksista on yhden päivän tilaisuuksia.

Avoimien koulutustilaisuuksien alueellinen jakaantuminen (%)

	2001	2002	2003	2004	2005
Pääkaupunkiseutu	84	67	70	77	69
Muu Suomi	16	33	30	23	31

Koulutustilaisuuksien kesto (%)

	2001	2002	2003	2004	2005
1 päivä	41	48	54	57	50
2 päivää	46	39	37	33	37
3-6 päivää	13	13	9	10	13

Lisäksi otettiin vastaan opetushallinnon tutkintoja, annettiin päätöksiä ja lausuntoja sekä tuotettiin muita tilattuja maksullisia suoritteita seuraavasti:

Julkisoikeudelliset suoritteet (kpl)		2002	2003	2004	2005
6700001	Opetushallinnon tutkinto	494	511	470	392
6700007	Yl. kielitutkintojen arvioijarekisteriin merkitseminen	48	4	6	27
6700013	Ulkomaisten kk-opintojen rinnastaminen	245	228	296	271
6700014	Kelpoisuus virkaan tai tehtävään	92	159	139	227
6700015	Opettajan riittävät opinnot tiettyihin opetustehtäviin	7	2	6	4
6900596	Valtion kielitutkinnot	2 138	3 559	3 421	3904
	Yhteensä	3 024	4 463	4 338	4 825

Lausunnot ja arviot (kpl)		2002	2003	2004	2005
6600001	Ulk. tutk. vastaavuus suomalaisiin tutkintoihin	34	32	23	30
6600003	Näyttötutkojen järjestämisedellytysarviot	133	110	187	124
	Yhteensä	167	142	210	154

Tietopalvelu (kpl)		2002	2003	2004	2005
6500059	Osoitteet	73	73	59	55
6900036	Valtionosuuslaskelmat	32	17	20	20
	Yhteensä	105	90	79	75

Arvioinnit, konsultoinnit ja selvitykset

Vuonna 2005 kouluille ja koulutuksen järjestäjille tarjottiin mahdollisuus tilata suomen- ja ruotsinkielellä oppimistulosten arviointi keväällä äidinkielessä ja kirjallisuudessa (9. lk) sekä syksyllä äidinkielessä ja matematiikassa (3. lk). Tilauksia tuli yhteensä 91, jotka kohdistuivat 479 kouluun. Maksullisissa arvioinneissa oli mukana 20 900 oppilasta.

Arviointi	Vuosi	Tilauksia	Kouluja	Oppilaita
äidinkieli 9 lk	2005	42	131	10 567
modersmål 9 åk	2005	4	14	683
Yht.		46	145	11 250
matematiikka ja äidinkieli 3 lk	2005	35	266	8 456
modersmål och matematik åk 3	2005	10	68	1 200
		45	334	9 656
Yht.		91	479	20 906

Itsearvioinnin tuen ja ulkoisen auditoinnin hankkeita oli käynnissä 6 kohdistuen erityisesti ammatillisen koulutuksen ja aikuiskoulutuksen organisaatioihin.

Konsultointeja ja selvityshankkeita oli vuonna 2005 meneillään 11, joista 6 kohdistui ulkomaille. Tärkein kansainvälisen toiminnan asiakas oli ulkoasiainministeriö, jonka toimeksiannosta Opetushallitus tuki vuonna 2004 kuuden kehitysmaan opetussektorin kehitystä asiantuntija-avun muodossa. Yhteistyömaina olivat Etelä-Afrikka, Etiopia, Mosambik, Sambia, Tansania sekä Nepal. Lisäksi maksullisena palvelutoimintana järjestettiin opintomatkoja ulkomaisille valtuuskunnille sekä kolme kansainvälistä Pisa-seminaaria, joiden osallistujat tulivat 57 eri maasta.

Oppimateriaali- ja julkaisutoiminta

TUOTTEET

Myytävien Opetushallituksen tuotteiden määrä oli 1 576 nimikettä. Myyntiin tuli 152 uutta nimikettä, joista oppikirjoja 33 kpl ja sähköisiä oppimateriaaleja 6 kpl. Raportteja, oppaita ja esitteitä 67 kpl ja opetussuunnitelmien perusteita 46. Myynnistä poistui vuoden lopussa 270 nimikettä, joten nimikemäärä vuoden 2006 alussa oli 1 306 nimikettä.

MYYNNTI

Vuonna 2005 myyntitapahtumia oli 11 600 kpl (12 700 kpl v.2004), josta käteismyyntitapahtumia oli 533 (520 v. 2004). Verkkokaupan kautta tuli tilauksia tuli 3 010 kpl (2 830 kpl v. 2004) ja sähköpostin kautta 1 630 kpl (2 500 kpl v. 2004). Laskuja lähetettiin 11 188 kpl (11 500 kpl v. 2004).

Nimikkeitä myytiin yhteensä 90 580 kpl (90 940 kpl v. 2004). Oppimateriaalien myynti oli yhteensä 59 536 kpl (52 720 kpl v. 2004), tästä oppikirjojen osuus oli 57 055 kpl (49 900 kpl v. 2004), videoiden ja äänitteiden osuus oli 1 400 nimikettä (1 520 v. 2004) ja cd-romien ja verkkotuotteiden osuus oli 1 081 kpl (1 300 kpl v. 2004). Julkaisuja myytiin 22 073 kpl ja Opetussuunnitelmien perusteita 8 971 kpl. Yhteensä 31 044 kpl (38 220 kpl v. 2004).

Lähetyksiä oli 10 827 kpl (11 391 kpl v. 2004). Vuoden myydyimmät tuotteet oppikirjoista olivat Ortodoksisenuskonnon -oppikirjasarjasta tuotteet ”Kohti kirkon elämää” 1 533 kpl ja ”Sofian elämää” 1 433 kpl sekä erityisopetuksen englannin kielen sarjasta peruskouluille yläluokkien oppikirja ”English for Us” 1 332 kpl. Julkaisuista myydyimmät tuotteet olivat ”Oppisopimuskansio” 3 448 kpl, ”Opas oppisopimuskoulutukseen” 3 053 kpl ja ”Julkisuus ja tietosuoja opetustoimessa” 1 185 kpl (erillinen liite myydyimmistä tuotteista)

LASKUTUS

Opetushallituksen myyntipalvelun laskutus oli 1,43 milj. euroa (ed.vuonna 1,45milj.euroa), josta Kirjavälityksen kautta myynti oli 249 266 euroa (ed.vuonna 214 000 euroa). OTE-lehden tilaajamäärä oli vuoden lopussa 2 160 (ed.vuonna 2 300) ja laskutus oli 60 525 euroa (ed.vuonna 64 391 euroa).

MARKKINOINTI

Opetushallituksen tuotteet olivat esillä 22:ssa messu- ja opettajapäivä tapahtumassa. Suurimmat tapahtumat olivat Educa 2005, kävijämäärä oli n. 9500, Pohjois-Suomen OPI-päivät kävijämäärä oli 3 500, ITK-päivät, kävijämäärä oli n.1 000 ja Kuntamarkkinat, jossa kävijämäärä oli 6610 . Next Step- ja Studiamessut -tapahtumissa oli kummasakin yli 10 000 kävijää..Kahdeksan tapahtumaa oli Oph:n omia tilaisuuksia. (Liite tapahtumista). Kolmeen opettajatapahtumaan toimitettiin vain luetteloita ja esitteitä.

Uusien oppikirjasarjojen julkistamistilaisuuksia oli kaksi, toinen Varför inte! –sarjasta, joka pidettiin keväällä ja toinen Ortodoksioppikirja -sarjasta syksyllä.

Uutuustuotteiden suoramarkkinointia peruskouluille, lukioille ja ammatillisille oppilaitoksille oli neljä laajaa sekä uutuustuotteista oli useita jakeluita kohderyhmille postitse että s-postina. Uutuustuotteista esitteitä lähetettiin myös lähetysten mukana. Ilmoituksia eri aineopettaja- ja kohderyhmille tarkoitetuissa lehdissä oli 10.

Uutuustuotteista tehtiin esitteitä ja mainoksia 102. Vuonna 2005 ilmestyi kolme aineistoluetteloita, oppimateriaaliluettelo peruskoulun tarpeisiin, oppimateriaaliluettelo ammatillisen koulutuksen ja lukion tarpeisiin sekä julkaisuluettelo. Luettelot toimitettiin kaikille kouluille ja oppilaitoksille, koulutuksen järjestäjille, kirjastoille ja muille sidosryhmille. Tuotteiden esittelyä verkkokaupassa on täydennetty verkkokaupassa ja Edu.fi:ssä. Opetushallituksen tuotteita on markkinoitu ja myyty myös Opettajan Tietopalvelun välityksellä sekä Tampereen yliopiston tiedekirjojen verkkokauppa Granumissa, jossa Opetushallituksen tuotteita on esillä 126 nimikettä. Kirjavälityksen kautta tuotteita markkinoidaan ja välitetään koko maan kirjakaupoille.

Maksullisen toiminnan kannattavuus

Opetushallitus (maksupiste) maksullisen toiminnan kannattavuus

Kustannusvastaavuuslaskelma, liiketaloudelliset suoritteet, taulukko 1

Kustannusvastaavuus, julkisoikeudelliset suoritteet, taulukko 2

Opetushallituksen (tilivirasto) maksullisen toiminnan kannattavuus

Kustannusvastaavuuslaskelma, liiketaloudelliset suoritteet, taulukko 3 a-c

Kustannusvastaavuus, julkisoikeudelliset suoritteet, taulukko 4

PÄÄMAKSUPISTE OPETUSHALLITUS
MAKSULLISEN PALVELUTOIMINNAN KUSTANNUSVASTAAVUUSLASKELMA
LIIKETALOUDELLISET SUORITTEET

Taulukko 1

	2003 € 1 000 (tot)		2004 € 1 000 (tot)		2005 € 1 000 (tot)	
	Maksullinen palvelutoiminta yhteensä	josta vähälevikkinen oppi- materiaali	Maksullinen palvelutoiminta yhteensä	josta vähälevikkinen oppi- materiaali	Maksullinen palvelutoiminta yhteensä	josta vähälevikkinen oppi- materiaali
TUOTOT	4 477	819	4 288	873	4 469	956
KUSTANNUKSET						
*palkat	1 093	413	1 143	397	1 128	348
*palkkiot ulkopuolisille	132	33	247	50	155	47
*muut henkilöstökustannukset	293	104	336	101	313	90
*aineet, tarvikkeet ja tavarat	16	6	47	42	23	14
*palvelujen ostot	1 410	122	1 208	121	1 269	133
*muut erilliskustannukset	156	3	177	1	258	1
Erilliskustannukset yhteensä	3 100	681	3 158	712	3 146	633
KÄYTTÖJÄÄMÄ	1 377	138	1 130	161	1 323	323
Osuus yhteiskustannuksista	601	235	632	230	581	188
Kokonaiskustannukset yhteensä	3 701	916	3 790	942	3 727	821
Ylijäämä (+) tai alijäämä (-)	776	-97	498	-69	742	135
Kustannusvastaavuus-%	121	89	113	93	120	116

**PÄÄMAKSUPISTE OPETUSHALLITUS
MAKSULLISEN PALVELUTOIMINNAN KUSTANNUSVASTAAVUUSLASKELMA
JULKISOIKEUDELLISET SUORITTEET**

Taulukko 2

	2003 € 1 000 (tot)	2004 € 1 000 (tot)	2005 € 1 000 (tot)
TUOTOT	2 545	2 602	2 675
KUSTANNUKSET			
*palkat	418	408	404
*palkkiot ulkopuolisille	304	341	569
*muut henkilöstökustannukset	182	176	250
*aineet, tarvikkeet ja tavarat	3	4	5
*palvelujen ostot	384	515	517
*muut erilliskustannukset	478	631	632
Erilliskustannukset yhteensä	1 769	2 075	2 377
KÄYTTÖJÄÄMÄ	776	527	298
Osuus yhteiskustannuksista	225	220	203
Kokonaiskustannukset yhteensä	1 994	2 295	2 580
Ylijäämä (+) tai alijäämä (-)	551	307	95
Kustannusvastaavuus-%	128	113	104

TILIVIRASTO OPETUSHALLITUS
MAKSULLISEN PALVELUTOIMINNAN KUSTANNUSVASTAAVUUSLASKELMA
LIIKETALOUDELLISET SUORITTEET Taulukot 3 a-c

Taulukko 3 a

	Ammatilliset oppilaitokset			Kielikoulut			Vammaisten lasten koulut		
	2 003 € 1 000 (tot)	2 004 € 1 000 (tot)	2 005 € 1 000 (tot)	2 003 € 1 000 (tot)	2 004 € 1 000 (tot)	2 005 € 1 000 (tot)	2 003 € 1 000 (tot)	2 004 € 1 000 (tot)	2 005 € 1 000 (tot)
TUOTOT	1 479	1 683	1 394	136	130	139	674	755	924
KUSTANNUKSET									
- palkat	306	469	403	53	49	52	320	419	465
- palkkiot ulkopuolisille	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- muut henkilöstökustannukset	76	116	104	13	13	8	77	108	119
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	361	293	256	11	13	8	69	89	74
- ostetut palvelut	231	265	256	6	6	0	80	96	84
- vuokrat	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- muut erilliskustannukset	47	47	18	0	0	0	7	1	4
Erilliskustannukset yhteensä	1 021	1 190	1 037	83	81	68	553	713	746
KÄYTTÖJÄÄMÄ	458	493	357	53	49	71	121	42	178
Osuus yhteiskustannuksista	153	246	203	28	25	23	170	200	222
Kokonaiskustannukset yhteensä	1 174	1 436	1 240	111	106	91	723	913	968
Ylijäämä (+) tai alijäämä (-)	305	247	154	25	24	48	-49	-158	-44
Kustannusvastaavuus-%	126	117	112	123	123	153	93	83	95

Taulukko 3 b

	Opetuslan koulutuskeskus		
	2 003 € 1 000 (tot)	2 004 € 1 000 (tot)	2 005 € 1 000 (tot)
TUOTOT	5 153	5 746	5 998
KUSTANNUKSET			
- palkat	1 876	2 107	2 202
- palkkiot ulkopuolisille	452	644	477
- muut henkilöstökustannukset	572	670	694
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	254	288	275
- ostetut palvelut	1 589	1 561	1 701
- vuokrat	651	693	687
- muut erilliskustannukset	294	310	385
Erilliskustannukset yhteensä	5 688	6 273	6 421
KÄYTTÖJÄÄMÄ	-535	-527	-423
Osuus yhteiskustannuksista			
- poistot	16	15	13
- korot	3	2	1
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	19	17	14
Kokonaiskustannukset yhteensä	5 707	6 290	6 435
Ylijäämä (+) tai alijäämä (-)	-554	-544	-437
Tukirahoitus			
- talousarvion määräraha	412	412	412
- työvoimahallinnon määräraha	36	36	37
- edelliseltä vuodelta siirtynyt määräraha	47	4	8
Yhteensä	495	452	457
Ylijäämä (+) tai alijäämä (-) tukirahoituksen jälkeen	11	-92	20
Kustannusvastaavuus-%	99	99	100

Taulukko 3 c

	OPH			Kaikki yhteensä		
	2 003 € 1 000 (tot)	2 004 € 1 000 (tot)	2 005 € 1 000 (tot)	2 003 € 1 000 (tot)	2 004 € 1 000 (tot)	2 005 € 1 000 (tot)
TUOTOT	4 477	4 288	4 469	11 919	12 602	12 924
KUSTANNUKSET						
- palkat	1 093	1 143	1 128	3 648	4 187	4 250
- palkkiot ulkopuolisille	132	247	155	584	891	632
- muut henkilöstökustannukset	293	336	313	1 031	1 243	1 238
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	16	47	23	711	730	636
- ostetut palvelut	1 410	1 208	1 269	3 316	3 136	3 310
- vuokrat	0	0	0	651	693	687
- muut erilliskustannukset	156	177	258	504	535	665
Erilliskustannukset yhteensä	3 100	3 158	3 146	10 445	11 415	11 418
KÄYTTÖJÄÄMÄ	1 377	1 130	1 323	1 474	1 187	1 506
Osuus yhteiskustannuksista	601	632	581	968	1 118	1 043
Kokonaiskustannukset yhteensä	3 701	3 790	3 727	11 416	12 535	12 461
Ylijäämä (+) tai alijäämä (-)	776	498	742	503	67	463
Tukirahoitus						
- talousarvion määräraha				412	412	412
- työvoimahallinnon määräraha				36	36	37
- edelliseltä vuodelta siirtynyt määräraha				47	4	8
Yhteensä				495	452	457
Ylijäämä (+) tai alijäämä (-) tukirahoituksen jälkeen				998	519	920
Kustannusvastaavuus-%	121	113	120	109	104	107

TILIVIRASTO OPETUSHALLITUS
MAKSULLISEN PALVELUTOIMINNAN KUSTANNUSVASTAAVUUSLASKELMA
JULKISOIKEUDELLISET SUORITTEET

	Opetushallitus			Vammaisten lastenkoulut			Yhteensä		
	2 003 € 1 000 (tot)	2 004 € 1 000 (tot)	2 005 € 1 000 (tot)	2 003 € 1 000 (tot)	2 004 € 1 000 (tot)	2 005 € 1 000 (tot)	2 003 € 1 000 (tot)	2 004 € 1 000 (tot)	2 005 € 1 000 (tot)
TUOTOT	2 545	2 602	2 675	1 524	1 641	1 639	4 069	4 069	4 314
KUSTANNUKSET									
- palkat	418	408	404	1 920	1 887	1 810	2 338	2 338	2 214
- palkkiot ulkopuolisille	304	341	569	0	0	0	304	304	569
- muut henkilöstökustannukset	182	176	250	484	480	471	666	666	721
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	3	4	5	57	44	41	60	60	46
- palvelujen ostot	384	515	517	102	158	182	486	486	699
- muut erilliskustannukset	478	631	632	70	63	78	548	548	710
Erilliskustannukset yhteensä	1 769	2 075	2 377	2 633	2 632	2 582	4 402	4 402	4 959
KÄYTTÖJÄÄMÄ	776	527	298	-1 109	-991	-943	-333	-333	-645
Osuus yhteiskustannuksista	225	220	203	1 033	947	867	1 283	1 258	1 070
Kokonaiskustannukset yhteensä	1 994	2 295	2 580	3 666	3 579	3 449	5 660	5 660	6 029
Ylijäämä(+) tai alijäämä (-)	551	307	95	-2 142	-1 938	-1 810	-1 591	-1 591	-1 715
Kustannusvastaavuus-%	128	113	104	42	46	48	72	72	72

Opetusministeriön asetuksen 1041/2000 mukaan vammaisten lasten koulut perivät perusopetuslain 39 §:n mukaisista tukitehtävistä maksun, joka on 50 % valtion maksuperustelain (150/1992) 6 §:n mukaisesta julkisoikeudellisesta suoritteesta perittävästä omakustannusarvon mukaisesta maksusta.

2.2.8 Tuotokset ja laadunhallinta

Opetushallitus on ollut syksystä 2005 alkaen ollut mukana Opetusministeriön ja Tilastokeskuksen käynnistämässä yhteistyöprojektissa, jonka tavoitteena on kehittää ministeriön hallinnonalan tuottavuuden mittaamista ja valtion tuottavuustilastointia. Hanke liittyy osana kansalliseen Julkisen hallinnon ja palvelutuotannon tuottavuuden toimenpideohjelmaa. Tavoitteena on saada vuoden 2006 aikana määriteltyä Opetushallituksen tuottavuusmittaristo.

Opetushallitus on vuodesta 2000 alkaen kehittänyt omaa toimintaansa EFQM-laatu järjestelmän avulla. Vuosittain laaditun itsearviointikuvauksen pohjalta on käyty läpi viraston vahvuuksia ja kehittämisalueita ja sitä kautta pyritty tuomaan vertailukelpoista tietoa viraston toiminnan kehittämiseksi. Vuonna 2005 itsearvioinnin perusteella viraston johto päätti nostaa esiin vahvuuksia ja parantamisalueita.

Vahvuuksia:

- henkilöstön osaamiseen, jaksamiseen, yhteenkuuluvuuteen ja tiedonkulkuun on kiinnitetty huomiota
- henkilöstöstrategian toimeenpanoa on jatkettu konkretisoimalla toimenpiteitä ja vastuuttamalla henkilöitä.
- on pidetty säännöllisiä yhteisiä ja yksikkökohtaisia kehittämis- ja virkistyspäiviä sekä koulutus- ja tiedotustilaisuuksia
- työterveyshuolto toimii yksikkötasolla hyvin
- työaikajousten käyttö lisääntynyt mahdollistaen mm. etätöiden joustavan käytön
- yksikkökohtainen tutor-toiminta on käynnistetty
- esimiesten oman johtajuuden arviointi on toteutettu
- johtamisvalmennus on mahdollistanut johtamisen kehittämisen
- strategian valmisteluun päälliköt osallistuneet tiivisti
- strategia pohjustettiin megatrendianalysillä ja sidosryhmäkyselyllä
- itsearviointi on vakiintunut ja sen avulla edistetty toiminnan kehittämistä
- itsearvioinnin pohjaksi hankittu tietoa henkilöstökyselyllä, henkilöstötilinpäätöksellä ja keräämällä mm. MAPA-toiminnasta seurantatietoa ja asiakastyytyväisyystietoa.

Kehittämisalueita:

- Strategian, itsearviointityön ja prosessiajattelun ja -toiminnan yhteensovittaminen selkeäksi yhdeksi toiminnalliseksi viraston tulevaisuutta edistäväksi kokonaisuudeksi on varmistettava
- strategian toteutuksen seurantaan tulee kiinnittää vakavaa huomiota ja on varmistettava, kuinka nivotaan mm. tuote- ja palvelusuunnitelma, toiminta- ja talousaineistot ja viraston arvot
- toiminnan tuloksellisuuden tavoitteet tulee määritellä ja muodostaa mittarit/mittaustavat varmistamaan tavoitteiden saavuttamista
- viraston on kehitettävä asiakaspalautejärjestelmä, suorituskyvyn mittaimet edistettävä tutkimustiedon jalostamista ja hyödyntämistä sekä määriteltävä kuinka arvioidaan strategian toteutumista kokonaisuudessaan.

Vuonna 2006 virasto osallistuu Suomen lautupalkintokilpailuun julkisen sektorin sarjassa.

2.2.9 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön kehittämisen painopisteinä olivat vuoden 2005 aikana viraston uuden toimintastrategian toimeenpano ja työhyvinvointi. Tähän liittyen järjestettiin henkilöstölle useita informaatio- ja keskustelutilaisuuksia, joihin osallistui viraston ylimmän johdon ja esimiesten ohella myös ulkopuolisia asiantuntijoita. Syksyn 2005 aikana järjestettiin myös erilaisia työhyvinvointiin liittyviä tilaisuuksia ulkopuolisten tahojen kuten Vierumäen urheiluopiston ja Kallion seurakunnan kanssa. Lisäksi käynnistettiin valtiokonttorin kanssa työhyvinvointiin liittyvien tukitoimien kehittäminen vuosille 2006 - 2008.

Työhyvinvointiin liittyen tehtiin Medivireen kanssa riskikartoitus. Kartoituksen paljastamat puutteet korjattiin mahdollisuuksien mukaan. Aslak varhaiskuntoutukseen kohderyhmänä olivat v. 2005 sihteerit sekä samana vuonna anottiin vuodelle 2006 Aslak-kuntoutusta asiantuntijoille. Anomus hyväksyttiin. Työergonomiaa parannettiin uusilla työpöytähankinnoilla ja työhyvinvointiin liittyvällä tiedottamisella ja viraston intran tyky - sivustojen avulla. Henkilöstön vuotuinen työajankäyttö kasvoi 1,3 % suuremmaksi kuin edellisellä vuonna. Työajan hallintaan liittyviä toimenpiteitä tehostettiin työaikapankin käyttöönotolla ja edistämällä esimiesten henkilöstöjohtamista.

Uuden strategian toimeenpanoon liittyen anottiin vuosille 2006 - 2007 valtiokonttorilta Kaikuraohoitusta työhyvinvoinnin edistämiseksi sekä esimiesten, hankevetäjien ja henkilöstön koulutukseen. Anomus kulkee nimellä ” Kehitämme yhdessä”-ohjelma.

Valtiontalouden säästöistä johtuen henkilöstökoulutusta ei voitu kaikilta osin toteuttaa suunnitellussa laajuudessa. Koulutusta jouduttiin supistamaan ja osa koulutuksesta siirtämään vuodelle 2006. Kielten verkko-opiskelu otettiin käyttöön. Esimieskoulutusta toteutettiin omin asiantuntijavoimin.

Toimintavuoden aikana saatiin valmiiksi vuosille 2006 -2008 Opetushallituksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma sekä työsuojelun toimintasuunnitelma. Henkilöstöllä oli mahdollisuus osallistua suunnitelmien laatimiseen ko. toimielimien ja yhteistyötoimikunnan välityksellä ja osallistumalla suunnitelmien esittelyä koskeviin tilaisuuksiin sekä niihin liittyvään koulutukseen. Tarkemmat tiedot henkilöstön kehittämiseen ja työhyvinvointiin liittyen on kiteytetty vuoden 2005 henkilöstötilinpäätökseen.

Vuoden 2006 aikana aloitettiin myös viraston tulos- ja kehityskeskustelukäytänteiden uudistaminen niin, että keskustelut tukevat entistä paremmin viraston uuden toimintastrategian tavoitteita ja tähän liittyvää osaamisen kehittämistä.

Opetushallituksen päämaksupisteen henkilöstön määrää ja rakennetta, työajan käyttöä, poissaoloja, tyytyväisyyttä, henkilöstön vaihtuvuutta ja henkilöstöinvestointeja tunnuslukuineen on tarkasteltu ja analysoitu tarkemmin henkilöstötilinpäätöksessä toimintakertomuksen kohdassa 3.4.

Valtion oppilaitosten henkilöstön määrää ja rakennetta, työaikaa, poissaoloja ja niiden kustannuksia on tarkasteltu erillisessä henkilöstötilinpäätöksessä toimintakertomuksen kohdassa 3.4.

2.3 Tulosanalyysi ja johtopäätökset

Opetussuunnitelman perusteiden toteutumiselle sekä yleissivistävän koulutuksen kehittämiseksi asetetut tavoitteet saavutettiin hyvin. Opetussuunnitelman perusteiden toteutumisen seurantaan varten laadittiin pitkän tähtäimen suunnitelmat, joiden toteutus eteni jätävästi v. 2005 ja tuloksia hyödynnettiin ohjaus- ja kehittämistyössä. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet valmistuivat. Perusteiden toteutumisen seurantatyötä jatketaan vuoteen 2009. Taiteen perusopetuksen kehittämiseen tulee kiinnittää jatkossa huomiota ja pohtia koulussa annettavan perusopetuksen ja taiteen perusopetuksen paremman yhteistyön mahdollisuuksia.

Tulossopimuksen mukaiset kehittämishankkeet yleissivistävässä koulutuksessa toteutuivat suunnitelmiensa mukaisesti. Lisäksi käynnistettiin kesken tulossopimuskauden Opetushallituksen tehtäväksi osoitetut erityisopetuksen kehittämishankkeet. Hankkeiden käynnistämisessä onnistuttiin huolimatta erityisopetuksen alueen henkilöstövajeesta. Oppilaan- ja opinto-ohjauksen hankkeessa kyettiin osoittamaan tulostavoitteet ylittävää onnistumista perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ohjautumisessa. Useisiin hankkeisiin liitettiin tutkimusta ja kaikissa hankkeissa hyödynnettiin systemaattisesti sekä koulutuksen ja oppimistulosten arviointien tuloksia että tutkimustietoa. Opetushallituksen sisäinen työ toimintakokonaisuuksien selkeyttämiseksi vahvisti hankkeiden välistä yhteistyötä.

Erityisopetuksen ja erilaisten oppijoiden opetuksen kehittämisen alueella edistyi kaikissa koulumuodoissa.

Yleissivistävää koulutusta koskevat selvitystehtävät hoidettiin lukuun ottamatta taiteen perusopetuksen opetustuntiperusteista valtionosuutta saavan oppilaitosverkon tilannetta koskevaa selvitystä. Sitä ei pystytty tekemään tehtäväalueen henkilöstövajeen takia. Selvitys tehdään ministeriön kanssa käydyn neuvottelun mukaisesti vuoden 2006 alkupuolella.

Oppilaiden/opiskelijoiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen alueella ennakoimatonta työtä aiheutti vuoden alun tsunami -onnettomuus, joka vaati runsaasti koulutuksen järjestäjien sekä koulujen ja oppilaitosten ohjaamista ja tukemista sekä tilanteeseen liittyvän materiaalin tuottamista. Opetushallitus oli tiivistä mukana opetusministeriön johdolla tehdyssä, kouluhyvinvointia ja oppilaiden viihtyvyyttä koskevassa kehittämistyössä. Myös muiden hallintokuntien ja sidosryhmien kanssa tehtävä yhteistyö vahvistui. Hyvinvoinnin alueen kehittämistehtävät tulevat jatkossa entistä keskeisimmiksi.

Opetushallitus on ollut aktiivisena toimijana kansallisessa arviointiverkostossa, ja arviointitoiminnan hankkeet on toteutettu tulossopimuksen mukaisesti. Oppimistulosarviointeihin osallistuneet perusopetuksen otoskoulut ovat saaneet opetuksen kehittämistä tukevaa ajantasaista informaatiota. Hankkeiden vaikuttavuudesta on myös kerätty seurantatietoa: Koulut ovat pitäneet myönteisenä mahdollisuutta verrata koulun tulosta ja arvosanojen antamisen käytäntöä kansalliseen tasoon ja käyttää arviointia välineenä opetuksen kehittämiseen. Koulut käyttävät saamaansa palautetietoa oppilasarvioinnin tarkentamiseen ja seuraavan lukuvuoden työn suunnitteluun. Koulut hyödyntävät arviointituloksia myös mm. parantessaan opetusjärjestelyjä ja kehittäessään opetussuunnitelmaa.

Ammatillisen peruskoulutuksen näyttöihin perustuvan kansallisen oppimistulosten arviointijärjestelmän kehittämien on edennyt suunnitelmien mukaan. Samoin koulutuksen järjestäjien käyttöön on kehitetty laadunhallinnan ja arvioinnin malleja.

Ammatillisessa koulutuksessa vuosituhannen vaihteessa uudistetut tutkinnot ja opetussuunnitelman perusteet ovat olleet pääosin toimivia ja koulutuksen järjestäjät niihin tyytyväisiä. Työelämän muutoksista johtuen on kuitenkin monilla aloilla nähtävissä muutostarpeita, minkä vuoksi on ryhdytty toimenpi-

teisiin osaamistarpeiden selvittämiseksi ja seuraavan uudistusprosessin käynnistämiseksi. Määrällinen koulutustarpeiden ennakointi on toteutunut tulossopimuksen mukaisesti. Ennakoinnin ENSTI-tietopalvelussa oli vuonna 2005 keskimäärin 3 000 eri kävijää/kuukausi. Kävijämäärä kaksinkertaistui vuodesta 2004.

Ammatilliseen peruskoulutukseen kuuluvan työssäoppimisen tukiohjelman mukaiset Opetushallitukselle kuuluvat tehtävät on hoidettu. Vuosittain toteutettu seuranta osoittaa, että työssäoppimispaikkojen saatavuus on pysynyt hyvänä, mutta pienehköjä alakohtaisia heilahteluja esiintyy. Työssäoppimisen laadun kehittämiseen kiinnitetään jatkossa huomiota, samoin ammattiosaamisen näyttöjen kehittämiseen työpaikoilla.

Amattiosaamisen näyttöjen toimeenpano on alkanut laajalla kokeilu-, kehittämis- ja tutkimustoiminnalla jo ennen lain voimaantuloa, ja valmiudet niiden käyttöönottoon syksystä 2006 alkaen ovat olemassa. Näyttöaineistot valmisteltiin pääosin toimintavuoden aikana.

Ammatillisen koulutuksen arvostuksen ja vetovoiman parantamiseksi oli käynnissä monella tavoin rahoitettuja ohjaus- ja nivelvaiheen kehittämishankkeita ja keskeyttämisen ehkäisemiseen tähtäviä toimia. Ammatilliseen koulutukseen hakijoiden määrät ovat kasvaneet ja keskeyttäminen on kääntynyt laskuun. Jatko-opintoihin siirtymisen osuus peruskoulun päättäneistä on vuosi vuodelta kasvanut.

Opetusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti avustukset kohdennettiin Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman (KESU) sekä EU:n koulutusohjelmien määrittelemien tavoitteiden mukaiseen toimintaan. Ammatillisella puolella avustusta kohdennettiin hankkeisiin, joiden tavoitteena on kehittää koulutuksen laatua, tutkintojen läpinäkyvyyttä ja opintosuoritusten siirrettävyyttä sekä kv-ympäristössä toteutettavia opinto- ja työssäoppimisjaksoja ja näyttöjä. Yleissivistävällä puolella avustusten painoalueina olivat koulutuksen laatu ja saavutettavuus, opetussuunnitelman perusteiden toimeenpano sekä alisuoriutumisen ja syrjäytymisen ehkäiseminen.

Opetushallitus on ohjannut koulutuksen järjestäjiä sekä kouluja ja oppilaitoksia kansainväliseen toimintaan, joka tukee koulutuksen kansallista ja seudullista kehittämistyötä. Erillinen valtionavustus varmistaa kv-toiminnan kehittymisen ja jatkuvuuden sekä mahdollistaa toimintaa myös EU:hun kuulumattomien partnerimaiden kanssa (erityisesti Venäjä ja Kiina).

Opetushallitus rohkaisee ammatillisia oppilaitoksia luomaan suhteita ulkomailla toimiviin suomalaisyrityksiin työssäoppimisjaksojen toteuttamiseksi. Erityisesti on tuettu tekniikan ja liikenteen alan kansainvälistä yhteistyötä, jossa on nähty lisäämistarpeita.

Ruotsinkielisen linjan toiminta on pääosin seurannut vuoden suunnitelmia. Språkrum -hanke on jatkunut monella osa-alueella suunnitelmien mukaisesti. Finnrum -hankkeessa työ on edennyt mukana olevissa pilottikunnissa. Ongelmia on esiintynyt koskien ammattikoulutuksen edustumista hankkeessa. Ruotsinkielisen ammattikoulutuksen strateginen kehitystyö on edennyt vuoden 2005 suunnitelmien mukaisesti

Opetushallituksen keskeinen tehtävä on helpottaa nuorten ja aikuisten koulutukseen hakeutumista. Suunnitteluryhmän tehtävänä on huolehtia valtakunnallisesta koulutustiedotuksesta ja opiskelijavalinnoista. Lisäksi toimintayksikössä huolehditaan kansallisesta koulutuksen tilasto- ja muun tiedon hyväksikäytön edistämisestä ja kansainvälisestä tiedonvaihdesta. Koulutustiedotuksen sähköiset välineet kattavat kaiken tutkintoon tähtäävän koulutuksen tarjonnan. Koulutustarjonnan sähköinen tietopalvelu Koulutusnetti-Studieinfo ja Koulutusoppaiden sähköiset versiot ovat kaikkien käytettävissä.

Valtakunnalliset hakujärjestelmät, joita Opetushallitus ylläpitää ja kehittää, ovat taanneet sen, että nuoret sijoittuvat hyvin sekä toisen että korkea-asteen koulutukseen. Vuoden aikana valmisteltiin yliopistojen yhteishaun sekä toisen asteen sähköisen haun kehittämistä laajoissa valmisteluryhmissä. Hankkeet käynnistyvät vuoden 2006 aikana. Näin muodostetaan ammattikorkeakoulujen nettihaun ja ammatillisen opettajakoulutuksen nettihaun muodostama sähköisen hakeutumisen järjestelmä kaikki koulutusmuodot kattavaksi sähköiseksi hakupalveluksi.

Opetushallitus on kehittänyt tietopalvelujaan ennen kaikkea koulutuksen järjestäjien koulutuksen suunnittelun tueksi. Vuoden aikana rakennettiin sähköinen tilastotietopalvelu WERA, joka otettiin tuotantokäyttöön vuoden lopulla. Palvelua kehitetään laajemmaksi ja sitä täydennetään käyttäjiltä saatavan palautteen pohjalta. Vuoden aikana tuotettiin tilastolliset analyysit opettajatilanteesta, aikuiskoulutuksen tilasta sekä vuotuinen julkaisu Koulutuksen määrälliset indikaattorit.

Suunnitteluryhmän vastuulla on myös tutkimustiedon koordinointi virastossa. Alkuvuonna aloitettiin uuden tutkimusstrategian valmistelu. Strategian sitouttamisen ja erilaisten näkemysten varmistamiseksi toteutettiin laaja kuulemistilaisuus yliopistojen ja erilaisten tutkimuslaitosten edustajille. Tutkimusstrateginen ohjelma valmistui vuoden lopulla ja se on tarkoitus hyväksyä vuoden 2006 alussa.

3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT JA LASKELMIEN ANALYYSI

3.1 Tilinpäätöslaskelmat

- Opetushallituksen tiliviraston tuotto- ja kululaskelma
- Opetushallituksen tiliviraston tase
- Opetushallituksen tiliviraston talousarvion toteutumalaskelma talousarvioita ja määrärahoja koskeva osa
- Opetushallituksen tiliviraston toteutumalaskelman valtuuksia koskeva osa (valtuuslaskelma)

OPETUSHALLITUS
TILIVIRASTON TUOTTO- JA KULULASKELMA

1.1.-31.12.2005

1.1.-31.12.2004

Toiminnan tuotot

Maksullisen toiminnan tuotot	16 677 541,18	16 357 471,25
Vuokrat ja käyttökorvaukset	241 803,36	208 106,03
Muut toiminnan tuotot	4 976 303,47	4 021 337,23
* Toiminnan tuotot yhteensä	21 895 648,01	20 586 914,51

Toiminnan kulut

Aineet, tarvikkeet ja tavarat :		
Ostot tilikauden aikana	4 631 279,85	4 917 323,63
Varastojen lis,(-)tai väh,(+)	18 885,64	19 556,50
Henkilöstökulut	76 133 297,12	72 967 766,95
Vuokrat	15 076 335,99	14 697 759,31
Palvelujen ostot	20 362 091,59	19 438 960,90
Muut kulut	3 860 957,33	3 411 455,24
Valmisvaraston lis(-) tai väh (+)	1 732,00	-257 305,88
Poistot	2 850 662,27	2 832 897,55
Sisäiset kulut	3 361 558,44	2 908 451,73
* Toiminnan kulut yhteensä	126 296 800,23	120 936 865,93

** JÄÄMÄ I

-104 401 152,22

-100 349 951,42

Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot	137 871,00	171 662,99
Rahoituskulut	148 013,64	282,56
* Rahoitustuotot- ja kulut yhteensä	-10 142,64	171 380,43

Satunnaiset tuotot ja kulut

Sisäiset tuotot	15 623,54	2 719,49
Sisäiset kulut	12 197,71	1 022,30
* Satunnaiset tuotot ja kulut	3 425,83	1 697,19

** JÄÄMÄ II

-104 407 869,03

-100 176 873,80

Siirtotalouden tuotot ja kulut

Kulut		
Kunnille	24 349 533,77	24 648 139,15
Kuntayhtymille	14 103 275,45	19 238 596,51
Elinkeinoelämälle	1 456 839,49	1 943 197,55
Voittoa tavoitt.yhteisöille	17 278 518,96	18 850 336,55
Ulkomaille	2 500,00	0,00
Kulujen palautukset	-216 976,05	-231 291,04
* Siirtotalouden kulut yhteensä	56 973 691,62	64 448 978,72

** JÄÄMÄ III

-161 381 560,65

-164 625 852,52

Tuotot veroista ja pakollisista maksuista

Perityt arvonlisäverot	799 503,61	763 818,78
Suoritetut arvonlisäverot	7 441 752,53	7 490 050,42
* Verot ja veronluonteiset maksut	-6 642 248,92	-6 726 231,64

** TILIKAUDEN KULUJÄÄMÄ

-168 023 809,57

-171 352 084,16

OPETUSHALLITUS

TILIVIRASTON TASE

VASTAAVAA		31.12.2005		31.12.2004
KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIOITUKSET				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet	339 968,86		420 470,67	
Muut pitkävaikutteiset menot	6 247,57	346 216,43	14 360,03	434 830,70
Aineelliset hyödykkeet				
Rakennukset	854 967,63		892 263,43	
Rakennelmat	192,74		201,15	
Koneet ja laitteet	8 416 136,28		9 380 036,49	
Kalusteet	914 027,80		1 081 902,49	
Muut aineelliset hyödykkeet	66 464,24		66 464,24	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	250,00	10 252 038,69	250,00	11 421 117,80
Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset				
Käyttöomaisuusarvopaperit	55 367,47	55 367,47	1 408 167,47	1 408 167,47
KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ		10 653 622,59		13 264 115,97
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
Vaihto-omaisuus				
Valmiit tuotteet/tavarat	1 148 013,70	1 148 013,70	1 168 631,34	1 168 631,34
Pitkäaikaiset saamiset				
Pitkäaikaiset saamiset	785 605,97	785 605,97	1 299 203,70	1 299 203,70
Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	3 529 152,30		3 057 734,15	
Siirtosaamiset	501 349,08		708 319,68	
Muut lyhytaikaiset saamiset	2 495 180,81		2 146 245,93	
Ennakkomaksut	95 038,59	6 620 720,78	111 727,75	6 024 027,51
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat				
Kassatilit	7 069,87		7 436,57	
Postisiirtotulotilit	117,00			
Muut rahat ja pankkisaamiset	1 474 080,88	1 481 267,75	1 877 346,24	1 884 782,81
VAIHTO-JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		10 035 608,20		10 376 645,36
VASTAAVAA YHTEENSÄ		20 689 230,79		23 640 761,33

OPETUSHALLITUS

TILIVIRASTON TASE

VASTATTAVAA	31.12.2005		31.12.2004	
OMA PÄÄOMA				
Valtion pääoma				
Valtion pääoma 1.1.1998	8 105 962,85		8 105 962,85	
Edellisten tilik pääoman muutos	-10 557 102,60		-6 221 736,29	
Pääoman siirrot	166 644 789,40		167 016 717,85	
TILIKAUDEN KULUJÄÄMÄ	-168 023 809,57	-3 830 159,92	-171 352 084,16	-2 451 139,75
Rahastojen pääomat				
Muut valtion rahastot ja lahjoitetut varat	1 474 080,88	1 474 080,88	1 877 346,24	1 877 346,24
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ		-2 356 079,04		-573 793,51
Vieras pääoma				
Lyhytaikainen				
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	2 586,25		509,70	
Saadut ennakot	4 076,00		9 362,50	
Ostovelat	10 618 665,41		12 122 140,69	
Tilivirastojen väliset tilitykset	1 726 516,05		1 429 453,33	
Edelleen tilitettävät erät	1 465 841,37		1 605 994,97	
Siirtovelat	8 953 414,22		8 575 366,14	
Muut lyhytaikaiset velat	274 210,53	23 045 309,83	471 727,51	24 214 554,84
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		23 045 309,83		24 214 554,84
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		20 689 230,79		23 640 761,33

TALOUSARVION TOTEUTUMALSKELMA

Osasto, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005	Tilinpäätös 2005	Vertailu Tilinpäätös-Talousarvio	Toteutuma %
11. Verot ja veronluonteiset tulot	657 166,66	647 730,57	647 730,57	0,00	100,00
11.04.01 Arvonlisävero	657 166,66	647 730,57	647 730,57	0,00	100,00
12. Sekalaiset tulot	298 891,48	391 302,07	391 302,07	0,00	100,00
12.29.99 OPM:n hallinnonalan muut tulot	248 063,20	219 446,67	219 446,67	0,00	100,00
12.39.04 Menorästien ja siirr mr peruutus	32 794,81	153 393,83	153 393,83	0,00	100,00
12.39.10 Muut sekalaiset tulot	18 033,47	18 461,57	18 461,57	0,00	100,00
13. Korkotulot ja voiton tuloutukset	203 940,49	152 026,30	152 026,30	0,00	100,00
13.01.05 Korot muista lainoista	132 440,49	67 170,30	67 170,30	0,00	100,00
13.03.01 Osinkotulot	71 500,00	84 856,00	84 856,00	0,00	100,00
15. Lainat	1 156 035,28	513 597,73	513 597,73	0,00	100,00
15.01.04 Muiden lainojen lyhennykset	1 156 035,28	513 597,73	513 597,73	0,00	100,00
Tuloarviotilit yhteensä	2 316 033,91	1 704 656,67	1 704 656,67	0,00	100,00

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005	Talousarvion määrärahojen käyttö vuonna		Tilinpäätös 2005	Vertailu Talousarvio-Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			2005	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä 2005	Käyttö (pl.peruutukset) 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
24. Ulkoasianministeriön hallinnonala	136 662,66	121 863,47	100 440,01	21 423,46	121 863,47	0,00	49 405,60	149 405,60	127 982,14	21 423,46
24.01.19.3 UM:n hallinnonalan alv A (lähialueyhteistyö)	72 945,94	21 863,47	21 863,47		21 863,47	0,00				
24.50.66 Lähialueyhteistyö (sm3)	63 716,72	100 000,00	78 576,54	21 423,46	100 000,00	-	49 405,60	149 405,60	127 982,14	21 423,46
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	14 236,13	10 754,35	10 754,35		10 754,35	0,00	111 058,11	111 058,11	62 504,44	0,00
28.01.19 VM:n hallinnonalan alv A	2 294,24	10 754,35	10 754,35		10 754,35	0,00				
28.80.24 VEL-perust kuntoutus ja työhyvinv tuki (smr2)	11 941,89						111 058,11	111 058,11	62 504,44	0,00
29. Opetusministeriön hallinnonala	144 668 031,44	161 035 794,55	140 826 119,22	19 481 301,20	160 307 420,42	728 374,13	22 403 941,16	133 563 533,62	112 515 670,77	21 046 221,21
29.01.19 OPM:n hallinnonalan alv A	7 263 533,79	7 231 202,09	7 231 202,09		7 231 202,09	0,00				
29.01.22 Kehittämistoiminta (smr3)	729 492,31	1 010 000,00	669 779,98	340 220,02	1 010 000,00	-	1 020 034,16	2 030 034,16	1 486 883,62	541 508,90
29.01.22.12 Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisot hankk (smr3)	0,00						3 000,00	3 000,00	1 358,36	
29.01.22.2 Nuorten osallisuushanke (smr3)	729 492,31	1 000 000,00	669 425,78	330 574,22	1 000 000,00	-	270 507,69	1 270 507,69	939 933,47	330 574,22
29.01.22.23 Muut hankkeet (smr3)	0,00						543 526,47	543 526,47	543 526,47	
29.01.22.43 Muut hankkeet (smr3)	0,00						203 000,00	203 000,00	1 711,12	201 288,88
29.01.22.63 Kansalaisvaikut poliittikaohj (smr3)	0,00	10 000,00	354,20	9 645,80	10 000,00	-		10 000,00	354,20	9 645,80
29.01.62.13 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus A	5 455 453,49	5 800 000,00	5 372 038,05		5 372 038,05	427 961,95				

29.07.21 Opetushallitus/toimintamenot (smr2)	14 808 984,02	18 748 000,00	16 136 124,91	2 611 875,09	18 748 000,00	-	3 552 915,98	22 300 915,98	19 689 040,89	2 611 875,09
29.07.21.11 OPH toimintamenot (smr2)	13 746 583,77	16 707 200,00	15 155 245,12	1 551 954,88	16 707 200,00	-	2 574 516,23	19 281 716,23	17 729 761,35	1 551 954,88
29.07.21.21 Oppimat kehittäminen ja tuottam (smr2)	807 413,25	1 782 800,00	722 879,79	1 059 920,21	1 782 800,00	-	975 386,75	2 758 186,75	1 698 266,54	1 059 920,21
29.07.21.22 Avustus saamenkielisen oppimater (smr2)	254 987,00	258 000,00	258 000,00		258 000,00	-	3 013,00	261 013,00	261 013,00	
29.08.25.42 Kv-kulttuuriyhdistyö/kerhot (smr2)	303 577,26	336 400,00	322 786,32	13 613,68	336 400,00	-	32 822,74	369 222,74	355 609,06	13 613,68
29.10.22.1 Yliopistolaitoksen yht tutk-keh-julk -menot (smr3)	134 641,00	65 500,00	50 538,06	14 961,94	65 500,00	-	6 000,00	71 500,00	50 538,06	20 961,94
29.20.22 Ammattikorkeakoululait yht menot (sm3)	342 009,29						2 406 490,71	2 406 490,71	1 048 859,58	1 357 631,13
29.20.25 Ammattikorkeakoulun kehittäminen (smr2)	97 351,77	65 500,00	43 885,17	21 614,83	65 500,00	-	15 787,23	81 287,23	59 672,40	21 614,83
29.40.21 Valtion yl siv opl toimintamenot (smr2)	40 056 712,92	42 724 000,00	41 075 955,96	1 648 044,04	42 724 000,00	-	1 914 287,08	44 638 287,08	42 990 243,04	1 648 044,04
29.40.21.1 Hgin ranskalais-suomalainen koulu (sm2)	4 668 862,57	4 801 000,00	4 746 131,13	54 868,87	4 801 000,00	-	51 137,43	4 852 137,43	4 797 268,56	54 868,87
29.40.21.2 Suomalais-venäläinen koulu (sm2)	4 526 438,09	4 722 000,00	4 676 445,91	45 554,09	4 722 000,00	-	43 561,91	4 765 561,91	4 720 007,82	45 554,09
29.40.21.3.1 Vammaisten lasten koulut (sm2)	28 737 565,46	30 442 000,00	29 214 373,33	1 227 626,67	30 442 000,00	-	1 130 434,54	31 572 434,54	30 344 807,87	1 227 626,67
29.40.21.4 Koulukotien perusopetus (sm2)	1 739 602,87	1 943 000,00	1 940 233,87	2 766,13	1 943 000,00	-	189 397,13	2 132 397,13	2 129 631,00	2 766,13
29.40.21.5 EU:n Eurooppakoulut (sm2)	384 243,93	816 000,00	498 771,72	317 228,28	816 000,00	-	499 756,07	1 315 756,07	998 527,79	317 228,28
29.40.25 Yl siv koulutuksen kehittäminen (smr2)	31 602,93	1 762 192,46	192 432,20	1 569 760,26	1 762 192,46	-	705 104,61	2 467 297,07	897 536,81	1 569 760,26
29.40.30 VO ja VA yl siv koul käyttök A	12 019 801,66	12 230 000,00	11 986 568,62		11 986 568,62	243 431,38				
29.40.30.07.2 Rlain muk avust opetust koht avust A	897 870,00	700 000,00	616 000,00		616 000,00	84 000,00				
29.40.30.07.3 Rlain muk avust pk ja luk kv-toiminta A	1 996 927,51	2 000 000,00	1 999 011,73		1 999 011,73	988,27				
29.40.30.07.4 Rlain muk avust perusop ja lukiokoul A	4 212 950,00	4 223 000,00	4 219 025,00		4 219 025,00	3 975,00				
29.40.30.08.1 Tietoyhteiskuntahanke A	3 854 700,00	3 365 000,00	3 362 198,00		3 362 198,00	2 802,00				
29.30.30.08.2 Avustus laajakaistayhteyksien hankk A	999 966,00	1 740 000,00	1 735 522,00		1 735 522,00	4 478,00				
29.40.30.09 Eräät ulkomaanopetuksen menot A	57 388,15	202 000,00	54 811,89		54 811,89	147 188,11				
29.40.34 VO yl siv ja amm opl ja akk p-kust (smr3)	132 829,23	75 000,00	65 797,23	9 202,77	75 000,00	-	37 170,77	112 170,77	102 968,00	9 202,77
29.40.34.07 Ennen v93 vo yl siv opl (smr3)	132 829,23	75 000,00	65 797,23	9 202,77	75 000,00	-	37 170,77	112 170,77	102 968,00	9 202,77
29.40.51 VA järjestöille A	521 000,00	521 000,00	521 000,00		521 000,00	0,00				
29.60.21.1 Valtion amm oppil toimintamenot (sm2)	25 788 288,07	31 366 000,00	27 873 808,31	3 492 191,69	31 366 000,00	-	4 341 711,93	35 707 711,93	32 215 520,24	3 492 191,69
29.60.24 Työssäoppiminen/harj toiminta (sm2)	2 157 372,10	2 205 000,00	1 868 765,56	336 234,44	2 205 000,00	-	332 627,90	2 537 627,90	2 201 393,46	336 234,44
29.60.25 Ammatillisen koul kehittäminen (sm2)	74 067,82	360 500,00	220 778,98	139 721,02	360 500,00	-	55 707,18	416 207,18	276 486,16	139 721,02
29.60.30.VO ja VA amm koul käyttökust A	7 128 202,65	6 937 000,00	6 917 606,20		6 917 606,20	19 393,80				
29.60.30.03 Rlain muk avust amm koul järjestäjille A	5 968 101,65	5 976 000,00	5 956 606,20		5 956 606,20	19 393,80				
29.60.30.04 Tietoyhteiskuntahanke A	1 160 101,00	961 000,00	961 000,00		961 000,00	0,00				
29.69.21 Opetushall koul kesk toim menot (smr2)	403 823,79	412 000,00	404 449,66	7 550,34	412 000,00	-	8 176,21	420 176,21	412 625,87	7 550,34
29.69.22 Opetustoimen henkilöstökoulutus (smr2)	3 419 439,86	11 754 000,00	2 633 665,57	9 120 334,43	11 754 000,00	-	7 779 560,14	19 533 560,14	10 413 225,71	9 120 334,43
29.69.22.01 Verikko-opiskelun edistäminen (smr2)	591 423,64	2 900 000,00	118 572,00	2 781 428,00	2 900 000,00	-	1 958 576,36	4 858 576,36	2 077 148,36	2 781 428,00
29.69.22.02.1 Yrittäjyyskasv/oppim perust keh (smr2)	21 701,94	1 450 000,00	47 077,88	1 402 922,12	1 450 000,00	-	228 298,06	1 678 298,06	275 375,94	1 402 922,12
29.69.22.02.2 Oppimisen perust keh/erityisop (smr2)	349 146,95	500 000,00	136 970,00	363 030,00	500 000,00	-	1 320 076,52	1 820 076,52	1 457 046,52	363 030,00
29.69.22.03 Opisk hyvinv edist/yrittäjyyskasv (smr2)	576 742,95	500 000,00	53 332,50	446 667,50	500 000,00	-	623 257,05	1 123 257,05	676 589,55	446 667,50
29.69.22.04 T-opp,näyttöjen keh/opisk hyvinv ed (smr2)	32 950,43	850 000,00	197 856,45	652 143,55	850 000,00	-	1 077 108,79	1 927 108,79	1 274 965,24	652 143,55
29.69.22.05 Monikultt oppilaitos/työssäoppim keh (smr2)	133 084,03	1 100 000,00	3 600,00	1 096 400,00	1 100 000,00	-	366 915,97	1 466 915,97	370 515,97	1 096 400,00
29.69.22.06 Oppilaitosjohdon koul/monikultt opl (smr2)	44 707,21	600 000,00	22 710,00	577 290,00	600 000,00	-	865 010,10	1 465 010,10	887 720,10	577 290,00
29.69.22.07 Oppilaitosjohdon koulutus (smr2)	0,00	844 000,00	12 000,00	832 000,00	844 000,00	-	0,00	844 000,00	12 000,00	832 000,00

29.69.22.09 Ammattitutkintojen keh ja tpano (smr2)	1 073 867,25						608 132,75	608 132,75	608 132,75	
29.69.22.10 Kielitutkintojen keh/ammattitutk keh (smr2)	23 392,70	1 582 000,00	1 392 504,39	189 495,61	1 582 000,00	-	211 607,30	1 793 607,30	1 604 111,69	189 495,61
29.69.22.11 Lähialueyhteistyö/kielitutk keh (smr2)	62 163,20	335 000,00	149 510,43	185 489,57	335 000,00	-	475 836,80	810 836,80	625 347,23	185 489,57
29.69.22.12 Ulkomaal opetus/lähialueyhteistyö (smr2)	306 186,84	538 000,00	2 895,66	535 104,34	538 000,00	-	29 813,16	567 813,16	32 708,82	535 104,34
29.69.22.13 Romanian aik koul/ulkomaal opetus (smr2)	204 072,72	336 000,00	295 064,19	40 935,81	336 000,00	-	14 927,28	350 927,28	309 991,47	40 935,81
29.69.22.14 Romanian aik koul ja sen kehitt (smr2)	0,00	219 000,00	201 572,07	17 427,93	219 000,00	-	0,00	219 000,00	201 572,07	17 427,93
29.69.25 Aikuiskouluksen kehittäminen (smr2)	12 793,48	275 500,00	119 523,35	155 976,65	275 500,00	-	195 544,52	471 044,52	315 067,87	155 976,65
29.69.30.22 VA kansalaisopistojen käyttö A	1 606 059,00	1 647 000,00	1 646 981,00		1 646 981,00	19,00				
29.69.31 VO ja avustus amm lisäkoulutukseen A	19 835 510,00	13 252 000,00	13 227 875,00		13 227 875,00	24 125,00				
29.69.31.2 VA maks palveluna järj amm koul A	16 191 741,00	8 107 000,00	8 106 744,00		8 106 744,00	256,00				
29.69.31.3 VA vuokrakorvauksiin A	91 812,00	92 000,00	88 131,00		88 131,00	3 869,00				
29.69.31.41 Tietoyhteiskuntahanke A	499 204,00	500 000,00	495 500,00		495 500,00	4 500,00				
29.69.31.42 Muut kehittämishankkeet A	2 999 500,00	4 538 000,00	4 537 500,00		4 537 500,00	500,00				
29.69.31.43 Loppusuoritus ja oikaisu A	53 253,00	15 000,00	0,00		0,00	15 000,00				
29.69.50 VO kansanopistojen käyttökust A	1 324 096,00	1 150 000,00	1 145 425,00		1 145 425,00	4 575,00				
29.69.50.22 Valtionavustukset A	989 616,00	1 000 000,00	996 996,00		996 996,00	3 004,00				
29.69.50.3 VA kansanopistojen vuokra-arvoihin, oikaisuer A	334 480,00	150 000,00	148 429,00		148 429,00	1 571,00				
29.69.55.32 VA opintokeskusten käyttökust A	700 000,00	772 000,00	770 180,00		770 180,00	1 820,00				
29.69.56.22 VA kesäyliopistojen käyttökust A	318 389,00	336 000,00	328 952,00		328 952,00	7 048,00				
29.90.52.35 Veikk v-varat lastenkult toim tukem A	3 000,00									
34. Työministeriön hallinnonala	5 997 784,65	5 842 745,92	4 946 400,43		4 946 400,43	896 345,49	682 573,70	682 573,70	633 558,86	0,00
34.01.19 Työministeriön hallinnonalan alv A	0,00	4 453,09	4 453,09		4 453,09	0,00				
34.05.61.12.3 ESR OPM:n hallinnonala A	4 910 103,79	5 300 000,00	4 403 654,51		4 403 654,51	896 345,49				
34.06.21.42 Työvoimapol - työllisyysohjelman menot (smr2)	317 426,30						682 573,70	682 573,70	633 558,86	0,00
34.06.29 Työllistämiskoul- ja erityistoimet A	770 254,56									
34.06.29.21 Palkkaukset A	770 163,76									
34.06.29.22 Muut menot A	90,80									
34.06.51 Työllistämiskoulutus- ja erityistoimet A	0,00	538 292,83	538 292,83		538 292,83	0,00				
34.06.51.21 Palkkaukset A	0,00	538 162,04	538 162,04		538 162,04	0,00				
34.06.51.22 Muut menot A	0,00	130,79	130,79		130,79	0,00				
Määrärahatilit yhteensä	150 816 714,88	167 011 158,29	145 883 714,01	19 502 724,66	165 386 438,67	1 624 719,62	23 246 978,57	134 506 571,03	113 339 716,21	21 067 644,67

Opetushallituksen talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella													
Valtuudet ja niiden käyttö (1 000 €) ¹⁾								Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1 000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy ²⁾	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö ³⁾	Vuoden 2005 valtuudet						Talousarvio-menot 2005	Määräraha-tarve 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
		Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittavissa 2006 TA:ssa						
29.40.34 VO luk/pk:n perustamiskust	54 661	0	0	54 661	54 661	0	0	60	0	0	0	0	0
Aikaisempien vuosien valtuudet	54 661	0	0	54 661	54 661	0	0	60	0	0	0	0	0
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
34.05.61 EU:n rakennerahastojen	25 518	6 241	0	35 801	30 920	4 881	4 881	4 404	2 401	2 401	2 401	0	7 203
Aikaisempien vuosien valtuudet	25 518	0	0	29 560	25 518	4 042	0	3 483	2 401	2 401	2 401	0	7 203
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet	0	6 241	0	6 241	5 402	839	4 881	921					
29.01.62 EU:n rakennerahastojen valtioiden	29 345	7 361	0	42 289	36 226	6 063	6 063	5 372	2 909	2 909	2 909	0	8 727
Aikaisempien vuosien valtuudet	29 345	0	0	34 928	29 345	5 583	0	4 041	2 909	2 909	2 909	0	8 727
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet	0	7 361	0	7 361	6 881	480	6 063	1 331					
Yhteensä	109 524	13 602	0	132 751	121 807	10 944	10 944	9 836	5 310	5 310	5 310	0	15 930

3.2 Tilinpäätösanalyysi

Tilivirasto-organisaatio ja taloushallinnon järjestäminen

Opetushallituksen tilivirasto muodostuu Opetushallituksen päämaksupisteestä sekä 18 tilivirastoon kuuluvasta maksupisteestä. Maksupisteitä ovat valtion yleissivistävät oppilaitokset, valtion ammatilliset oppilaitokset ja Opetusalan koulutuskeskus. Valtion oppilaitosten toimintaa on tarkemmin kuvattu toimintakatsauksen yhteydessä kohdassa 2.2.6. Maksupisteiden taloushallinnon tilivirastopalvelut hoidetaan Opetushallituksen tiliviraston päämaksupisteessä.

Tuotto- ja kululaskelma

Opetushallituksen tiliviraston toiminnat tuotot olivat kertomusvuonna yhteensä 21,8 milj. euroa ja ne kasvoivat 1,3 milj. euroa vuodesta 2004. Maksullisen toiminnan osuus tuotoista oli 76,2 %. Toiminnan kulut olivat yhteensä 126,2 milj. euroa ja lisäystä oli n. 5,3 milj. euroa. Lisäys muodostui pääosin, n. 3,2 milj. euroa, henkilöstökulujen lisäyksestä. Opetushallituksen päämaksupiste siirtyi uuteen palkkausjärjestelmään 1.6.2005 lukien ja valtion oppilaitosten muu kuin opetushenkilöstö 1.8.2005 lukien. Palvelujen ostojen ja muiden kulujen lisäystä oli yhteensä n. 2 milj. euroa.

Tase

Opetushallituksen tiliviraston taseen loppusumma oli kertomusvuonna 20,6 miljoonaa euroa ja vähennystä edelliseen vuoteen oli n. 3 milj. euroa. Aineettomat oikeudet muodostuvat pääosin atk-ohjelmista. Aineelliset hyödykkeet muodostuvat n. 80 %:sti koneista, atk-laitteista ja toimistokalusteista ja vähentyminen johtuu vuotuisista poistoista.

Käyttöomaisuusarvopapereiden arvo 31.12.2005 on 55 367 euroa ja vähennys 1 352 800 euroa vuodesta 2004 johtuu FCG, Finnish Consulting Group Oy:n osakkeiden hallinnan siirrosta valtiovarainministeriölle.

Vaihto-omaisuus muodostuu pääosin päämaksupisteen oppikirjoista ja muista koulutusmateriaalista, joista osa on maksullista ja osa maksutonta.

Lyhytaikaiset saamiset n. 6,6 milj. euroa muodostuvat pääosin maksullisen palvelutoiminnan ja ministeriöiden myöntämien määrärahojen laskutuksesta sekä pienemmältä osin tulorästeistä, korkosaamisista ja kirjauksista, jotka on tehty maksuperusteisen juoksevan kirjanpidon muuntamisesta suoriteperusteiseksi.

Käteistä rahaa on virastoissa varsin vähän yhteensä 7 069 euroa. Muut rahat ja pankkisaamiset koostuvat käteisen rahan lisäksi Svenska för synskadade -nimisen oppilaitoksen rahastoiduista, testamentilla saaduista varoista n. 1, 4 milj. euroa.

Rahastojen pääomaan on kirjattu em. rahastoidut varat. Vieraan pääoman suurin erä muodostuu ostovelvoista 10,6 milj. euroa.

Talousarvion toteutumalaskelma

Opetushallituksen vuoden 2005 toiminta on ollut saman tulossopimuskauden jatkoa eikä budjetoinnissa ole tapahtunut muutoksia. Määrärahojen käyttö sekä toimintamenojen että valtionavustusten myönnössä on jatkunut edellisen vuoden kaltaisena. Siirrettyjen määrärahojen kokonaisuromäärä oli suurin piirtein sama kuin edellisenä vuonna, paitsi päämaksupisteen osalta vuodelle 2006 toimintamäärärahasa siirtyi 9,3 % kun vuodelle 2005 vastaava luku oli 15,8 %.

3.3 Tilinpäätöslaskelmien liitetiedot

Liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta

Opetushallituksen vuoden 2005 toiminta on ollut saman tulossopimuskauden jatkoa eikä budjetoinnissa ole tapahtunut muutoksia. Määrärahojen käyttö sekä toimintamenojen että valtionavustusten myönnössä on jatkunut edellisen vuoden kaltaisena.

Opetushallituksen päämaksupiste siirtyi uuteen palkkausjärjestelmään 1.6.2005 lukien ja maksupisteiden A-palkkainen henkilöstö 1.8.2005 lukien.

Käyttöomaisuusarvopapereiden arvo 31.12.2005 on 55 367 euroa ja vähennys 1 352 800 euroa vuodesta 2004 johtuu FCG, Finnish Consulting Group Oy:n osakkeiden hallinnan siirrosta valtiovarainministeriölle.

Opetushallituksella ei ole ollut ulkomaanrahan määräisiä saamisia eikä velkoja.

Tilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin aiemminkin.

Aikaisempiin vuosiin kohdistuvia virheiden korjauksia ei ole tehty.

Toimintakertomuksen kohdassa Tilinpäätösanalyysi on yksityiskohtainen selvitys tili vuodesta.

Liite 2: Nettoutetut tulot ja menot

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2005 määräraho- jen käyttö vuonna 2005	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2005	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot				
								Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutuk- set)	Siirretty seuraavalle vuodelle	
29.07.21	Bruttomenot	25 731 117,40	25 958 000	23 701 136,44		26 313 011,53				3 554 105,40		
Opetushallituksen	Bruttotulot	7 369 217,40	7 210 000	7 565 011,53		7 565 011,53				1 189,42		
toimintamenot (smr2) no 1	Nettomenot	18 361 900,00	18 748 000	16 136 124,91	2 611 875,09	18 748 000,00	-	3 552 915,98	3 552 915,98	3 552 915,98		0,00
29.40.21	Bruttomenot	45 060 456,54	45 524 000	44 962 592,67		46 610 636,71				1 914 287,08		
Valtion yleissivistävien op- pilaitosten toimintamenot (smr2) no 2	Bruttotulot	3 089 456,54	2 800 000	3 886 636,71		3 886 636,71				0,00		
	Nettomenot	41 971 000,00	42 724 000	41 075 955,96	1 648 044,04	42 724 000,00	-	1 914 287,08	1 914 287,08	1 914 287,08		
29.60.21	Bruttomenot	32 438 478,77	33 266 000	29 867 330,67		33 359 522,36				4 331 624,32		
Valtion ammatillisten oppi- laitosten toimintamenot (smr2) no 3	Bruttotulot	2 308 478,77	1 900 000	1 993 522,36		1 993 522,36				-10 087,61		
	Nettomenot	30 130 000,00	31 366 000	27 873 808,31	3 492 191,69	31 366 000,00	-	4 341 711,93	4 341 711,93	4 341 711,93		0,00
29.69.21	Bruttomenot	5 942 950,78	4 953 000	5 796 627,98		5 804 178,32				8 176,21		
Opetusalan koulutus- keskuksen toimintamenot (smr2) no 4	Bruttotulot	5 530 950,78	4 541 000	5 392 178,32		5 392 178,32				0,00		
	Nettomenot	412 000,00	412 000	404 449,66	7 550,34	412 000,00	-	8 176,21	8 176,21	8 176,21		0,00

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Pääluokan ja tilijaottelun numero ja nimi. Tilijaottelut eritellään myöntämisvuosittain.	Peruutettu	
	Tilijaottelu	Yhteensä
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala		48 553,67
2004		48 553,67
28.80.24 VEL-perusteinen kuntoutus ja työhyvinvoinnin tuki	48 553,67	
29. Opetusministeriön hallinnonala		1 641,64
2003		1 641,64
29.01.22.12 Kehittämistoiminta; kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimialan hankkeet	1 641,64	
34. Työministeriön hallinnonala		49 014,84
2004		49 014,84
34.06.21.42 Työvoima-asiain paikallishallinnon toimennot - työllisyysohjelman menot	49 014,84	
Pääluokat yhteensä		99 210,15
2003		1 641,64
2004		97 568,51

Liite 5: Henkilöstökulujen erittely

	2005	2004
Henkilöstökulut	60 431 237,18	58 075 236,66
Palkat ja palkkiot	60 431 237,18	58 075 236,66
Tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Henkilösivukulut	15 702 059,94	14 892 530,29
Eläkekulut	11 290 270,45	10 609 765,00
Muut henkilösivukulut	4 411 789,49	4 282 765,29
Yhteensä	76 133 297,12	72 967 766,95
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	148 469,34	150 592,16
Lomapalkkavelka	8 546 951,41	8 324 637,84

Liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Omaisuusryhmä	Poisto- menetelmä	Poistoaika vuotta	Vuotuinen poisto %	Jäännösarvo €tai %
Käyttöomaisuus				
Aineettomat hyödykkeet				
1120 Ostetut atk-ohjelmistot	tasapoisto	4	25	0 %
1121 Patenttioikeudet *)	tasapoisto	10	10	0 %
1122 Tekijänoikeudet *)	tasapoisto	10	10	0 %
1123 Liittymismaksut	tasapoisto	10	10	0 %
1129 Muut aineettomat oikeudet	tasapoisto	10	10	0 %
1140 Itsevalmistetut ja teetetyt atk-ohjelmat	tasapoisto	4	25	0 %
1149 Muut pitkävaikutteiset menot	tasapoisto	4	25	0 %
Aineelliset hyödykkeet				
1220 Asuinrakennukset	tasapoisto	30	3,33	0 %
1223 Varistorakennukset	tasapoisto	30	3,33	0 %
1227 Koulurakennukset	tasapoisto	30	3,33	0 %
1229 Muut rakennukset	tasapoisto	30	3,33	0 %
1230 Rakennelmat	tasapoisto	20	5	0 %
1250 Autot ja muut maajetälineet	tasapoisto	5	20	0 %
1251 Laivat ja muut vesikuljetusvälineet	tasapoisto	30	3,33	0 %
1253 Raskaat työkoneet	tasapoisto	15	6,67	0 %
1254 Kevyet työkoneet	tasapoisto	5	20	0 %
1255 Atk-laitteet ja niiden oheislaitteet	tasapoisto	4	25	0 %
1256 Toimistokoneet ja -laitteet	tasapoisto	5	20	0 %
1257 Puhelinkeskukset ja muut viestintälaitteet	tasapoisto	6	16,67	0 %
1258 Audiovisuaaliset koneet ja laitteet	tasapoisto	5	20	0 %
1259 Laboratoriolaitteet ja -kalusteet	tasapoisto	5	20	0 %
1260 Muut tutkimuslaitteet	tasapoisto	5	20	0 %
1269 Muut koneet ja laitteet	tasapoisto	5	20	0 %
1270 Asuinhuoneisto- ja toimistokalusteet	tasapoisto	5	20	0 %
1279 Muut kalusteet	tasapoisto	5	20	0 %

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tilivirastossa yhdenmukaisin periaattein käyttöomaisuushyödykkeiden taloudellisen käyttöön mukaisina tasapoistoina alkuperäisestä hankintahinnasta.

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet eivät ole muuttuneet varainhoitovuoden aikana.

*) patenti- ja tekijänoikeuksien osalta poistoaikaa ei saa mitoitaa pidemmäksi kuin tekijänoikeuden tai patentin voimassaoloaika on

Liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

	Aineettomat hyödykkeet		Aineelliset hyödykkeet				Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut keskener. hank.	Käyttöomaisuus-	Yhteensä
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Rakennukset	Rakennelmat	Koneet ja laitteet	Kalusteet			Käyttöomaisuus-	
Hankintameno 1.1.2005	1 717 275,56	84 955,62	928 750,67	961,03	20 708 839,00	3 083 555,57	67 524,33	250,00	1 408 167,47	28 000 279,25
Lisäykset	121 474,95	0,00	106 539,84	0,00	1 232 928,74	155 488,90	0,00	0,00	0,00	1 616 432,43
Vähennykset	0,00	387,17	0,00	0,00	343 438,30	109 793,41	0,00	0,00	1 352 800,00	1 806 418,88
Hankintameno 31.12.2005	1 838 750,51	84 568,45	1 035 290,51	961,03	21 598 329,44	3 129 251,06	67 524,33	250,00	55 367,47	27 810 292,80
Kertyneet poistot 1.1.2005 (-)	1 296 804,89	70 595,59	36 487,24	759,88	11 328 802,51	2 001 653,08	1 060,09	0,00	0,00	14 736 163,28
Vähennysten kertyneet poistot (+)	0,00	0,00	0,00	0,00	321 470,08	108 685,26	0,00	0,00	0,00	430 155,34
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot (-)	201 976,76	7 725,29	143 835,64	8,41	2 158 856,54	322 255,44	0,00	0,00	0,00	2 834 658,08
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	16 004,19	0,00	0,00	0,00	0,00	16 004,19
Kertyneet poistot 31.12.2005	-1 498 781,65	-78 320,88	-180 322,88	-768,29	-13 182 193,16	-2 215 223,26	-1 060,09	0,00	0,00	-17 156 670,21
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2005	339 968,86	6 247,57	854 967,63	192,74	8 416 136,28	914 027,80	66 464,24	250,00	55 367,47	10 653 622,59

Liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot	31.12.2005	31.12.2004	Muutos 2005-2004
Korot euromääräisistä saamisista	53 015,00	100 162,99	-47 147,99
Korot valuuttamääräisistä saamisista	0,00	0,00	0,00
Emissio-, pääoma- ja kurssierot saamisista	0,00	0,00	0,00
Osingot	84 856,00	71 500,00	13 356,00
Liikelaitosten voiton tuloutukset	0,00	0,00	0,00
Muut rahoitustuotot	0,00	0,00	0,00
Rahoitustuotot yhteensä	137 871,00	171 662,99	-33 791,99
Rahoituskulut	31.12.2005	31.12.2004	Muutos 2005-2004
Korot euromääräisistä veloista	484,05	282,56	201,49
Korot valuuttamääräisistä veloista	0,00	0,00	0,00
Emissio-, pääoma- ja kurssierot veloista	0,00	0,00	0,00
SWAP-maksut veloista	0,00	0,00	0,00
Sijoitusten ja lainasaamisten tileistäpoistot	146 369,00	0,00	146 369,00
Muut rahoituskulut	1 160,59	0,00	1 160,59
Rahoituskulut yhteensä	148 013,64	282,56	147 731,08
Netto	-10 142,64	171 380,43	-181 523,07

Liite 9: Talousarviotaloudesta annetut lainat

Lainananto lainansaa- jasektoreittain	Lainapääoma	Lisäys	Vähennys	Lainapääoma	Pääomamuutos
€	31.12.2005	2005	2005	31.12.2004	2005-2004
Julkisyhteisöt	785 605,97	0,00	513 597,73	1 299 203,70	-513 597,73
Paikallishallinto	785 605,97	0,00	513 597,73	1 299 203,70	-513 597,73
Yhteensä	785 605,97	0,00	513 597,73	1 299 203,70	-513 597,73

Liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset**Käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit**

	31.12.2005					31.12.2004		
	Kappale määrä	Markkina- arvo	Kirjanpitoarvo	Omistus- osuus %	Myyntioikeuk- sien alaraja %	Saadut osingot	Markkina- arvo	Kirjanpitoarvo
Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet			55 367,47					
FCG Finnish Consulting Group Oy:n osakkeet	8900		0,00			84 461,00		1 352 800,00
OIP, joukkovelkakirja	1		16 818,79					16 818,79
OIP, joukkovelkakirja	9		15 136,92					15 136,92
OP-Euro-Osake Sijoitusrahasto	1		16 818,79					16 818,79
Laitilan puhelinosuuskunta			0,00			80,00		0,00
Kuopion Puhelin Oyj	8		3 229,21			315,00		3 229,21
Vaasan läänin Puhelin Oy	1		437,29					437,29
Mikkelin Puhelinyhdistys	6		2 926,47					2 926,47
Osakkeet ja osuudet yhteensä			55 367,47			84 856,00		1 408 167,47

Liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

31.12.2005	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle	1 - 5	Yli	Alle	1 - 5	Yli	
	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	
Vastaavien rahoituserät							
Euromääräiset lainasaamiset	0,00	0,00	0,00	123 069,21	0,00	662 536,76	785 605,97
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat			0,00	1 481 267,75			1 481 267,75
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	1 604 336,96	0,00	662 536,76	2 266 873,72
Vastattavien rahoituserät							
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	0,00	0,00	0,00	2 586,25	0,00	0,00	2 586,25
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	2 586,25	0,00	0,00	2 586,25

Liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Rahaston nimi	Varat		Käyttötarkoitus
	31.12.2005	31.12.2004	
Mercedes Zachariassens fond	1 474 080,88	1 877 346,24	Svenska skolan för synskadade (mp 612) Testamenttien tahdon mukaisesti oppilaiden hyvinvointiin, vapaa-aikatoiminnan järjestämi- seen yms
Yhteensä	1 474 080,88	1 877 346,24	

Liite 14: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Nimi	Taseen loppusumma tai varojen määrä		Organisaation toiminta-alue tai varojen käyttötarkoitus
	31.12.2005	31.12.2004	
Rahastot			
Heta Lintumäen rahasto	35887,12	34 642,60	Haukkarannan koulun (mp608) oppilaiden opinto- matkat, retket yms
Hilja Iivanaisen rahasto	49667,56	48 460,90	Haukkarannan koulun (mp608) oppilaiden kasvat- us ja kuntoutus
Edvin Raitasen rahasto	964,23	1 172,23	Keski-Suomesta kotoisin olevien Haukkarannan koulun (mp608) oppilaiden stipendit
Yhteensä	86 518,91	84 275,73	

Muut tilinpäätöslaskelmien liitteet

Opetushallituksella ei ole liitteiden 3, 12, 15, 16 ja 17 osalta esitettäviä tietoja.

3.4 Henkilöstötilinpäätökset

I Opetushallituksen päämaksupisteen henkilöstötilinpäätös

Uusi palkkausjärjestelmä, tuottavuusohjelma ja Opetushallituksen strategian valmistelu

olivat asioita, jotka saivat konkreettista sisältöä vuoden 2005 aikana ja jotka tulevat vaikuttamaan monien vuosien ajan Opetushallituksen henkilöstöön ja tulevaisuuteemme. Uutta palkkausjärjestelmää koskeva sopimus saatiin voimaan monivaiheisten valmistelujen ja neuvottelujen jälkeen. Harjoitus on ollut vaativa sekä viraston johdolle että henkilöstöjärjestöille. Sopimuksella on sidottu palkkausten kehitys seuraavien neljän vuoden ajaksi. Käyttöönoton jälkeen keskitytään järjestelmän soveltamiseen sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Väestön ikääntyminen ja työvoiman saatavuuden varmistaminen ovat valtion tuottavuusohjelman lähtökohtia. Ohjelman tarkoituksena on, että tuottavuutta kohottamalla voidaan valtion virastojen ja laitosten henkilöstöä vähentää osuudella, mikä vastaa puolta eläkkeelle siirtyvien lukumäärästä. Aivan lähivuosina Opetushallituksesta eläkkeelle siirtyvien lukumäärä ei ole kovin suuri, mutta se tulee kohoamaan vuosina 2010 ja 2012 – 2017. Keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä on ollut virastossa 64,5 vuotta. Opetushallituksessa niin kuin muuallakin tuottavuusohjelman toteuttaminen tulee olemaan haastava yhtälö. On välttämätöntä, että tarkastelussa on viraston henkilöstön vaihtuvuus kokonaisuutena ja että henkilöstön tehtäviä kehitetään ja muutetaan ydintehtäviemme mukaisesti.

Viraston henkilöstön keski-ikä on nyt 48,1 vuotta, siis varsin korkea. Se on kuitenkin viiden kuluneen vuoden aikana kohonnut vain 1,2 vuotta. Yli 45-vuotiaiden osuus koko henkilöstöstä on vähentynyt. Virastoon tullut uusi henkilöstö on ollut varsin nuorta, mikä on myönteistä nuorempien ikäpolvien kokemusmaailman ja osaamisen hyödyntämiseksi työssämme. Ikäjohtamisessa tärkeitä on varttuneempien asiaintuntijoiden tiedon ja taitojen siirtäminen nuoremmille kollegoille.

Viraston strategian kehittämisessä on päästy konkreettiseen vaiheeseen, missä suunnitellaan ydintehtäviin kuuluvia toimenpidekokonaisuuksia ja hankkeita. Viraston ja sen henkilöstön kannalta olennaista on, että uusien tehtävien ja hankkeiden vastapainoksi aikaisemmin hoidettuja tehtäviä voidaan vastaavasti vähentää. Vieläkin näyttää siltä, että säännöllisen työajan ylitykset eivät ole vähentyneet. Henkilöstön jaksaminen ja työhyvinvointi edellyttävät, että esimiehet keskittyvät nykyistä enemmän henkilöstön ja työn johtamiseen.

Tavoitteellisella henkilöstöpolitiikalla on suuria haasteita, joista selvittää viraston henkilöstön, esimiesten ja johdon yhteistyöllä. Vain tunnistamalla realiteetit ja varautumalla hyvissä ajoin edessä oleviin muutoksiin ja meiltä odotettuihin toimenpiteisiin voimme kestävästi rakentaa maamme opetustoimen tulevaisuutta ja viraston työtä sen hyväksi.

TIIVISTELMÄ

1.1 ja 1.2 Henkilöstömäärä ja -rakenne

- henkilöstön kokonaismäärä pysynyt ennallaan
- henkilötyövuosien määrä kasvanut yli viisi henkilötyövuotta, ensisijaisesti toimintamomentilta palkattujen
- miesten osuus henkilöstöstä hiukan lisääntynyt
- määräaikaisten osuus kasvanut
- henkilöstön keski-ikä noussut viidessä vuodessa 1,2 vuotta, on nyt 48,1 vuotta
- 45-vuotiaiden ja sitä vanhempien osuus henkilöstöstä vähentynyt
- tutkijakoulutuksen suorittaneiden osuus vähentynyt, muun korkeakoulututkinnon suorittaneiden lisääntynyt

1.3 Työaika

- tehdyn vuosityöajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta lisääntynyt
- henkilöstökoulutukseen käytetty osuus vuosityöajasta vähentynyt yli kaksi prosenttiyksikköä
- sairauspoissaolojen osuus lisääntynyt puoli prosenttiyksikköä
- säännöllisen työajan ylitykset eivät oleellisesti vähentyneet

1.4 Työvoimakustannukset

- sosiaaliturvamaksujen osuus työvoimakustannuksista kasvanut
- välillisten palkkojen osuus pienentynyt, lähinnä henkilöstökoulutuksen vähenemisen seurauksena
- myös muiden välillisten työvoimakustannusten osuus pieni

3.2 Sairastavuus ja tapaturmat

- sairauspoissaolot lisääntyivät, etenkin sairaustyöpäivien määrä kasvoi
- tapaturmapoissaolot hiukan vähenivät

3.2 Sairastavuus ja tapaturmat

- sairauspoissaolot lisääntyivät, etenkin sairaustyöpäivien määrä kasvoi
- tapaturmapoissaolot hiukan vähenivät

3.3 Vaihtuvuus

- uuden työnantajan palvelukseen kokonaan lähteneiden määrä väheni, mutta virkavapaalle lähteneiden vähän nousi
- eläkkeelle siirtyi edellisvuotta enemmän
- kokonaispoistuma pieni runsaan prosenttiyksikön
- rekrytointien määrä laski, vakinaisiksi rekrytoitujen peräti 30 henkilöä (mihin vaikuttaa vuoden 2004 vakinaistamiset)
- keskimääräinen palvelusaika nousi yli prosenttiyksikön
- keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä oli peräti 64,5 vuotta
- nykyhenkilöstöstä 65-vuotta täyttävien (laskennallinen eläkkeellesiirtymisikä) määrä on melko suuri vuosina 2010 ja 2012-2017

4 HENKILÖSTÖINVESTOINNIT

- henkilöstön liikunnan tukemiseen panostettiin aikaisempaa enemmän ottamalla käyttöön liikuntasetit
- henkilöstökoulutus väheni, johtamisvalmennuksen ja atk-koulutuksen projektit loppuivat
- työterveyspalveluja käyttäneiden määrä kasvoi, mutta työterveydenhoidon kustannukset sekä kävijää että henkilötyövuotta kohden laskivat

5 PALKKAUS

- otettiin käyttöön tehtävän vaatavuuteen ja henkilökohtaiseen suoriutumiseen perustuva palkkausjärjestelmä
- korkeimpiin vaatavuusryhmiin arvioitujen tehtävien hoitajista suurin osa oli miehiä
- myös kahdelle ylimmälle suoriutumistasolle yltäneet olivat miehiä
- ikä ja tehtävän vaatavuus korreloivat siten, että vaativimpiin ryhmiin kuuluvien tehtävien hoitajat eivät ole kovin nuoria
- henkilön iällä ja suoriutumistasolla sen sijaan on vaikea havaita merkittävää yhteyttä
- vaativampia tehtäviä hoitavien tehtävistä suoriutuminen on arvioitu keskimäärin jonkin verran paremmaksi kuin vähemmän vaativia tehtäviä hoitavien

6 TALOUDELLISET JA MUUT TOIMINNAN TUNNUSLUVUT

- liikevaihto henkilötyövuotta kohden kasvoi
- toimintamenot henkilötyövuotta kohden yli 6 000 euroa suuremmat kuin vuonna 2004
- työvoimakustannukset pienentyivät toimintamenoihin verrattuina
- henkilötyövuoden hinta nousi vain noin 140 euroa

1 HENKILÖSTÖPANOKSET

1.1 Henkilöstömäärä

Henkilöstötilinpäätös käsittää Opetushallituksen henkilöstön. Tilivirastoon kuuluvien oppilaitosten henkilöstöistä laaditaan erillinen tilinpäätös. Tarkastelussa ei myöskään ole mukana Brysselissä ja Luxemburgissa toimivien Eurooppa-koulujen opettajia, joita vuoden 2005 lopussa oli 26.

Opetushallituksen henkilöstön kokonaismäärä on neljän viimeisen vuoden ajan pysynyt suunnilleen ennallaan, kun tarkastelujakohtana on vuoden viimeinen päivä.

Taulukko 1. Henkilöstön lukumäärä vuoden lopussa ja harjoittelijoiden lukumäärä vuoden aikana (yhden harjoittelijan harjoittelu-aika on 3 kk)

	Henkilöstön lkm. 31.12.	Muutos %	Harjoittelijoiden lkm./v
2001	343	+ 3,3	31
2002	354	+ 3,2	39
2003	353	- 0,3	25
2004	355	+ 0,6	37
2005	354	- 0,3	37
2001 - 2005	+ 11	+ 3,2	

Henkilötyövuosien määrä sen sijaan oli 6,5 henkilötyövuotta suurempi vuonna 2005 kuin neljä vuotta aikaisemmin. Suurin lisäys, 5,4 henkilötyövuotta, on vuodesta 2004 vuoteen 2005.

Henkilötyövuosissa mitattuna eniten on lisääntynyt toimintamomentilta palkattu henkilöstö. Muilta momenteilta palkatun henkilöstön määrä sen sijaan on vähentynyt.

Taulukko 2. Henkilötyövuosien määrä (toimintamomentilta ja muilta momenteilta palkatut) sekä henkilötyövuosien määrän %-muutos edellisestä vuodesta

	Tm. mom.	Muutos %	Muut mom.	Muutos %	Yht.	Muutos %
2001	286,4	+ 1,0	47,7	+ 24,5	334,1	+ 3,8
2002	297,2	+ 3,8	44,5	- 6,7	341,6	+ 2,2
2003	293,6	- 1,2	46,6	+ 4,7	340,2	- 0,4
2004	300,4	+ 2,3	42,3	- 9,2	342,7	+ 0,7
2005	305,6	+ 1,7	42,5	+ 0,5	348,1	+ 1,6
2001- 2005	+ 19,2	+ 6,7	- 5,2	- 10,9	+ 14,0	+ 4,2

Oman henkilöstön lisäksi Opetushallitus tarjoaa vuosittain harjoittelupaikan monille yliopisto-opiskelijoille, joilla hallinnon harjoittelu kuuluu tutkintoon. Virastossa käy myös useita peruskoululaisia tutustumassa työelämään viikon tai kahden pituisilla harjoittelujaksoilla.

1.2 Henkilöstörakenne

1.2.1 Henkilöstöryhmäjakauma

Opetushallituksen henkilöstöä tarkastellaan ryhminä:

Johto = ylin johto (pääjohtaja, ylijohajat, hallintojohtaja, suunnittelujohtaja)

Esimiehet = asiantuntijajyksiköiden, alayksiköiden ja niihin rinnastettavien päälliköt

Asiantuntijat = henkilöt, joiden palkka on vanhan palkkausjärjestelmän palkkaluokan A20 tasoa tai sitä suurempi ja jotka eivät kuulu kahteen edelliseen ryhmään

Muu henkilöstö = henkilöt, jotka eivät kuulu edellä mainittuihin ryhmiin

Taulukko 3. Henkilöstöryhmäjakauma (% henkilöstöstä)

Henk.ryhmä	2001	2002	2003	2004	2005
Johto	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Esimiehet	5,8	5,1	5,7	5,9	5,9
Asiantuntijat	58,3	59,9	60,7	63,1	61,3
Muu henk.	33,8	33,1	31,6	29,0	30,8

Opetushallituksessa johdon osuus henkilöstöstä on huomattavan pieni. Koko valtion henkilöstöstä johtoon kuului 5,4 prosenttia henkilöstöstä vuoden 2004 lopussa. Myös muiden esimiesasemassa olevien henkilöiden osuus henkilöstöstä on koko valtiolla suurempi kuin Opetushallituksessa. Vuoden 2004 lopussa muita esimiehiä oli koko valtiolla 6,4 prosenttia henkilöstöstä, kun vastaava luku Opetushallituksessa vuosien 2004 ja 2005 lopussa oli 5,9 prosenttia.

1.2.2 Sukupuolijakauma

Naisten osuus Opetushallituksen henkilöstöstä oli vuoden 2005 lopussa melkein 73 prosenttia. Miesten osuus oli kuitenkin kasvanut edellisvuodesta vajaan prosenttiyksikön. Viraston johdossa sukupuolten välinen tasa-arvo on toteutunut hyvin. Koko valtiolla naisten osuus johdosta oli vuoden 2004 lopussa 35,7 prosenttia. Vuodesta 2003 se oli kasvanut 2,6 prosenttiyksikköä. Muista esimiehistä Opetushallituksessa on naisia enemmän kuin miehiä. Viidessä

vuodessa naisten osuus muista kuin johtoon kuuluvista esimiehistä on lisääntynyt 22,4 prosenttiyksikköä.

Taulukko 4. Sukupuolijakauma (% henkilöstöryhmästä)

	2001	2002	2003	2004	2005
Johto					
miehiä	85,7	85,7	71,4	71,4	57,1
naisia	14,3	14,3	28,6	28,6	42,9
Esimiehet					
miehiä	70,0	61,1	55,0	47,6	47,6
naisia	30,0	38,9	45,0	52,4	52,4
Asiantuntijat					
miehiä	30,5	29,2	31,0	28,6	31,3
naisia	69,5	70,8	69,0	71,4	68,7
Muu henk.					
miehiä	12,1	12,0	12,6	13,6	12,8
naisia	87,9	88,0	87,4	86,4	87,2
Yhteensä					
miehiä	27,7	26,3	27,4	26,2	27,1
naisia	72,3	73,7	72,6	73,8	72,9

Koko valtiolla naisten osuus muista esimiehistä oli vuoden 2004 lopussa keskimäärin 39,2 prosenttia. Muiden kuin johtoon kuuluvien esimiesten ryhmässä naisten osuuden kasvu koko valtiolla on ollut hitaampaa kuin Opetushallituksessa, sillä vuonna 2001 se oli jo 34,3 prosenttia eli yli neljä prosenttiyksikköä korkeampi kuin Opetushallituksessa silloin.

1.2.3 Määräaikaiset

Määräaikaisia palvelussuhteita tarkasteltaessa käsitellään henkilöitä, joilla ei ole taustavirkaa Opetushallituksessa.

Taulukko 5. Määräaikaisten, joilla ei ole taustavirkaa OPH:ssa, %-osuus henkilöstöstä ja määräaikaisten asiantunt. %-osuus asiantuntijoista vuoden lopussa sekä määräaikaisten %-osuus koko valtiolla

Vuosi	% henk.	% as.tunt.	Valtio
2001	30,9	35,0	19,4
2002	33,3	35,2	19,4
2003	28,9	33,8	21,3
2004	17,7	22,3	19,9
2005	21,2	24,9	

Määräaikaisten henkilöiden osuus on Opetushallituksessa jonkin verran lisääntynyt vuodesta 2004, jolloin vakinaistettiin useita määräaikaisia, sellaisia, joiden tehtävät olivat muuttuneet pysyväisluonteisiksi. Vuonna 2004 määräaikaisten

osuus väheni koko valtiolla, sillä valtiovarainministeriö muistutti, että kaikkien sellaisten palvelussuhteiden tulee olla toistaiseksi voimassa olevia, joiden määräaikaisuudelle ei ole virkamieslain mukaista perustetta. Vakinaistamistoimenpiteistä tuli myös raportoida valtiovarainministeriölle.

Asiantuntijoiden ryhmässä määräaikaisten osuus kasvoi 2,6 prosenttiyksikköä vuodesta 2004.

Sukupuolen mukaan tarkasteltuna vuoden 2005 lopussa Opetushallituksessa työskenteli määräaikaisessa palvelussuhteessa suhteellisesti enemmän naisia kuin miehiä. Naisista määräaikaisia oli 22,5 prosenttia ja miehistä vain 17,7 prosenttia.

1.2.4 Ikäjakauma

Opetushallituksen henkilöstön keski-ikä on noussut nopeammin kuin valtiolla keskimäärin. Vuoden 2005 lopussa henkilöstön keski-ikä oli jo yli 48 vuotta. Sen sijaan 45-vuotiaiden ja sitä vanhempien prosenttiosuus henkilöstöstä oli pienentynyt yli 2,5 prosenttiyksikköä.

Taulukko 6. Henkilöstön keski-ikä

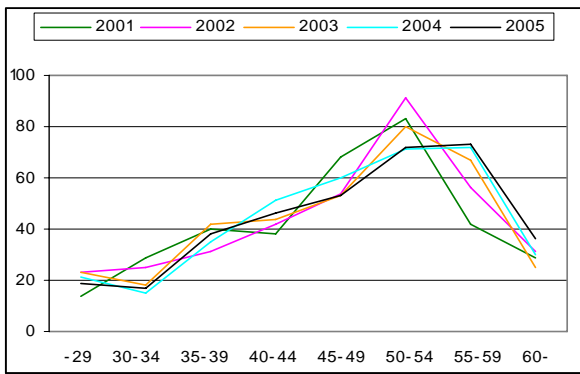
	2001	2002	2003	2004	2005
Oph	46,9	47,2	47,4	47,8	48,1
Valtio	44,1	44,1	44,2	44,5	

Taulukko 7. 45-vuotiaiden ja sitä vanhempien %-osuus henkilöstöstä

	2001	2002	2003	2004	2005
Oph	64,7	62,7	63,9	65,6	63,0
Valtio	50,5	51,1	51,4	52,0	

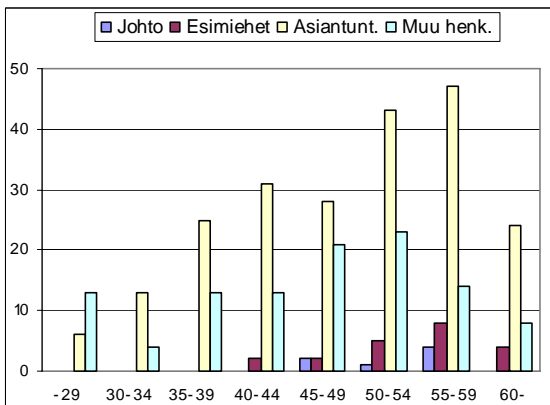
Opetushallituksen ja koko valtion henkilöstön ikää verrattaessa tulee ottaa huomioon, että joillakin aloilla on keksimääräistä alhaisempi eläkeikä. Esimerkiksi Puolustusvoimilla, joka on suuri työnantaja, monissa tehtävissä toimivat pääsevät huomattavan varhain eläkkeelle.

Kaavio 1. Henkilöstön ikäjakauma vuosina 2001 - 2005

Kaaviosta 1. näkyy, että henkilöstön ikäkaunaa kuvaava käyrä on viime vuosina painottunut yhä enemmän oikealle eli vanhempien ikäryhmien suuntaan. Suurimmat ikäryhmät vuosien 2004 ja 2005 lopussa olivat 50-54 ja 55-59 -vuotiaat melko tasasuuruina. Vuoden 2005 lopussa 55-59 -vuotiaiden ryhmä oli hiukan suurempi, ensimmäistä kertaa kymmenen vuoden tarkastelukautena kaikkein suurin.

Kaavio 2. Ikäjakauma henkilöstöryhmittäin v. 2005

Johdon, esimiesten ja asiantuntijoiden ryhmissä suurin ikäryhmä on 50-59 -vuotiaat. Merkille pantavaa on, että 60-vuotiaiden ja sitä vanhempien asiantuntijoiden ryhmä on huomattavan suuri. Mutta toisaalta lähes 40 prosenttia asiantuntijoista on 35-49 -vuotiaita. Ryhmä Muu henkilöstö on jakautunut verraten tasaisesti eri ikäryhmiin. Tässä henkilöstöryhmässä suurimmat ikäryhmät ovat 50-54 ja 45-49 -vuotiaat.

1.2.5 Koulutustaso

Henkilöstön koulutustasoa tarkastellaan jaotellulla *perusasteen* (kansakoulu, peruskoulu, keski-koulu), *keskiasteen* (toisen asteen tutkinto), *kor-*

keakouluasteen (alempi tai ylempi korkeakoulu-tutkinto) tai *tutkijakoulutuksen* (lisansiaatti tai tohtori) suorittaneet.

Koulutustasoindeksin pisteet lasketaan koulutustasoi-tain seuraavasti:

- perusaste* 1-2 pistettä
- keskiaste* 3,5-5 pistettä
- korkeakouluaste* 6-7 pistettä
- tutkijakoulutus* 8 pistettä.

Taulukko 8. Koulutustasojakauma (% henkilöstöstä)

	2001	2002	2003	2004	2005
Perusaste	5,0	4,8	4,8	4,2	4,8
Keskiaste	30,6	29,7	28,2	28,7	27,4
Korkeakouluaste	55,7	57,6	58,7	57,7	59,0
Tutkijakoulutus	8,7	7,9	8,3	9,3	8,8

Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus henkilöstöstä on lisääntynyt vajaan prosenttiyksikön vuodesta 2004 vuoteen 2005. Vastaavasti perus- ja keskiasteen koulutuksen suorittaneiden osuus on vähentynyt 0,7 prosenttiyksikköä. Muutos on tapahtunut niin, että perusasteen suorittaneiden osuus on kasvanut ja tutkijakou-lutuksen suorittaneiden pienentynyt. Tästä joh-tuen koko henkilöstön koulutustasoindeksi on pysynyt muuttumattomana.

Taulukko 9. Koulutustasoindeksi

	2001	2002	2003	2004	2005
Johto	7,3	7,3	7,3	7,3	7,1
Esimiehet	6,8	6,7	6,9	6,8	6,8
Asiantuntijat	6,8	6,8	6,8	6,7	6,8
Muu henkilöstö	3,8	3,9	3,9	3,9	3,9
Koko henkilöstö	5,8	5,8	5,9	5,9	5,9

Asiantuntijoiden ryhmässä korkeakoulututkin-non suorittaneiden osuuden lisääntyminen näkyy koulutustasoindeksin nousuna. Johdon kou-lutustasoindeksi reagoi muutoksiin herkästi ryhmän pienuudesta johtuen.

Korkeakoulu- ja yliopistotason tutkinnon suo-rittaneiden osuus henkilöstöstä oli Opetushalli-tuksessa vuoden 2005 lopussa melkein 68 pro-senttia, kun vastaava luku koko valtion henki-löstöstä vuoden 2004 lopussa oli vain 49 pro-senttia. Vuoden 2004 lopussa koko valtion hen-kilöstön koulutustasoindeksi oli 5,3.

1.3 Työaika

1.3.1 Työajan käyttö

Säännöllinen vuosityöaika lasketaan kertomalla kalenterivuoden työpäivien lukumäärä henkilötövuosien määrällä.

	% säännöllisestä vuosityöajasta					Työpv. 2005
	2001	2002	2003	2004	2005	
Vuosiloma, lomarahavapaa	14,5	14,5	13,8	14,2	14,5	12 860
Äitiys- ja vanhempainvapaa	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	365
Lapsen sair. joht. poissaolo	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2	165
Sairaus	3,2	3,1	5,1	3,5	4,1	3 602
Tapaturmat	0,1	0,0	0,1	0,2	0,1	68
Kuntoutus	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	144
Palkallinen virkamiesvaihto	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	127
Opintovapaa, palkallinen	0,0	0,1	0,2	0,2	0,1	78
Henkilöstökoulutus	1,2	1,7	3,6	4,1	1,9	1 662
Ammattiyhdistyskoulutus	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	16
Muu palkallinen vapaa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	15
Ei tehty vuosityöaika	19,7	20,3	23,6	22,9	21,6	19 102
Tehty vuosityöaika	80,3	79,7	76,4	77,1	78,4	69 290
	Säännöllinen vuosityöaika					88 392

Tärkein huomio edellä olevasta taulukosta on, että tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta oli vuonna 2005 1,3 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuonna 2004. Tähän vaikutti henkilöstökoulutukseen käytetyn ajan vähentyminen 2,2 prosenttiyksikköä. Vuosilomiin ja lomarahavapaisiin sen sijaan kului enemmän vuosityöaika kuin vuonna 2004. Myös sairauspoissaolot lisääntyivät.

Taulukko 11. Työajan käyttö valtiolla
(% säännöllisestä vuosityöajasta)

	2001	2002	2003	2004
Tehty vuosityöaika	80,2	80,5	79,6	79,9
Henkilöstökoulutus	2,1	2,2	2,0	2,0
Vuosiloma, lomarahavap.	12,7	13,5	13,2	12,9
Sairaus	3,3	3,4	3,6	3,4
Tapaturmat	0,1	0,1	0,1	0,1

Koko valtiolla tehty vuosityöaika on yleensä ollut suurempi kuin Opetushallituksessa. Ennen muuta tähän on vaikuttanut vuosilomiin käytetty aika. Henkilöstön ikääntyessä ja palvelusaikojen pidentyessä oikeudet pitkiin lomiin lisääntyvät. Opetushallituksessa valtaosalla henkilöstöstä on täysi lomaoikeus. Vuosina 2003 ja 2004 Opetushallituksessa on henkilöstökoulutukseen

käytetty enemmän työaika kuin valtiolla keskimäärin. Se on vähentänyt tehdyn työajan osuutta koko valtioon verrattuna.

1.3.2 Säännöllisen työajan ylitykset

Edellisessä kohdassa laskettu ns. tehty vuosityöaika ei vuonna 2005:kään riittänyt Opetushallituksen tehtävien hoitamiseen. Tasoitusjaksojen päättyessä (maalis-, kesä-, syys- ja joulukuun lopussa) työaikasaldoista leikkautui pois noin 8 300 tuntia (vuonna 2004 arviolta 10 000 tuntia). Työpäiviksi muutettuna se on yli 1 100 työpäivää eli noin 4½ henkilötyövuotta. Tosin jonkin verran vuoden lopussa leikkautuneista työtunneista siirrettiin ns. työaikapankkiin pidettäväksi myöhemmin vapaana.

Taulukko 12. Työaikasaldot vv. 2004 ja 2005 lopussa ja vuoden 2005 saldojakauma sukupuolen mukaan

Työaikasaldo tuntia	%:lla henkilöistä		2005	
	2004	2005	naisia %	miehiä %
- 0	13,8	13,8	8,6	5,2
1 - 10	23,3	20,7	15,0	5,8
11 - 20	12,1	13,8	9,8	4,0
21 - 30	8,7	9,5	8,1	1,4
31 - 40	9,3	11,5	9,8	1,7
41 - 50	9,6	10,4	5,8	4,6
51 - 60	9,3	8,1	6,1	2,0
61 - 70	3,7	4,9	4,3	0,6
71 - 80	2,8	2,0	1,4	0,6
81 - 90	3,4	2,9	2,6	0,3
91 - 100	1,7	1,2	0,9	0,3
101 - 110	1,1	0,3	0,3	0,0
111 - 120	0,8	0,3	0,3	0,0
121 - 130	0,3	0,3	0,3	0,0
131 - 140	0,3	0,3	0,3	0,0

Vuoden 2004 jälkeen tavoitteeksi nostettu säännöllisen työajan riittäminen tehtävien hoitamiseen ei ole tuottanut tulosta. Vuoden 2005 lopussa liukuvan työajan 40 tunnin plus-saldoraja ylittyi suunnilleen yhtä monella prosentilla henkilöstöstä kuin edellisenäkin vuonna.

Sukupuolen mukaan säännöllisen työajan ylityksiä oli miehillä ja naisilla suhteessa yhtä monella kuin virastossa on miehiä ja naisia. Mutta suurimmat plus-saldot, sadan tunnin ylitykset olivat naisilla. Vuoden viimeisen tasoitusjakson päättyessä naisilla olikin suhteellisesti enemmän

säännöllisen työajan ylittäviä tunteja kuin miehillä.

1.3.3 Työaikapankki

Opetushallituksessa on vuodesta 1996 ollut käytössä työaikapankkijärjestelmä, mikä tarkoittaa että henkilö voi tehdä sopimuksen säännöllisen työajan ylittävien tuntien siirtämisestä työaikapankkiin ja pitää ne myöhemmin vapaana. Tällaisia sopimuksia on ollut käytössä 10 - 15 prosentilla henkilöstöstä.

Vuoden vaihteessa siirryttiin käytäntöön, jossa erillisen sopimuksen tehneiden säännöllisen työajan ylittävät tunnit siirretään automaattisesti työaikapankkiin tasoitusjakson päättyessä.

1.3.4 Etätyö

Opetushallituksessa on elokuusta 2003 lähtien ollut käytössä etätyömahdollisuus. Etätyösopimuksen voi tehdä puolesta vuodesta kahteen vuoteen kerrallaan.

Sekä vuoden 2004 että 2005 lopussa virastossa oli voimassa 10 etätyösopimusta. Lisäksi on mahdollisuus tehdä satunnainen etätyösopimus lyhyeksi aikaa, vaikka yhdeksi päiväksi.

1.4 Työvoimakustannukset

Kokonaistyövoimakustannusten kasvu vuonna 2005 vuoteen 2004 verrattuna on luonnollinen seuraus henkilötyövuosimäärän kasvusta.

Työvoimakustannusten jakautumista tarkasteltaessa voidaan todeta, että sosiaaliturvan osuus työvoimakustannuksista on kasvanut 1,6 prosenttiyksikköä. Kasvua on ovat aiheuttaneet paitsi työnantajan sosiaaliturvamaksujen ja eläkemaksujen kasvu myös se, että sairausvakuutuksen palautukset olivat Opetushallitukselle vuonna 2005 huomattavasti edellisvuotta pienemmät.

Sosiaaliturvan kustannukset nousivat Opetushallituksessa vuonna 2005 taas korkeammalle kuin valtiolla yleensä. Yksittäisessä virastossa vuosivaihtelua aiheuttaa eniten sairausvakuu-

tuksen palautuksen määrän vuosittainen vaihtelu.

Välillisten palkkojen osuus työvoimakustannuksista pieneni henkilöstökoulutukseen käytetyn työajan vähenemisen seurauksena. Koulutusajan palkkojen alenema oli yli 800 euroa henkilötyövuotta kohden.

Mutta välillisten palkkojen osuus työvoimakustannuksista on Opetushallituksessa edelleen huomattavan korkea verrattuna koko valtioon. Siihen vaikuttaa henkilöstön ikä. Korkeamman iän mahdollistama pidempi työssäoloaika vaikuttaa vuosiloman pituuteen ja sitä kautta lomaajan palkkoihin ja lomaraahaan.

Henkilöstökoulutuksen väheneminen vaikutti alentavasti myös muihin välillisiin työvoimakustannuksiin, kun välittömiin koulutuskustannuksiin (mm. osallistumismaksut) kului edellisvuotista vähemmän.

Silti muiden välillisten työvoimakustannusten osuus työvoimakustannuksista on Opetushallituksessa edelleen suurempi kuin koko valtiolla.

Tarkempi työvoimakustannusten erittely on seuraavilla sivuilla taulukoissa 14 ja 15.

Taulukko 13. Työvoimakustannusvertailu ja erotus 2004-2005 (Oph)

	2001	2002	2003	2004	2005	Erotus 2004- 2005
Kokonaistyövoimakustannusten						
% -muutos edellisestä vuodesta						
Oph	6,4	6,4	5,6	- 0,1	2,1	2,2
Valtio	5,6	7,3	4,7	6,4		
Välillisten työvoimakustannusten						
% -osuus tehdyn työajan palkoista						
Oph	68,1	69,8	85,0	78,0	77,5	- 0,5
Valtio	61,9	61,4	60,7	56,9		
Kokonaistyövoimakustannusten						
% -osuus palkkasummasta						
Oph	127,7	128,2	132,8	130,3	131,7	1,4
Valtio	124,6	128,2	128,2	128,5		
Tehdym työajan palkkojen						
% -osuus työvoimakustannuksista						
Oph	59,5	58,9	54,4	56,2	56,4	0,2
Valtio	61,9	61,4	62,7	63,2		
Välillisten työvoimakustannusten						
% -osuus työvoimakustannuksista						
Oph	40,5	41,1	45,6	43,8	43,6	- 0,2
Valtio	39,1	38,6	37,4	37,0		
Välillisten palkkojen						
% -osuus työvoimakustannuksista						
Oph	18,8	19,1	20,9	20,6	19,6	- 1,0
Valtio	16,5	16,8	16,3	15,8		
Sosiaaliturvakustannusten						
% -osuus työvoimakustannuksista						
Oph	19,3	19,6	21,3	18,9	20,5	1,6
Valtio	19,0	19,4	19,0	19,1		
Muiden välillisten työvoimakust.						
% -osuus työvoimakustannuksista						
Oph	2,5	2,5	3,4	4,4	3,6	- 0,8
Valtio	3,4	2,7	2,6	2,4		

Taulukko 14. Työvoimakustannukset euroina, euroina/henkilötyövuosi sekä prosentteina tehdyn työajan palkoista

Työvoimakustannuserä	€	€/ henkilötyövuosi					% tehdyn työajan palkoista				
	2005	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
I. Palkkasumma	12 580 051	33 872	35 063	35 980	36 434	36 150	131,7	132,4	138,4	136,59	134,7
II. Tehdyn työajan palkat (I-A)	9 337 287	25 729	26 481	25 997	26 673	26 831	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
A. Välilliset palkat (A1+...+A6)	3 242 764	8 143	8 583	9 983	9 761	9 318	31,7	32,4	38,4	36,6	34,7
1. lomaraha	524 145	1 466	1 456	1 493	1 422	1 506	5,7	5,5	5,7	5,3	5,6
2. vuosiloma-ajan palkat	1 830 250	4 925	5 081	4 971	5 166	5 259	19,1	19,2	19,1	19,4	19,6
3. lapsen syntymä ja hoito	75 430	191	193	198	177	217	0,7	0,7	0,8	0,7	0,8
4. sairausajan palkat (sis. tapaturmat ja kuntoutus)	542 813	1 119	1 190	1 952	1 408	1 560	4,3	4,5	7,5	5,3	5,8
5. muut palkalliset vapaat	2 135	5	6	8	7	6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6. koulutusajan palkat *)	267 991	437	656	1 361	1 581	770	1,7	2,5	5,2	5,9	2,9
B. Sosiaaliturva (B7+...+B10)	3 391 235	8 328	8 796	10 188	8 966	9 745	32,4	33,2	39,2	33,6	36,3
7. työnantajan sosiaaliturvamaksut	893 182	2 403	2 483	2 557	2 456	2 567	9,3	9,4	9,8	9,2	9,6
8. eläkemaksut	2 458 347	6 124	6 197	7 960	6 731	7 064	23,8	23,4	30,6	25,2	26,3
9. ryhmähenkivakuutus	39 706	118	115	148	184	114	0,5	0,4	0,6	0,7	0,4
10. sairausvakuutuksen palautukset	- 99 633	- 317	- 293	- 477	-405	-286	-1,2	- 1,1	- 1,8	-1,5	-1,1
C. Muut välilliset työvoimakust. (C11+...+C14)	598 529	1 060	1 105	1 611	2 073	1 720	4,1	4,2	6,2	7,8	6,4
11. koulutus	347 652	418	473	1 010	1 377	999	1,6	1,8	3,9	5,2	3,7
12. terveyden- ja sairaudenhoito	177 679	453	473	465	525	511	1,8	1,8	1,8	2,0	1,9
13. virkistys ja työkunto	41 261	7	18	40	45	119	0,0	0,1	0,2	0,2	0,4
14. muut kustannukset (mm. rekrytointi)	31 937	183	142	97	125	92	0,7	0,5	0,4	0,5	0,3
III. Välilliset työvoimakust. yhteensä (A+B+C)	7 232 528	17 532	18 484	21 783	20 800	20 783	68,1	69,8	83,8	78,0	77,5
IV. Työvoimakustannukset yhteensä (II+III)	16 569 815	43 261	44 964	47 780	47 473	47 614	168,1	169,8	183,8	178,0	177,5

*) sisältää henkilöstökoulutuksen, palkallisen opintovapaan, palkallisen virkamiesvaihdon ja ammattiyhdistyskoulutuksen

Taulukko 15. Työvoimakustannukset prosentteina palkkasummasta ja työvoimakustannusten kokonaissummasta

Työvoimakustannuserä	€ 2005	% palkkasummasta					% työvoimakustannuksista				
		2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
I. Palkkasumma	12 580 051	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	78,3	78,0	75,3	76,7	75,9
II. Tehdyn työajan palkat (I-A)	9 337 287	76,0	75,5	72,3	73,2	74,2	59,5	58,9	54,4	56,2	56,4
A. Väilliset palkat (A1+...+A6)	3 242 764	24,0	24,5	27,7	26,8	25,8	18,8	19,1	20,9	20,6	19,6
1. lomaraha	524 145	4,3	4,2	4,1	3,9	4,2	3,4	3,2	3,1	3,0	3,2
2. vuosiloma-ajan palkat	1 830 250	14,5	14,5	13,8	14,2	14,5	11,4	11,3	10,4	10,9	11,0
3. lapsen syntymä ja hoito	75 430	0,6	0,6	0,6	0,5	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5
4. sairausajan palkat (sis. tapaturmat ja kuntoutus)	542 813	3,3	3,4	5,4	3,9	4,3	2,6	2,6	4,1	3,0	3,3
5. muut palkalliset vapaat	2 135	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6. koulutusajan palkat *)	267 991	1,3	1,9	3,8	4,3	2,1	1,0	1,5	2,8	3,3	1,6
B. Sosiaaliturva (B7+...+B10)	3 391 235	24,6	25,1	28,3	24,6	27,0	19,3	19,6	21,3	18,9	20,5
7. työnantajan sosiaaliturvamaksut	893 182	7,1	7,1	7,1	6,7	7,1	5,6	5,5	5,4	5,2	5,4
8. eläkemaksut	2 458 347	18,1	17,7	22,1	18,5	19,5	14,2	13,8	16,7	14,2	14,8
9. ryhmähenkivakuutus	39 706	0,3	0,3	0,4	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,2
10. sairausvakuutuksen palautukset	- 99 633	-0,9	-0,8	-1,3	-1,1	-0,8	-0,7	-0,7	-1,0	-0,9	-0,6
C. Muut väilliset työvoimakustannukset (C11+...+C14)	598 529	3,1	3,2	4,5	5,7	4,8	2,5	2,5	3,4	4,4	3,6
11. koulutus	347 652	1,2	1,3	2,8	3,8	2,8	1,0	1,1	2,1	2,9	2,1
12. terveyden- ja sairaudenhoito	177 679	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4	1,0	1,1	1,0	1,1	1,1
13. virkistys- ja sosiaalityö	41 261	0,0	0,1	0,1	0,1	0,3	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2
14. muut kustannukset (mm. rekrytointi)	31 937	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,2	0,3	0,2
III. Väilliset työvoimakustannukset yhteensä (A+B+C)	7 232 528	51,8	52,7	60,5	57,1	57,5	40,5	41,1	45,6	43,8	43,6
IV. Työvoimakustannukset yhteensä (II+III)	16 569 815	127,7	128,2	132,8	130,3	131,7	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

*) sisältää henkilöstökoulutuksen, palkallisen opintovapaan, palkallisen virkamiesvaihdon ja ammattiyhdistyskoulutuksen

2 HENKILÖSTÖTARVE

Opetushallituksen lähivuosien henkilöstötarvetta on valmisteilla olevan organisaatiomuutoksen vuoksi vaikea arvioida. Vasta organisaatiomuutoksen jälkeen on mahdollista laatia uuden organisaation tarpeisiin perustuva henkilöstösuunnitelma.

Tarvetta voidaan karkeasti arvioida siten, että lasketaan seuraavien viiden vuoden aikana 65 vuotta täyttävät ja valtion kahden prosentin tuottavuustavoitevaatimus (mikä tarkoittaa, että vain joka toisen eläkkeelle siirtyvän tilalle voi palkata uuden henkilön). Tällöin korvaavien henkilöiden rekryointitarve on noin viisi prosenttia vuoden 2005 lopun henkilöstöstä. Tarve jakautuu siten, että ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita tarvitaan yli kolme prosenttia ja muuta henkilöstöä noin kaksi prosenttia vuoden 2005 henkilöstömäärästä.

Virkojen täyttötarve perustuu kuitenkin viraston ydinosaamisen turvaamiseen. Tällöin säästöä ei voi hakea yksinomaan jättämällä eläkkeelle siirtyvien virkoja täyttämättä. Kokonaistarkastelussa käytetään uuden työnantajan palvelukseen, joko kokonaan tai määrääjäksi, siirtyviltä vapautuvia virkoja. Myös muut virkavapaudet antavat tilaa henkilöstöjärjestelyille. Tästä syystä eläkkeelle siirtyvien määräästä laskettu henkilöstötarve on vain suuntaa antava.

Koko valtiolla rekryointitarpeiksi vuoden 2004 henkilöstötilinpäätöksessä arvioitiin koko henkilöstön osalta vajaa 19 prosenttia ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden osalta yli kymmenen prosenttia vuoden 2003 lopun henkilöstöstä. Lukuihin sisältyi myös uusien (ei korvaavien) henkilöiden tarvearvio. Koko valtion lukuja tarkasteltaessa on syytä muistaa, että niitä annettaessa ei vielä ollut valtion tuottavuustavoitevaatimusta.

3 HENKILÖSTÖN MOTIVAATIO JA TYÖKUNTO

3.1 Työtyytyväisyys

Henkilöstön työtyytyväisyyttä mitattiin Opetushallituksessa viimeksi vuoden 2004 lopussa. Myös vuosi 2003 jäi väliin valtionhallinnon työtyytyväisyysbarometrin uudistamisen vuoksi. Uudistetulla barometrillä mitattiin samoja asioita kuin edelliselläkin, mutta hiukan eri kysymyksillä. Opetushallituksessa barometriin lisättiin joitakin omia kysymyksiä mittaamaan henkilöstöstrategian toteutumista.

Opetushallituksessa vastausprosentti kaikilla kyselykerroilla on ollut verraten alhainen. Vain noin puolet henkilöstöstä on vastannut kyselyyn.

Taulukko 16. Työtyytyväisyysindeksit 2004

Johtaminen	3,17
Työn sisältö ja haasteellisuus	3,65
Palkkaus	2,62
Kehittymisen tuki	3,14
Työilmapiiri ja yhteistyö	3,25
Työolot	3,38
Tiedon kulku	3,05
Työnantajakuva	2,91
Yhteensä	3,15

Taulukko 17. Työtyytyväisyysindeksit

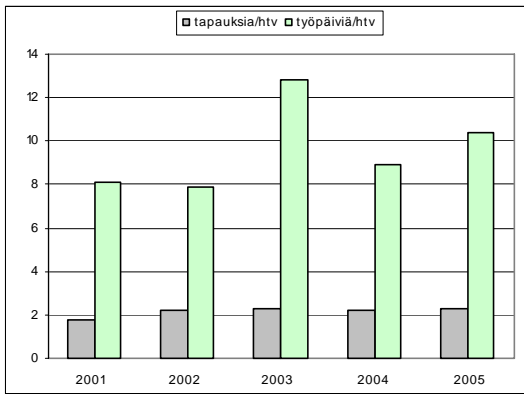
	Oph		Valtio			
	2001	2002	2001	2002	2003	2004
Työn sisältö	3,4	3,3	3,6	3,7	3,7	3,7
Johtaminen	2,8	2,7	3,1	3,1	3,1	3,2
Työyhteisön toimivuus	3,1	3,0	3,2	3,3	3,3	3,4
Kehittymisen tuki	3,0	2,8	3,1	3,2	3,2	3,2
Tiedotus yms.	3,1	3,1	3,2	3,3	3,3	3,2
Yhteensä	3,1	3,0	3,2	3,4	3,4	3,3

Tyytyväisintä henkilöstö on ollut työn sisältöön, niin Opetushallituksessa kuin koko valtiolla. Edellisestä mittauskerrasta tyytyväisyys johtamiseen samoin kuin kehittymisen tukeen olivat Opetushallituksessa merkittävästi lisääntyneet. Myös koko valtiolla tyytyväisyys johtamiseen oli lisääntynyt vuodesta 2003 vuoteen 2004.

3.2 Sairastavuus ja tapaturmat

Vuonna 2005 Opetushallituksen henkilöstön sairastavuus lisääntyi vuoteen 2004 verrattuna.

Kaavio 3. Sairaustapauksia ja työpäiviä henkilötyövuotta kohden vuosina 1002 - 2005

Sairastamiseen kului 10,4 työpäivää henkilötyövuotta kohden. Lisäystä oli puolitoista päivää. Sairaustapausten määrä lisääntyi etenkin keskipitkien sairauspoissaolojen ryhmissä eli kolmen päivän poissaolojen sekä 4-10 -päivän ja 11-60 -päivän poissaolojen ryhmissä.

Taulukko 18. Sairaustapauksia ja työpäiviä / henkilötyövuosi

Sair. kesto työp.	Sairaustapausta / htv					Sairaustyöpäivää / htv				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
1	0,7	0,9	0,9	0,8	0,8	0,7	0,9	0,9	0,8	0,8
2	0,5	0,5	0,6	0,6	0,5	0,9	1,0	1,1	1,2	1,1
3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,9	1,0	1,0	1,0	1,1
4-10	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4	1,8	1,8	2,1	1,8	2,4
11-60	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	2,1	2,5	2,5	2,2	3,5
61-90	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	1,5	0,4	0,0
91-180	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,8	1,0	0,8	0,0
yli 180	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	2,7	0,6	1,5
Yht.	1,8	2,2	2,3	2,2	2,3	8,1	7,9	12,8	8,9	10,4

Opetushallituksessa sairastavuus oli vuonna 2005 selvästi suurempaa kuin valtiolla keskimäärin. Vuoden 2003 huippulukujen jälkeen sairauspoissaolot vähenivät vuonna 2004 lähelle koko valtion tasoa, mutta nousivat jälleen vuonna 2005.

Taulukko 19. Sairaustapausten / htv

	2001	2002	2003	2004	2005
Työpv./htv					
Oph	8,1	7,9	12,8	8,9	10,4
Valtio	8,1	8,8	8,7	8,8	
Työpv./tapaus					
Oph	4,4	3,6	3,6	5,5	4,5
valtio	4,8	4,9	4,8	4,9	

Vuonna 2004 Opetushallituksen sairauspoissaolot painottuivat pidempiin poissaoloihin. Muina viime vuosina sairauspoissaolotapaukset ovat

olleet lyhyempikestoisia kuin valtiolla keskimäärin.

Taulukko 20. Tapaturmapoissaolot / htv

	2001	2002	2003	2004	2005
Työpv./htv					
Oph	0,1	0,1	0,1	0,3	0,2
Valtio	0,4	0,3	0,3	0,3	
Työpv./tapaus					
Oph	7,5	6,5	19,0	14,3	13,6
valtio	13,2	10,2	10,1	13,2	

Tapaturmista johtuvat poissaolot eivät ole valtiolla kovin yleisiä. Opetushallituksessa tapaturmapoissaolot henkilötyövuotta kohden lasketuna ovat olleet samaa suuruusluokkaa kuin valtiolla keskimäärin. Tapaturmatapausten kestossa sen sijaan on hajontaa.

3.3 Vaihtuvuus

3.3.1 Lähtövaihtuvuus

Henkilöstön kokonaispoistuma Opetushallituksesta vuonna 2005 oli samaa suuruusluokkaa (11,3 % edellisen vuoden lopun henkilöstöstä) kuin koko valtiolla vuonna 2004 (11,6 %). Se oli pienentynyt 1,2 prosenttiyksikköä vuodesta 2004.

Vuoteen 2003 saakka poistumaluvuissa ovat mukana nekin kyseisenä vuonna virastosta lähteneet, jotka ovat tulleet viraston palvelukseen vasta samana vuonna. Vuodesta 2004 alkaen lukuihin sisältyvät vain ne lähteneet, jotka ovat olleet viraston palveluksessa edellisen vuoden lopussa. Sen vuoksi vuosien 2004 ja 2005 lukuja ei voi sellaisinaan verrata aikaisempien vuosien lukuihin.

Taulukko 21. Lähtövaihtuvuus, %-osuus edellisen vuoden lopun henkilöstöstä vuodesta 2004 lähtien, siihen saakka kaikki kyseisen vuoden aikana lähteneet (myös samana vuonna rekrytoidut)

Poistuman syy	2001	2002	2003	2004	2005
A. Vaihtuvuus (uusi työnantaja)	5,7	5,2	3,1	2,8	1,7
B. Siirtynyt eläkkeelle	2,4	0,9	4,0	1,7	3,1
vanhuuseläke	2,4	0,3	2,8	0,8	2,0
työkyvyttömyyseläke	0,0	0,3	0,6	0,6	0,0
yksilöllinen varhaiseläke	0,0	0,3	0,3	0,0	0,3
(osa-aikaeläke)	(1,8)	(2,9)	(2,5)	(1,7)	(1,1)
(osatökyvyttömyyseläke)	(0,0)	(0,0)	(0,3)	(0,3)	(1,2)

muu eläke	0,0	0,0	0,3	0,3	0,0
C. Kuollut	0,6	0,0	0,0	0,3	0,3
D. Luonnollinen poistuma (=A+B+C)	8,7	6,1	7,1	4,8	4,2
E. Muu poistuma (=E1+E2)	16,0	17,8	17,8	7,6	7,0
E1 Virkavapaus/Työstä vapautus	10,2	9,0	8,8	3,1	3,9
muu työnantaja	5,4	5,2	5,1	3,1	3,4
vuorotteluvapaa	1,2	0,9	0,8	0,0	0,3
(työn jakam. työttömän kanssa)	(0,3)	(0,3)	(0,3)	(0,0)	(0,0)
muu virkavap. / työstä vapautus	3,6	2,6	2,8	0,0	0,3
E2 Muu syy	5,7	8,7	9,0	4,5	3,1
määräaikaisuuden päättymisen	5,1	8,2	8,5	4,5	2,5
irtisanominen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
muu	0,6	0,6	0,6	0,0	0,6
F. Poistuma yhteensä (=D+E)	24,7	23,9	24,9	12,5	11,3

Kokonaan uuden työnantajan palvelukseen lähteneiden osuus väheni toista prosenttiyksikköä edellisvuodesta. Se on huomattavan pieni (1,7 %) verrattuna vastaavaan lukuun koko valtiolla, jossa uuden työnantajan palvelukseen vuonna 2004 lähti 4,1 prosenttia vuoden 2003 lopun henkilöstöstä.

Sen sijaan Opetushallituksesta virkavapaalla muun työnantajan palveluksessa työskennelleiden osuus kasvoi hiukan. Myös muilla harkinnanvaraisilla virkavapailla, kuten vuorotteluvapaalla olleiden määrä kasvoi.

Vuonna 2005 Opetushallituksesta eläkkeelle siirtyneiden osuus oli lähes puolitoista prosenttiyksikköä suurempi kuin edellisvuonna. Vuonna 2004 koko valtiolla eläkkeelle siirtyneiden osuus oli samaa luokkaa (1,6 %) kuin Opetushallituksessa samana vuonna.

3.3.2 Tulovaihtuvuus

Vuonna 2005 rekrytointeja oli viitisenkymmentä vähemmän kuin vuonna 2004. Myös uusia henkilöitä otettiin viraston palvelukseen vähemmän kuin edellisvuonna.

Taulukko 22. Rekrytoinnit (lukumäärä)

	2001	2002	2003	2004	2005
Rekrytointeja	137	106	132	159	107*)
uusina	60	50	44	52	40**)
vakinaisiksi	26	21	16	43	13

*) joista 76 oli palveluksessa vuoden lopussa

***) joista 30 oli palveluksessa vuoden lopussa

Uusista henkilöistä osa rekrytoitiin lyhytaikaisiin palvelussuhteisiin, eivätkä sen vuoksi olleet vi-

rastossa enää vuoden lopussa. Vakinaiseen palvelussuhteeseen palkattiin 30 henkilöä vähemmän kuin vuonna 2004. Vakinaisiksi rekrytoitujen määrään vuonna 2004 vaikutti useiden virastossa määräaikaisena työskennelleiden vakinaistaminen.

Taulukko 23. Kaikkien rekrytointien ja palvelukseen otettujen uusien henkilöiden %-osuus edellisen vuoden lopun henkilöstöstä sekä vakinaisiksi rekrytoitujen osuus kaikista rekrytoinneista

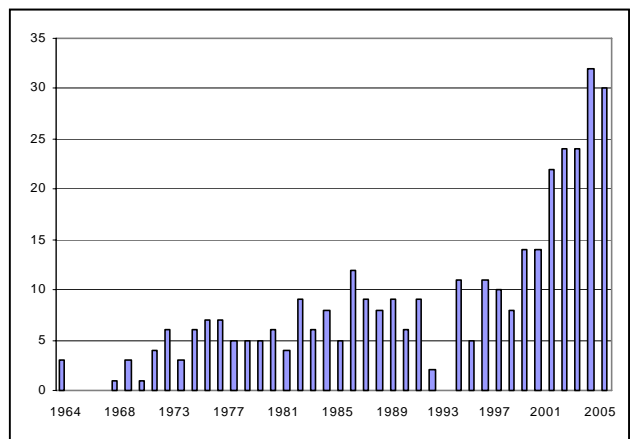
	2001	2002	2003	2004	2005
Rekrytointeja	41,3	30,9	37,3	45,0	30,1
uusina	18,1	14,6	12,4	14,7	11,3
vakinaisiksi	19,0	19,8	12,1	27,0	12,1

Yllä olevasta taulukosta näkyy rekrytointien määrä suhteessa edellisen vuoden lopun henkilöstömäärään. Uusia henkilöitä palkattiin vuonna 2005 suhteellisesti vähemmän kuin tarkastelujakson muina vuosina. Vakinaisiksi palkattujen osuuskin laski vuoden 2003 tasolle.

3.3.3 Palvelusaika omassa organisaatiossa ja eläkkeelle siirtyminen

Palvelusaikaa määriteltäessä henkilön lasketaan tulleen viraston palvelukseen silloin, kun hän on tullut Opetushallituksen tai sen edeltäjien kouluhallituksen, ammattikasvatushallituksen tai kauppa- ja teollisuusministeriön ammattikasvatusosaston palvelukseen ja palvelussuhde on jatkunut yhtäjaksoisesti.

Kaavio 4. Vuoden 2005 lopun henkilöstö organisaatiossa aloittamisajankohdan mukaan

Pisimpään virastossa työskennelleet ovat aloittaneet viraston palveluksessa jo vuonna 1964. Vajaat 14 prosenttia Opetushallituksen henki-

löstöstä on tullut kouluhallitukseen tai ammattikasvatustalutukseen 1970-luvulla. Noin 22 prosenttia on 1980-luvulla tulleita ja saman verran 1990-luvulla tulleita. Henkilöstöstä yli 40 prosenttia on aloittanut virastossa 2000-luvulla. Opetushallituksen toimikautena, lähes 15 vuoden aikana virastoon tulleita on yli 60 prosenttia henkilöstöstä.

Vuonna 2004 Opetushallituksessa aloittaneita oli viraston palveluksessa vuoden 2005 lopussa enemmän kuin samana vuonna palkattuja.

Taulukko 24. Henkilöstön keskimääräinen palvelusaika

	2001	2002	2003	2004	2005
Oph	11,6	11,8	11,5	11,9	13,1
Valtio	11,2	10,6	10,9	10,9	

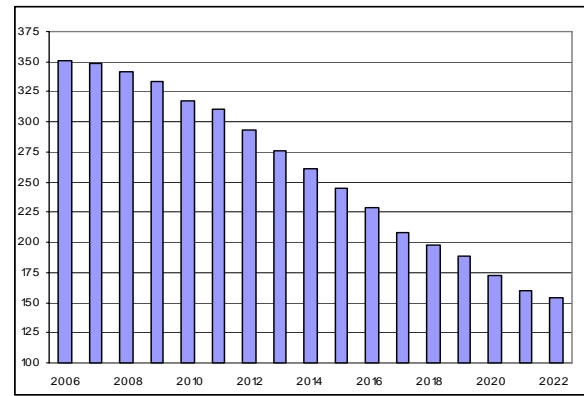
Taulukko 25. Keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä

	2001	2002	2003	2004	2005
Oph	63,1	59,0	61,4	63,0	64,5
Valtio	58,3	60,3	60,9	61,3	

Opetushallituksessa henkilöstön keskimääräinen palvelusaika on korkeampi kuin valtiolla keskimäärin. Osaltaan tähän vaikuttaa se, että Opetushallituksesta lähdetään eläkkeelle vanhempina kuin valtiolta keskimäärin. Koko valtion keskimääräiseen eläkeikään puolestaan vaikuttaa joidenkin alojen, esimerkiksi puolustusvoimien, alhaisempi eläkeikä. Keskimääräistä eläkeikää nostavasti vaikuttaa valtiolla henkilökohtaisen eläkeiän nousu useimmilla aloilla porrastetusti 65 vuoteen.

Henkilöstön eläkkeelle siirtymisen ennakoimista vaikeuttaa vuoden 2005 alusta voimaan tullut eläkeuudistus, jonka mukaan eläkkeelle voi siirtyä jo 63-vuotiaana tai työssä voi jatkaa 68 ikävuoteen asti.

Kaavio 5. Alle 65-vuotiaiden määrä vuoden määrä vuoden 2005 lopun henkilöstöstä vuosien 2006 - 2022 lopussa

Opetushallituksen vuoden 2005 lopun henkilöstöstä 65 vuotta täyttävien vuosittaiset määrät kasvavat 2010-luvulla. Vuosi 2010 on ensimmäinen, jolloin 65 vuotta täyttäviä on selvästi enemmän kuin aikaisempina vuosina, mikäli heistä ei kovin moni jää jo aikaisemmin eläkkeelle. Vuonna 2011 65 vuotta täyttäviä on melko vähän, mutta siitä eteenpäin 65 vuotta täyttävien määrä on melko suuri joka vuosi aina vuoteen 2017 saakka.

Taulukko 26. Työkyvyttömyyseläkkeelle ja osittaiselle työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden %-osuus edellisen vuoden lopun henkilöstöstä

	2001	2002	2003	2004	2005
Työkyv. eläke					
Oph	0,0	0,3	0,6	0,6	0,0
Valtio	0,3	0,3	0,3	0,4	
Osatyökyv. el.					
Oph	0,0	0,0	0,3	0,3	1,2

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä ja siirtymisikä vaikuttavat työnantajan eläkevakuutusmaksujen suuruuteen. Mitä nuorempi henkilö jää työkyvyttömyyseläkkeelle, sitä enemmän työnantaja joutuu eläkevakuutusmaksua maksamaan. Vuonna 2005 Opetushallituksesta ei kukaan siirtynyt työkyvyttömyyseläkkeelle. Osittaiselle työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden osuus sen sijaan kasvoi 1,2 prosenttiin vuoden 2004 lopun henkilöstöstä.

3.4 Pätevyys ja sen kehittäminen

Opetushallituksessa henkilöstökoulutukseen käytetty aika laski vuonna 2005 samalle tasolle kuin valtiolla keskimäärin.

Taulukko 27. Koulutukseen käytetyt työpäivät / htv

	2001	2002	2003	2004	2005
Linjojen ja yksiköiden rah.	2,3	2,2	3,7	5,1	3,0
Keskitetysti rahoitettu	1,0	1,8	5,1	5,5	1,8
Oph yhteensä	3,3	4,0	8,8	10,6	4,8
Valtio	4,9	5,3	4,8	4,8	

Vuosina 2003 ja 2004 henkilöstökoulutukseen panostettiin huomattavasti keskimääräistä enemmän. Silloin erityisinä painopisteinä olivat johdolle ja esimiehille suunnattu johtamisvalmennus ja koko henkilöstön atk-taitojen kohottaminen. Kummatkin olivat keskitetysti rahoitettuja kaksivuotisia projekteja. Myös yksiköiden rahoittaman henkilöstökoulutuksen määrä laski vuodesta 2004.

Vuoden 2005 alussa käytiin tulos- ja kehityskeskustelut kaikkien vähintään kuusi kuukautta viraston palveluksessa olleiden kanssa. Kehityskeskustelujen yhteydessä henkilöille tehtiin kehittämissuunnitelma.

Edellisen henkilöstötilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä tavoitteeksi asetettua ikäjohtamiskoulutusta johto- ja esimiestehtävissä toimiville ei taloudellisista syistä voitu järjestää.

Koko valtiolla niiden johto- ja esimiestehtävissä toimivien prosenttiosuus henkilöstöstä, joille oli järjestetty ikäjohtamiseen ja johtamiseen liittyvää koulutusta oli vuonna 2003 3,6 prosenttia ja vuonna 2004 14,7 prosenttia.

4 HENKILÖSTÖINVESTOINNIT

4.1 Työtyytyväisyyden ja työkuoron edistäminen ja ylläpito

Aikaisempina vuosina Opetushallituksen panostusta henkilöstön virkistystoimintaan on sisältänyt myös liikunnan tukemisen. Vuonna 2005 Opetushallituksen panostus henkilöstön liikunnan tukemiseen kasvoi huomattavasti. Opetushallituksessa otettiin käyttöön liikuntasetelit. Liikuntasetelien osuus liikunnan tukemisesta oli 62,1 euroa henkilötyövuotta kohden.

Taulukko 28. Virkistystoimintaan ja liikunnan tukemiseen liittyvät kustannukset (€/ htv)

	2001	2002	2003	2004	2005
Virkistystoiminta					
Oph	7*)	18*)	40*)	45*)	33,6
Valtio	41,2	44,4	45,0	59,6	
Liikunta					
Oph					85,0
Valtio	29,5	36	32,3	53,4	

*) sisältää liikunnan tukemisen

Koska muu liikunnan tukeminen on säilynyt aikaisempien vuosien tasolla, voidaan todeta, että myös muunlaiseen virkistystoimintaan kuin liikuntaan on Opetushallituksessa panostettu aikaisempaa enemmän.

4.2 Koulutus

Henkilöstökoulutukseen käytettiin Opetushallituksessa vuonna 2005 huomattavasti vähemmän rahaa kuin edellisenä vuonna. Välittömien kustannusten osuus laski vuoden 2004 tasolle. Mutta erityisesti koulutusajan palkkamenot pienivät huomattavasti koulutukseen käytetyn työajan vähenemisen myötä.

Koko valtiolla henkilöstökoulutuksen kustannukset olivat vuonna 2004 vain kaksi kolmasosaa Opetushallituksen vuoden 2005 kustannuksista.

Taulukko 29. Henkilöstökoulutuksen kustannukset (€/ htv)

	2001	2002	2003	2004	2005
Linj. ja yksik. rah.	316	297	409	592	380
Keskitetysti rah.	102	173	580	785	619
Välittömät kust. yht.	418	470	989	1 377	999
Koulutusajan palkat	437	590	1 296	1 508	680
Oph yhteensä	855	1 060	2 285	2 885	1 679
Valtio	1 151	1 260	1 270	1 077	

Lisäksi Opetushallituksessa tuetaan omaehtoista kouluttautumista myöntämällä tutkinnon suorittajille palkallista vapaata. Vuonna 2005 palkallista vapaata opiskelua varten myönnettiin lähes 80 työpäivää. Palkkoina se on yli 11 000 euroa. Näin Opetushallituksen kokonaispanostus henkilöstön kouluttamiseen oli yli 1 700 euroa henkilötyövuotta kohden.

Koulutuskustannusten osuus työvoimakustannuksista on vaihdellut Opetushallituksessa aika paljon eri vuosina. Vuonna 2004 koulutuskustannukset olivat yli kuusi prosenttia työvoimakustannuksista. Vuonna 2005 henkilöstökoulutuksen osuus työvoimakustannuksista oli pienempi kuin valtiolla yleensä keskimäärin.

Taulukko 30. Koulutuskustannusten %-osuus työvoimakustannuksista

	2001	2002	2003	2004	2005
Opetushallitus	1,0	2,4	4,8	6,1	2,1
Valtio	2,9	2,3	2,8	2,5	

4.3 Työterveydenhoito

Työterveyspalveluja käyttäneiden määrä kasvoi huomattavasti vuoteen 2004 verrattuna, samalle tasolle kuin se oli vuonna 2003. Vuonna 2005 Opetushallituksessa oli 5,3 sairauksista johtuvaa työterveyshuollossa käyntiä henkilötyövuotta kohden. Koko valtiolla vastaava luku vuonna 2004 oli 3,5 käyntiä.

Kustannukset kävijää kohden kuitenkin laskivat. Tämä selittyy sillä, että käynneistä suuri osa oli yksittäisiä lääkärissä käyntejä, jotka eivät vaatineet kalliita tutkimuksia. Myös henkilötyövuotta kohden laskettuina työterveyshoidon kustannukset laskivat hiukan.

Taulukko 31. Työterveyshoidon käyttö ja kustannukset

	2001	2002	2003	2004	2005
Tt.palveluja käyttäneet *)	85,4	85,3	91,2	53,5	92,4
Kustannukset					
€ / kävijä	516	535	491	945	543
€ / htv	453	473	465	525	511

*) prosenttia vuoden lopun henkilömäärästä

Työterveyspalveluja käyttäneistä neljäkymmentä henkilöä kävi Opetushallituksen (40, 45, 50, 55 ja 60 vuotta täyttävälle) kustantamissa ikäryhmätarkastuksissa.

Taulukko 32. Työterveyspalvelun kustannukset (€/ htv)

	2001	2002	2003	2004	2005
Ennalta ehkäisevä tt.hoito					
Opetushallitus					64,4
Valtio	105,0	113,6	139,9	161,8	
Sairaudenhoito					
Opetushallitus					446,2
Valtio	214,3	259,1	260,3	268,0	

Yllä olevassa taulukossa on eroteltu ennalta ehkäisevän työterveyshoidon ja sairauden hoidon kustannukset, Opetushallituksen osalta vain vuodelta 2005. Valtion keskimääräinen panostus ennalta ehkäisevään työterveyshoitoon on huomattavasti suurempi kuin Opetushallituksen ja keskimääräiset sairaudenhoitokustannukset ovat vastaavasti pienemmät. Opetushallituksen maksama ennaltaehkäisevä työterveyshoito on rajoittunut ikäryhmätarkastuksiin, näyttöpäätelasien kustantamiseen ja ergonomiamittauksiin.

Opetushallitus on kuitenkin jo useana vuonna huolehtinut henkilöstön työkunnosta Kelan kuntoutustuen avulla. Se on mahdollistanut kymmenen hengen ryhmän osallistumisen vuosittain ns. Aslak-kuntoutukseen. Vuonna 2004 ryhmä koostui asiantuntijoista ja vuonna 2005 etupäässä sihteereistä.

5 PALKKAUS

Opetushallituksessa siirryttiin vuonna 2005 tehtävän vaativuuteen ja henkilökohtaiseen suoriutumiseen perustuvaan palkkausjärjestelmään. Sopimus allekirjoitettiin elokuussa ja se tuli voimaan takautuvasti kesäkuun alusta lukien. Uuteen järjestelmään siirrytään vaiheittain vuoden 2009 huhtikuun alkuun mennessä.

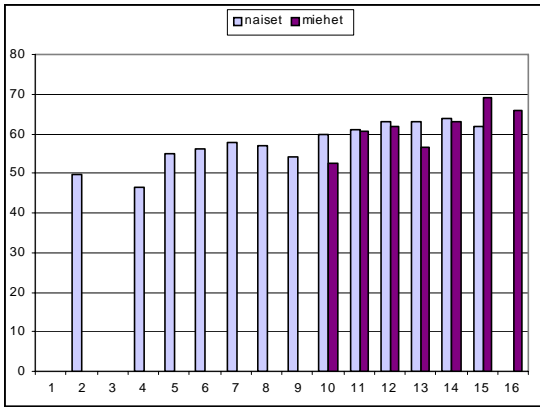
Uuden palkkausjärjestelmän tavoitteena on oikeudenmukaisuus, tasa-arvoisuus ja kannustavuus. Siinä tehtävät jakautuvat 16 vaativuusryhmään, joiden palkka on sovittu palkkausjärjestelmästä tehdyssä tarkentavassa virkaehtosopimuksessa. Henkilökohtaisesta suoriutumisesta maksetaan enintään 50 prosenttia tehtäväpalkasta. Suoriutumistasoja on 12. Hyvä ja odotuksia vastaava suoriutuminen tuottaa 50 pistettä, joilla suoriutuminen sijoittuu tasolle kuusi. Siitä maksetaan 23 prosenttia tehtäväpalkasta.

Uutta palkkausjärjestelmää varten Opetushallituksen tehtävien vaativuudet arvioitiin järjestelmän arviointikehikon avulla. Seuraavasta taulukosta näkyy tehtävien jakautuminen sukupuolen mukaan uuteen palkkausjärjestelmään siirryttäessä.

olettanut, että tasoryhmään 4-6 sijoittuisi nuorempia henkilöitä suurempi osa. Siinä nyt kuitenkin on myös taso kuusi, joka on hyvä ja odotuksia vastaava suoriutuminen.

Kaavio 6. Henkilökohtaisen suoriutumisen pisteiden

keskiarvot vaativuusryhmittäin sukupuolen mukaan

Kaaviossa näkyvät suoriutumiskeskiarvot vain niiden vaativuusryhmien kohdalla, joissa sukupuoliryhmään kuului vähintään kuusi henkilöä. Vaativuusryhmiin 5-13 sijoittuvia tehtäviä hoitavista naisista oli kustakin ryhmästä 1-3 henkilöä arvioimatta, jolloin heidän suoriutumispisteikseen tuli 50. Tämä laskee hiukan naisten suoriutumispisteiden keskiarvoa kyseisissä ryhmissä.

Kuva osoittaa, että tehtävästä suoriutuminen on arvioitu vaativammissa tehtävissä hiukan korkeammalle kuin vähemmän vaativissa. Kahdessa vaativimmassa tehtäväryhmässä myös tehtävästä suoriutuminen on arvioitu kaikkein korkeimmalle, ja nimenomaan miehillä. Naisia sijoittuikin ylimpään vaativuusryhmään alle kuusi, joten heidän suoriutumispisteitään ei ole julkaisuttu. Vaativuusryhmiin 10-14 sijoittuvia tehtäviä hoitavien naisten on arvioitu suoriutuvan tehtävästään keskimäärin hiukan paremmin kuin vastaavantasoisia tehtäviä hoitavien miesten.

6 TALOUDELLISET JA MUUT TOIMINNAN TUNNUSLUVUT

Liikevaihto/htv					
Oph	20 765	20 705	20 653	19 920	20 529
Valtio	73 360	67 477	60 056	54 489	
Toimintamenot/htv					
Oph	48 107	53 029	49 859	50 153	56 578
Valtio	84 163	62 515	65 192	62 593	
Liikevaihto/työvoimakustannukset (%)					
Oph	48,0	46,0	43,2	42,0	43,1
Valtio	65,8	71,8	79,0	71,0	
Toimintamenot/työvoimakustannukset (%)					
Oph	111,2	117,9	104,4	105,6	118,8
Valtio	114,1	140,1	140,0	134,0	
Henkilötyövuoden hinta (työvoimakust./htv)					
Oph	43 261	44 964	47 780	47 473	47 614
Valtio	41 441	40 456	40 942	42 370	

Opetushallituksen liikevaihtoa ovat maksullisen palvelutoiminnan tulot. Henkilötyövuotta kohden laskettuina ne kasvoivat vuoteen 2004 verrattuna, mutta eivät ihan vuosien 2001 - 2003 tasolle. Työvoimakustannuksiin verrattuna Opetushallituksen liikevaihto on huomattavasti valtion keskiarvoa pienempi.

Toimintamenot henkilötyövuotta kohden olivat lähes 13 prosenttia suuremmat kuin vuonna 2004. Tosin olivat vielä selvästi valtion keskiarvoa alemmat.

Henkilötyövuoden hinta on Opetushallituksessa ollut selvästi valtion keskiarvoa korkeampi. Vuodesta 2004 se nousi tosin vain 0,3 prosenttia ja vuonna 2004 se laski 0,6 prosenttia vuoteen 2003 verrattuna.

Taulukko 37. Taloudelliset ja muut toiminnan tunnusluvut

	2001	2002	2003	2004	2005
--	------	------	------	------	------

TUNNUSLUKUKOOSTE		2001	2002	2003	2004	2005
Henkilöstömäärä vuoden lopussa	henkilöä	343	354	353	355	354
Henkilötyövuodet keskimäärin	htv	334	342	340	342	348
Henkilöstöryhmäjakauma						
johto	%	2,0	2,0	2,0	2,0	2
esimiehet	%	5,8	5,1	5,7	5,9	5,9
asiantuntijat	%	58,3	59,9	60,7	63,1	61,3
ammattihenkilöstö	%	33,8	33,1	31,6	29,0	30,8
Sukupuolijakauma						
miehet	%	27,7	26,3	27,4	26,2	27,1
naiset	%	72,3	73,7	72,6	73,8	72,9
Määräaikaiset (ei taustavirkaa Oph:ssa)	%	30,9	33,3	28,9	17,7	21,2
Asiantuntijoista määräaikaisia	%	35,0	35,2	33,8	22,3	24,9
Henkilöstön keski-ikä vuoden lopussa	vuotta	46,9	47,2	47,4	47,8	48,1
45- ja yli vuotiaiden osuus henkilöstöstä	%	64,7	62,7	63,9	65,6	63,0
Koulutustasoindeksi	(1-8)	5,8	5,8	5,9	5,9	5,9
Tehty vuosityöaika	pv/htv	202,3	200,0	191,8	196,6	199,1
Tehdyn työajan osuus kokonaistyöajasta	%	80,3	79,7	76,4	77,1	78,4
Työvoimakustannukset yhteensä						
Palkkasumma	tuhatta €	11 313	11 992	12 233	12 460	12 580
Välilliset palkat	tuhatta €	2 720	2 935	3 394	3 338	3 243
Sosiaaliturvamaksut	tuhatta €	2 782	3 008	3 464	3 066	3 391
Muut välilliset työvoimakustannukset	tuhatta €	354	378	548	709	599
Työtyytyväisyysindeksi	(1-5)	3,1	3,0		3,2	
Sairauspoissaolot	tap./htv	1,8	2,2	2,3	2,2	2,3
	työpv/htv	8,1	7,9	12,8	8,9	10,4
Vaihtuvuus						
Poistuma yhteensä *)	%	24,7	23,9	24,9	12,5	11,3
Luonnollinen poistuma *)	%	8,4	6,1	7,1	4,8	4,2
Muu poistuma *)	%	16,0	17,8	17,8	7,6	7,0
Rekrytoinnit / vakinaisiksi	henkilöä	137 / 26	106 / 21	132 / 16	159 / 43	107/13
Henkilöstön keskim. palvelusaika	vuotta	11,6	11,8	11,5	11,9	13,1
Virkistys ja liikunnan tukeminen	€/htv	7	18	40	45	119
Henkilöstökoulutus						
työpäivää/henkilötyövuosi	työpv/htv	3,3	4,0	8,8	10,6	4,8
koul.kustannukset (sis. palkat)	€/htv	855	1 060	2 285	2 885	1 679
Työterveydenhoito						
Käyttäjää, prosenttia henkilöstöstä	%	85,4	85,3	91,2	53,5	92,4
Kustannukset (brutto)	€/htv	453	473	465	525	511
	€/kävijä	516	535	491	945	543
Henkilötyövuoden hinta	€	43 261	44 964	47 780	47 473	47 614
Keskimääräinen kuukausipalkka	€	2 823	2 922	2 998	3 036	3 012

*) = kaikki poistuneet prosentteina edellisen vuoden lopun henkilöstömäärästä, vuosien 2004 ja 2005 lukuihin on laskettu vain ne poistuneet, jotka ovat olleet Oph:ssa edellisen vuoden lopussa

II Valtion oppilaitosten henkilöstötilinpäätös 2005

		Ammatilliset oppilaitokset		Vammaisten lasten koulut		Kielikoulu		Opetusalan koulutuskeskus		Kaikki yhteensä	
		Yhteensä 2004	Yhteensä 2005	Yhteensä 2004	Yhteensä 2005	Yhteensä 2004	Yhteensä 2005	Yhteensä 2004	Yhteensä 2005	Yhteensä 2004	Yhteensä 2005
Henkilöstömäärä vuoden lopussa	henkilöä	698	692	765	762	171	174	78	82	1 712	1 710
Henkilötyövuodet keskimäärin	htv	559	579	687	687	150	164	72	78	1 468	1 508
Määräraikaiset	henkilöä	311	288	202	202	51	57	21	23	585	570
opettajista määräraikaisia	henkilöä	167	148	35	35	42	51			244	234
Vakinainen henkilöstö	henkilöä	356	381	557	567	120	117	57	59	1 090	1 124
Johto	henkilöä	21	21	25	25	3	3	8	8	57	57
Opettajat	henkilöä	87	86	131	131	81	107			299	324
Muu henkilöstö	henkilöä	248	274	411	411	36	36	49	51	744	772
Kokoaikaiset	henkilöä	550	565	630	640	78	76	73	75	1 331	1 356
Osa-aikaiset	henkilöä	148	127	135	121	147	145	5	7	435	400
Työvoimakustannukset yhteensä:	tuhat €	14 188	15 679	21 292	22 617	5 922	6 402	2 728	2 820	44 130	47 518
Palkkasumma	tuhat €	13 479	15 127	15 965	17 187	4 442	4 853	2 016	2 219	35 902	39 386
Valilliset työvoimakustannukset yhteensä	tuhat €	6 820	6 764	8 537	9 517	2 596	2 367	1 134	991	19 087	19 639
Välilliset palkat	tuhat €	2 880	2 908	3 194	4 087	1 116	818	422	390	7 612	8 203
Sosiaaliturva	tuhat €	3 589	3 460	4 876	4 854	1 337	1 405	685	563	10 487	10 282
Muut välilliset työvoimakustannukset	tuhat €	351	396	467	576	143	144	27	38	988	1 154
Henkilötyövuoden hinta	€	25 336	27 998	31 963	32 924	39 559	38 989	37 889	36 154	30 063	31 519
Keskimääräinen kuukausipalkka	€	2 010	2 179	1 997	2 085	3 297	3 249	2 333	2 371	2 038	2 177

VALTION AMMATILLISET OPPILAITOKSET		Alavuden erityis- ammattikoulu		Arlainstituutti		Aura-instituutti		Kuhankosken erityis- ammattikoulu		Perttilän erityis- ammattikoulu		Meriturva		Saaamelaisalueen koulutuskeskus		Yhteensä	
		2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Henkilöstömäärä vuoden lopussa	henkilöä	100	100	100	103	99	99	84	93	109	117	19	24	187	156	698	692
Henkilötyövuodet keskimäärin	htv	98	96	97	101	90	93	78	87	107	108	18	23	72	70	559	579
Määräraikaiset	henkilöä	40	44	37	38	51	37	23	32	31	31	4	6	125	100	311	288
opettajista määräraikaisia	henkilöä	6	8	13	15	14	12	6	7	11	13	4	6	113	87	167	148
Vakinainen henkilöstö	henkilöä	60	56	63	65	48	62	61	61	78	86	15	18	31	33	356	381
Johto	henkilöä	2	2	3	3	3	3	4	4	3	3	3	3	3	3	21	21
Opettajat	henkilöä	18	17	15	14	14	15	16	13	12	13	5	5	7	9	87	86
Muu henkilöstö	henkilöä	40	37	45	48	31	44	41	44	62	70	7	10	22	21	248	274
Sukupuolijakauma										0							
Naiset	%	85	86	76	77	68	68	81	80	80	78	11	17	56	67	55 %	58 %
Miehet	%	15	14	24	23	32	32	19	20	20	22	90	83	44	33	33 %	27 %
Kokoaikaiset	henkilöä	97	97	93	95	89	86	77	83	102	107	18	24	74	73	550	565
Osa-aikaiset	henkilöä	3	3	7	8	10	13	7	10	7	10	1	0	113	83	148	127
Henkilöstön keski-ikä vuoden lopussa	vuotta	44	44	42	41	42	42	44	44	44	45	51	44	46	46	45	44
45- ja yli vuotiaiden osuus henkilöstöstä	%	46	50	43	40	45	44	54	52	58	58	68	38	55	57	53 %	48 %
Henkilöstön keskim. palvelusaika	vuotta	8	7	8	7	8	8	12	10	12	11	6	3	10	7	9	8
Henkilöstökoulutus																	
työpäivää/ henkilötyövuosi	työp./htv	3	3	2	3	2	4	6	4	7	6	2	7	2	2	4	4
koulutuskustannukset (sis.palkat)	€/htv	223	607	395	511	830	841	194	609	1087	862	794	1952	324	595	550	854
Työterveyshuolto																	
käyttäjää, prosenttia koko henkilöstöstä	%	50	70	99	100	100	85	100	100	91	93	58	96	21	31,3	71 %	78 %
kustannukset (brutto)	€/htv	155	210	507	482	360	0	172	208	262	292	287	536	20	20	249	247
Sairauspoissaolot																	
työpäivää/henkilötyövuosi	työp./htv	9	7	10	10	14	12	10	9	7	8	10	10	24	16	9	8
Virkistystoiminta	€/htv	13	33	15	24	61	71	12	36	75	85	3	370	11	10	26	88
Tehty kokonaisityöaika (vuosityöaika)	pv/htv	220	206	247	259	208	210	199	207	203	199	208	210	182	143	184	184
Tehdyn työajan osuus kokonaistyöajasta	%	77	82	83	81	82	83	80	82	80	79	82	93	73	81	69 %	71 %
Työvoimakustannukset yhteensä:	tuhat €	2 537	2 847	3 194	3 407	3 047	3 109	2 103	2 562	2 614	2 909	693	845	2 487	2 505	14 188	15 679
Palkkasumma	tuhat €	2 594	2 773	2 955	3 166	2 718	2 885	2 119	2 498	2 425	2 990	668	815	2 331	2 325	13 479	15 127
Valilliset työvoimakustannukset yhteensä	tuhat €	1 434	1 321	1 346	1 467	1 145	1 289	1 174	1 288	1 401	1 000	320	399	1 039	1 044	6 820	6 764
Välilliset palkat	tuhat €	730	602	509	558	361	484	580	588	561	513	139	163	428	417	2 880	2 908
Sosiaaliturva	tuhat €	673	676	748	799	690	708	564	652	750	432	164	193	584	597	3 589	3 460
Muut välilliset työvoimakustannukset	tuhat €	31	43	89	110	94	97	30	48	90	55	17	43	27	30	351	396
Henkilötyövuoden hinta	€	31 713	35 588	39 925	42 588	38 088	38 863	26 288	32 025	32 675	36 363	8 663	10 563	31 088	31 313	25 336	27 998
Keskimääräinen kuukausipalkka	€	2 215	2 397	2 544	2 602	2 531	2 596	2 264	2 393	1 889	2 307	3 093	2 953	2 698	2 760	2 010	2 179

VAMMAISTEN LASTEN KOULUT		Haukarannan koulu		Jyväskylän näköv. koulu		Lohipadon koulu		Merikartanon koulu		Mikael-koulu		Mäntykankaan koulu		Ruskeasuon koulu		Sv. skolan för synskadade		Yhteensä	Yhteensä
		2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Henkilöstömäärä vuoden lopussa	henkilöä	136	134	98	105	111	111	54	51	57	52	96	93	191	194	22	22	765	762
Henkilötyövuodet keskimäärin	htv	120	115	70	95	99	103	52	50	54	53	89	87	161	163	21	21	666	687
Määräraikaiset	henkilöä	30	24	27	39	36	32	20	17	10	7	24	21	57	54	8	8	212	202
opettajista määräraikaisia	henkilöä	6	7	6	11	1	1	4	5	2	2	1	1	6	3	5	5	31	35
Vakinainen henkilöstö	henkilöä	110	110	71	71	75	79	34	34	47	47	72	72	134	140	14	14	557	567
Johto	henkilöä	5	5	4	4	1	1	3	3	1	1	5	5	6	6	0	0	25	25
Opettajat	henkilöä	36	35	21	18	13	13	7	6	14	14	10	10	28	30	5	5	134	131
Muu henkilöstö	henkilöä	69	70	46	49	61	65	24	25	32	32	57	57	100	104	9	9	398	411
Naiset	%	76	77	78	74	79	85	74	74	65	64	75	78	88	87	86	86	79 %	80 %
Miehet	%	24	23	22	26	21	15	26	26	35	36	26	22	12	13	14	14	21 %	20 %
Kokoaikaiset	henkilöä	118	116	78	83	75	81	48	48	48	47	81	82	161	162	21	21	630	640
Osa-aikaiset	henkilöä	18	18	20	22	36	30	6	3	9	5	15	10	30	32	1	1	135	121
Henkilöstön keski-ikä vuoden lopussa	vuotta	46	47	45	44	39	41	41	42	47	46	43	43	42	43	39	40	43	43
45- ja yli vuotiaiden osuus henkilöstöstä	%	59	59	55	52	43	46	35	41	70	72	51	54	46	48	23	27	48 %	50 %
Henkilöstön keskim. palvelusaika	vuotta	12	13	8	8	12	13	6	7	8	10	10	11	13	11	10	10	10	10
Henkilöstökoulutus																			
työpäivää/ henkilötyövuosi	työp./htv	2	1	4	6	6	6	2	2	4	4	5	5	1	3	2	2	3	4
koulutuskustannukset (sis.palkat)	€/htv	349	354	254	1143	879	794	158	219	439	543	558	926	240	571	453	140	416	586
Työterveyshuolto																			
käyttäjää, prosenttia koko henkilöstöstä	%	87	87	89	84	86	90	100	100	100	100	92	85	64	68	90	100	89 %	89 %
kustannukset (brutto)	€/htv	497	483	253	590	447	488	401	372	623	532	416	544	383	530	200	250	403	474
Sairauspoissaolot																			
työpäivää/henkilötyövuosi	työp./htv	12	14	19	18	8	16	4	4	12	13	24	19	11	14	8	8	12	13
Virkistystoiminta	€/htv	46	24	18	26	38	44	29	29	26	31	21	30	20	14	0	0	25	25
Tehty kokonaisityöaika (vuosityöaika)	pv/htv	246	248	216	207	177	178	224	220	216	284	188	188	213	205	254	253	217	223
Tehdyn työntekijän osuus kokonaisityöstä	%	98	99	83	79	70	70	96	87	83	95	74	74	84	82	85	96	84 %	85 %
Työvoimakustannukset yhteensä:	tuhat €	3 878	4 036	2 266	2 470	2 773	2 921	1 757	1 984	1 885	1 887	3 014	3 061	5 223	5 807	512	451	21 308	22 617
Palkkasumma	tuhat €	2 888	3 200	1 548	1 661	1 945	2 082	1 365	1 564	1 408	1 435	2 345	2 350	4 029	4 499	437	395	15 965	17 187
Välilliset työvoimakustannukset yhteensä:	tuhat €	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888
Välilliset palkat	tuhat €	635	535	413	878	728	706	64	355	89	225	539	578	628	717	98	94	3 194	4 087
Sosiaaliturva	tuhat €	908	754	672	708	737	727	363	392	427	417	602	625	1 123	1 186	44	46	4 876	4 854
Muut välilliset työvoimakustannukset	tuhat €	82	82	46	101	91	112	29	28	50	35	67	86	71	122	31	10	467	576
Henkilötyövuoden hinta	€	32 371	35 096	32 377	25 997	27 912	28 377	33 788	39 680	34 907	35 604	33 865	35 184	32 441	35 626	24 381	21 476	31 987	32 924
Keskimääräinen kuukausipalkka	€	2 009	2 319	1 843	1 457	1 632	1 686	2 188	2 607	2 173	2 256	2 196	2 251	2 085	2 300	1 734	1 567	1 997	2 085

Opetushallituksen toimintakertomus 2005

KIELIKOULUT		Helsingin ranskal. suomal. koulu		Suomalais-venäläinen koulu		Yhteensä	
		2004	2005	2004	2005	2004	2005
Henkilöstömäärä vuoden lopussa	henkilöä	78	83	93	91	171	174
Henkilötyövuodet keskimäärin	htv	65	81	85	83	150	164
Määräaikaiset	henkilöä	23	29	28	28	51	57
opettajista määräaikaisia	henkilöä	22	29	20	22	42	51
Vakinainen henkilöstö	henkilöä	55	54	65	63	120	117
Johto	henkilöä	1	1	2	2	3	3
Opettajat	henkilöä	42	69	39	38	81	107
Muu henkilöstö	henkilöä	12	13	24	23	36	36
Sukupuolijakauma							
Naiset	%	78	80	88,5	89	83 %	84 %
Miehet	%	22	20	11,5	11	17 %	16 %
Kokoaikaiset	henkilöä	69	69	78	76	147	145
Osa-aikaiset	henkilöä	9	14	15	15	24	29
Henkilöstön keski-ikä vuoden lopussa	vuotta	42	42	46	47	44	44
45- ja yli vuotiaiden osuus henkilöstöstä	%	50	51	54	59	52 %	52 %
Henkilöstön keskim. palvelusaika	vuotta	9	10	10	10	10	10
Henkilöstökoulutus							
työpäivää/ henkilötyövuosi	työp./htv	8,00	2,00	1,00	0,30	4,50	1,15
koulutuskustannukset (sis.palkat)	€/htv	944	502	340	181	642	342
Työterveyshuolto							
käyttäjää, prosenttia koko henkilöstöstä	%	100	100	81	75	91 %	88 %
kustannukset (brutto)	€/htv	663	330	548	522	606	426
Sairauspoissaolot							
työpäivää/henkilötyövuosi	työp./htv	7	6	13	9	10	8
Virkistystoiminta	€/htv	10	6	38	55	55	31
Tehty kokonaistyöaika (vuosityöaika)	pv/htv	254	251	219	223	223	237
Tehdyn työajan osuus kokonaistyöajasta	%	89	92	86	88	88 %	90 %
Työvoimakustannukset yhteensä:	tuhat €	3096	3254	2826	3148	5922	6402
Palkkasumma	tuhat €	2411	2521	2031	2332	4442	4853
Välilliset työvoimakustannukset yhteensä	tuhat €	1000	1013	1596	1354	2596	2367
Välilliset palkat	tuhat €	315	280	801	538	1116	818
Sosiaaliturva	tuhat €	605	646	732	759	1337	1405
Muut välilliset työvoimakustannukset	tuhat €	80	87	63	57	143	144
Henkilötyövuoden hinta	€	47 631	40 173	33 365	37 837	39 559	38 989
Keskimääräinen kuukausipalkka	€	3 969	3 348	2 780	3 153	3 297	3 249

OPETUSALAN KOULUTUSKESKUS		2004	2005
Henkilöstömäärä vuoden lopussa	henkilöä	78	82
Henkilötyövuodet keskimäärin	htv	72	78
Määräraikaiset	henkilöä	21	23
Vakinainen henkilöstö	henkilöä	57	59
Johto (johtaja + johtoryhmä)	henkilöä	8	8
Muu henkilöstö	henkilöä	49	51
Sukupuolijakauma			
Naiset	%	73 %	77 %
Miehet	%	27 %	23 %
Kokoaikaiset	henkilöä	73	75
Osa-aikaiset	henkilöä	5	7
Henkilöstön keski-ikä vuoden lopussa	vuotta	46	45
45- ja yli vuotiaiden osuus henkilöstöstä	%	53 %	51 %
Henkilöstön keskim. palvelusaika		10	9
Henkilöstökoulutus			
työpäiviä/ henkilötyövuosi	työp./htv	2	3
koulutuskustannukset (sis.palkat)	€/htv	207	443
Työterveyshuolto			
käyttäjiä, prosenttia henkilöstöstä	%		83 %
kustannukset (brutto)	€/htv	306	422
Sairauspoissaolot			
tapausta/henkilötyövuosi	tap/htv	1,75	1,45
työpäivää/henkilötyövuosi	tpv/htv	8,6	7,07
Virkistystoiminta	€/htv	3	16
Tehty vuosityöaika	pv/htv	254	251
Tehtyn työajan osuus kokonaistyöajasta	%	75 %	75 %
Työvoimakustannukset yhteensä		2 728	2 820
Palkkasumma	1 000 €	2 016	2 219
Välilliset työvoimakustannukset yhteensä	1 000 €	1 134	991
Välilliset palkat	1 000 €	422	390
Sosiaaliturva	1 000 €	685	563
Muut välilliset työvoimakustannukset	1 000 €	27	38
Henkilötyövuoden hinta (työvoimakustannukset/htv)	€	38 000	36 000
Keskimääräinen kuukausipalkka (palkkasumma/htv/12)	€	2 329	2 359

4 SISÄISEN VALVONNAN ARVIOINTI- JA VAHVISTUSLAUSUMA

4.1 Sisäinen tarkastus

Opetushallituksen sisäinen tarkastus on kansainvälisten standardien (the Institute of Internal Auditors, Inc.) mukaisesti riippumatonta ja objektiivista arviointi- ja varmistus- sekä konsultointitoimintaa, jolla tuotetaan lisäarvoa tilivirastolle ja parannetaan sen toimintaa. Sisäinen tarkastus tukee tilivirastoa tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan tiliviraston riskienhallinta-, valvonta- ja hallintoprosessien tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen. Sisäinen tarkastus pyrkii toiminnallaan tunnistamaan riskejä ja lisäämään koko tiliviraston tietoisuutta valvonnan tarpeesta. Opetushallituksen sisäinen tarkastus on suoraan pääjohtajan alainen, toiminnallisesti riippumaton ja itsenäinen. Sisäisen tarkastuksen tarkastusoikeudet koskevat kaikkia tiliviraston toimintoja. Lisäksi sisäinen tarkastus vastaa EU:n valvonta asetuksen (438/2001) mukaisten otantatarkastusten suorittamisesta

Vuoden 2005 aikana sisäistä tarkastusta on merkittävältä osin työllistänyt poliisitutkintaan johtaneet väärinkäytösepäilyt Opetushallituksen hallinnoimassa EU-osarahoittamassa projektissa. Sisäisen tarkastajan osallistuminen sisäisen valvonnan asiantuntijana viraston kehittämistyöhön on myös ollut olennainen osa sisäisen tarkastajan toimintaa (*konsultointi- ja kehittämistoimintaa*). ESR hallinto- ja valvontajärjestelmän tarkastus käynnistettiin vuoden 2005 lopulla. Vuoden aikana suoritettiin viisi ESR-otantatarkastusta, joista kahdessa tapauksessa suositeltiin ryhtymistä tuen osittaiseen takaisinperintään.

4.2 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Opetushallituksen johto on valtion talousarviosta annetun lain 24 b §:n mukaisesti vastuussa viraston sisäisen valvonnan järjestämisestä sekä sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta ja riittävästä. Sisäisen valvonnan tarkoituksena on antaa kohtuullinen varmuus siitä, että viraston toiminta on tehokasta ja tarkoituksenmukaista, toimintaan liittyvä raportointi on luotettavaa ja toiminnassa noudatetaan lakeja ja säädöksiä.

Sisäisen valvonnan luonteesta johtuen sen avulla ei voi saavuttaa täyttä varmuutta yllä mainittujen tavoitteiden saavuttamisesta. Opetushallituksen sisäisen valvonnan tilaa on arvioitu muun muassa itsearviointimenetelmällä, jossa Opetushallituksen tavoitteiden saavuttamista uhkaavien riskien toteutumisen todennäköisyyksiä ja toteutumisen vaikutuksia on arvioitu erillisessä riskienarviointitilaisuudessa (*riskianalyysi*). Lisäksi sisäisen valvonnan tilaa on jatkuvasti arvioinut sisäinen tarkastaja ja raportoinut ylimmälle johdolle. Riskianalyyssissä todettiin yhdentoista identifioitujen riskien olevan liian korkeilla tasoilla, joiden hallitsemiseksi luodaan toimenpidesuunnitelma nopeassa aikataulussa. Useat merkittävän tason riskit liittyvät johtamiseen, jonka parantamiseksi on jo tehty huomattavia kehitys- ja parantamistoimenpiteitä. Näitä toimenpiteitä tullaan voimakkaasti edelleen jatkamaan. Systemaattinen riskien tunnistaminen on aloitettu Opetushallituksessa jo neljä vuotta sitten. Jatkossa laaditaan konkreettinen toimintasuunnitelma, jossa pyritään kaikkien riskien hallintaan ja luodaan riskienhallintapolitiikka. Riskianalyyssin suorittaminen säännöllisesti vuosittain omaksutaan Opetushallituksen toimintatavaksi. Tämänhetkisen arvion mukaan Opetushallituksen talous ja toiminnan laajuus ja sisältö huomioiden viraston sisäinen valvonta täyttää sille säädetyt vaatimukset tyydyttävästi olennaisilta osin. Riskienhallinnassa kehitettävää on konkreettisen toimintatavan luomisessa riskien saamiseksi hyväksyttävälle tasolle. Yhteiskunnallinen kehitys ja valtiohallinnon kehittämistavoitteet edellyttävät Opetushallituksen organisaatiolta valmiutta joustavaan ja raja-aidat ylittävään toimintaan. Opetushallituksen organisaatorakennetta uudiste-

taan 1.4.2006 voimaan tulevalla asetuksenmuutoksella. Tällä uudistuksella tavoitellaan toiminnallisen tuloksellisuuden parantamista. Tuloksellisuuden ja johdon laskentatoimen saattaminen aidosti johtamista tukevaksi ja strategisten tavoitteiden saavuttamista mittaavaksi on erityisen kehittämisen kohteena uudenmuotoisessa organisaatiossa.

Tilivirasto Opetushallitukseen kuuluu päämaksupisteen lisäksi 18 muuta maksupistettä: 15 valtion oppilaitosta ja kolme koulutuskeskusta. Muiden maksupisteiden lausuma perustuu valtiovarainministeriön suosituksessa olevaan COSO – ERM arviointikehikkoon. Arvioinnin tuloksena todettiin sisäisen toimintaympäristön ja toimintarakenteiden olevan pääosin asianmukaisia. Maksupisteiden toimintaa ohjaavien säädösten sen sijaan todettiin olevan osittain vanhentuneita ja tarvitsevan päivitystä. Oppilaitoksille ja koulutuskeskuksille asetetut tavoitteet täsmennetään vuotuisissa tulosneuvotteluissa ja tavoitteiden toteutumista seurataan vastaavissa palauteneuvotteluissa. Selkeämmin mitattavissa olevien tulostavoitteiden asettamisessa on edelleen kehitettävää. Maksupisteiden tavoitteiden toteutumista uhkaavien riskien tunnistaminen ja arvioiminen ei ole riittävän systemaattista. Tavoitteena on, että tilivirastotasolle kehitetään yhteinen riskienhallintapolitiikka. Päämaksupiste Opetushallitus toimii pitkälti palvelukeskusroolissa suhteessa muihin maksupisteisiin. Päämaksupiste huolehtii keskitetysti muiden maksupisteiden ohjeistuksesta ja käyttöoikeuksista sekä laatii muille maksupisteille yhteisen taloussäännön. Palvelukeskustoiminta pienentää olennaisesti riskejä tilivirastotasolla. Tiliviraston sisäisiä palvelukeskustoimintoja tullaan edelleen kehittämään. Tuloksellisuuden ja johdon laskentatoimi ei ole kaikilta osin riittävää. Laskentatoimen kehittäminen on seuraava merkittävä kehittämiskohde maksupisteissä. Yhteenvetona voisi lausua, että muiden maksupisteiden sisäinen valvonta on pääosin tyydyttävällä tasolla ottaen huomioon niiden toiminnan laajuus ja alueellinen hajaantuneisuus.

5 YHTEENVEDOT VÄÄRINKÄYTÖKSISTÄ

Varainhoitovuonna 2005 Opetushallituksen sisäinen tarkastus tarkasti EU:n valvonta-asetuksen (438/2001) 10 -14 artiklojen mukaisesti viisi ESR-osarahoitteista projektia, joista takaisinperintään ryhdyttiin yhdessä tapauksessa vuonna 2005.

Opetushallitus on saanut Euroopan komissiolta suoraa rahoitusta projektiin, jonka toteutusaika on ollut vuosina 2001 – 2004. Komission teki vuonna 2005 projektin lopullisen rahoituspäätöksen, jossa komissio hylkäsi merkittävän osan menoista tukikelvottomina. Opetushallituksen sisäisen selvityksen mukaan projektin valvonta ja ohjeistus on olennaisilta osin laiminlyöty. Opetushallitus teki kahdesta projektista vastuussa olevista virkamiehistään tutkintapyynnön poliisille. Tutkinta on poliisissa edelleen kesken.

---

6 ALLEKIRJOITUKSET

Opetushallituksen vuoden 2005 toimintakertomus ja tilinpäätöslaskelmat on hyväksytty opetushallituksen johtokunnassa.

Helsingissä 10.3.2006

Maritta Vuorinen
Toimialajohtaja
Puheenjohtaja

Jukka Gustafsson
Kansanedustaja
Varapuheenjohtaja

Jari-Pekka Jyrkänne
Työvoima- ja koulutus-
poliittinen sihteeri

Pekka Pasanen
Opetustoimenjohtaja

Margareta Nygård
Linjanjohtaja

Markku Koponen
Koulutusjohtaja

Liisa Souri
Johtaja

Kirsi Lindroos
Pääjohtaja

Eeva Löfström
Ylitarkastaja

Tellervo Renko
Kouluneuvos